

Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych w latach 2014-2016

The role of the non-profit sector in provision of social services in 2014–2016

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Warszawa, Kraków 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Główny Urząd Statystyczny Departament Badań Społecznych

Statistical Office in Cracow, Statistics Poland Social Surveys Department

Kierujący

Supervised by

Agnieszka Szlubowska i Piotr Łysoń

Zespół autorski

Editorial team

Karolina Banduła, Krzysztof Borysiak, Karolina Goś-Wójcicka, Izabela Jajkiewicz, Katarzyna Jarębska, Magdalena Kazanecka, Edyta Makowska-Belta, Tomasz Sekuła, Urszula Stasiak-Jaskiewicz, Rafał Wilk

Prace redakcyjne

Editorial work

Karolina Goś-Wójcicka, Agnieszka Pacut, Małgorzata Piwowarczyk, Monika Wałaszek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Urszula Stasiak-Jaskiewicz, Krzysztof Borysiak

ISBN 978-83-7403-267-4

Publikacja dostępna na

Publication available on website:

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

When publishing the Statistics Poland data — please indicate the source.

Przedmowa

Główny Urząd Statystyczny systematycznie rozwija badania statystyczne z zakresu gospodarki społecznej. Publikacja *Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych w latach 2014-2016* przygotowana przez zespół pracowników Ośrodka Badania Gospodarki Społecznej Urzędu Statystycznego w Krakowie oraz Wydziału Badań i Analiz Gospodarki Społecznej Departamentu Badań Społecznych GUS jest odpowiedzią na zapotrzebowanie odbiorców na informacje dotyczące potencjału społeczno-ekonomicznego sektora non-profit, który zgodnie z zasadą pomocniczości może być ważną zbiorowością podmiotów uczestniczących w świadczeniu usług społecznych w Polsce.

Usługi społeczne dostarczane przez organizacje non-profit zostały scharakteryzowane w rozdziałach prezentujących następujące dziedziny: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społeczno-zawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, kultura i sport. W każdym rozdziale uwzględnione zostały dwie perspektywy – międzysektorowa oraz wewnątrzsektorowa. Do opracowania publikacji wykorzystano dane z badania *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe*, realizowanego na formularzu SOF-1 oraz z innych badań statystyki publicznej i administracyjnych źródeł danych.

Składamy tą drogą serdeczne podziękowanie wszystkim współpracującym osobom i instytucjom, które przyczyniły się do wzbogacenia treści prezentowanych w tej publikacji, w szczególności samym organizacjom non-profit, które poświęciły czas na wypełnienie sprawozdań dotyczących gospodarki społecznej. Planując dalszy rozwój badań statystycznych w tym obszarze będziemy wdzięczni za Państwa sugestie dotyczące zawartości niniejszej publikacji oraz zakresu prowadzonych przez nas badań statystycznych. Mamy nadzieję, że niniejsze opracowanie okaże się cennym źródłem wiedzy.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Dyrektor Departamentu
Badań Społecznych
GUS

dr Piotr Łysoń

Preface

Statistics Poland systematically develops statistical research in the field of social economy. The publication, *The Role of the Non-profit Sector in the Provision of Social Services in 2014-2016*, was prepared by the team of by employees of the Research Centre for Social Economy of the Statistical Office in Krakow together with employees of the Statistics Poland Social Surveys Department, Social Economy Surveys and Analyses Division. This is the answer to the recipients needs for information on the socio-economic potential of the non-profit sector which, in accordance with the principle of subsidiarity, can constitute a very important collectivity of entities participating in providing social services in Poland.

Social services provided by non-profit organizations were characterized in the chapters presenting the following fields of activity: social assistance and childcare, social and vocational integration services, healthcare, education, culture and sport. In each chapter, there were considered two perspectives – a cross-sectoral and an inner-sectoral one. In the process of the preparation of this publication, there were used data from the research of associations, foundation, business and professional associations, faith-based charities carrying out on SOF-1 forms as well as data from other surveys of Polish official statistics and administrative data coming from public institutions.

We would like to take this opportunity to heartily thank all the persons and institutions who contributed to the enrichment of the content presented in this publication, especially non-profit organizations themselves which devoted their valued time to complete research forms concerning social economy. Planning the further development of research in this area in the future, we will be grateful for your suggestions regarding the content of this publication and the area of our statistical research. We hope that this elaboration will turn out to be a precious source of knowledge of activity of non-profit organizations in Poland as well as their role in the provision of social services.

Director
of the Statistical Office
in Krakow

Agnieszka Szlubowska

Director of Social Surveys
Department
Statistics Poland

Piotr Łysoń, PhD

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych	6
<i>Symbols</i>	6
Ważniejsze skróty	6
<i>Main abbreviations</i>	6
Wstęp	8
<i>Introduction</i>	10
Synteza	12
<i>Executive summary</i>	18
1. Usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem	24
<i>1. Social services in social assistance and childcare services</i>	24
2. Usługi integracji społeczno-zawodowej	40
<i>2. Services of social and vocational integration</i>	40
3. Usługi ochrony zdrowia	57
<i>3. Social services in healthcare</i>	57
4. Usługi edukacyjne	70
<i>4. Education services</i>	70
5. Usługi kulturalne	88
<i>5. Cultural services</i>	88
6. Usługi sportowe	104
<i>6. Social services in sport</i>	104
Uwagi metodologiczne	114
<i>Methodological notes</i>	114

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska -	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 tys. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 thous. of units.</i>
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
p. proc.	punkt procentowy <i>percent point</i>
OPP	podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego <i>public benefit organization</i>
CIS	Centrum Integracji Społecznej <i>Center of Social Integration</i>
KIS	Klub Integracji Społecznej <i>Club of Social Integration</i>
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej <i>Occupational Therapy Workshop</i>
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej <i>Professional Activity Departments</i>
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia <i>The National Health Fund</i>
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych <i>The Social Insurance Institution</i>
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych <i>State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons</i>
CSIOZ	Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia <i>Centre for Healthcare Information Systems</i>

Ważniejsze skróty c.d.

Main abbreviations cont.

MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji <i>The Ministry of the Interior and Administration</i>
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku <i>The University of the Third Age</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny <i>Statistics Poland</i>
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej <i>The Ministry of Family, Labour and Social Policy</i>
BDL	Bank Danych Lokalnych <i>The Local Data Bank</i>
POL-on	Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym <i>Integrated information system about science and higher education</i>
SIO	System Informacji Oświatowej <i>Educational Information System</i>
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna <i>Volunteer Fire Service</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	milion <i>million</i>

Wstęp

Usługi społeczne stanowią przedmiot wielu opracowań naukowych, obszar ten znajduje się także w spektrum zainteresowań polityk publicznych¹. Pojęcie usług społecznych nie zostało dotychczas zdefiniowane w polskim prawodawstwie, za to funkcjonują definicje o charakterze naukowym. Na podstawie analizy literatury przedmiotu R. Szarfenberg określił wspólny dla różnych autorów zakres rozumienia tego pojęcia wskazując, iż usługi społeczne są skierowane na konkretne osoby oraz istnieją przepisy prawne regulujące funkcjonowanie danego typu usług². Te dwa wymiary nie definiują w sposób wystarczający pojęcia usług społecznych, żeby możliwe było dokonanie jego operacjonalizacji na potrzeby analiz ilościowych. W związku z tym w publikacji przyjęto definicję opracowaną przez B. Szatur-Jaworską³.

Usługi społeczne:

- służą bezpośredniemu zaspokojeniu ludzkich potrzeb, a nie wytwarzaniu dóbr materialnych,
- adresatem usług są jednostki i rodziny, choć jakość i dostępność tych usług wpływa także na funkcjonowanie szerszych zbiorowości i grup społecznych,
- mogą być finansowane, organizowane i dostarczane zarówno przez instytucje publiczne, jak i niepubliczne,
- odbiorcy usług otrzymują je bezpłatnie albo za całkowitą lub częściową odpłatnością.

Do analizowanych usług społecznych zaliczone zostały następujące usługi świadczone w ramach wymienionych kolejno dziedzin które z jednej strony są regulowane w branżowych ustawach lub rozporządzeniach⁴, a z drugiej mieszczą się w zakresie przedmiotowym badań społecznych realizowanych przez polską statystykę publiczną⁵: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społeczno-zawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, kultura, sport.

Celem publikacji jest prezentacja roli sektora non-profit w świadczeniu usług społecznych. Rola ta przedstawiona została z dwóch perspektyw:

- perspektywa międzysektorowa – obejmuje zestawienie udziału placówek świadczących usługi społeczne prowadzone przez sektor non-profit z sektorem publicznym i pozostałymi podmiotami⁶,
- perspektywa wewnątrzsektorowa – ujmuje porównanie pomiędzy organizacjami non-profit, które prowadzą placówki świadczące zinstytucjonalizowane usługi społeczne a organizacjami świadczącymi usługi społeczne wyłącznie w formie niezinstytucjonalizowanej.

Pierwsza perspektywa pozwala określić wkład organizacji sektora non-profit w dostarczanie wybranych usług dla ludności oraz na identyfikację ewentualnych różnic w zaspakajaniu potrzeb społecznych przez organizacje trzeciego sektora na tle pozostałych sektorów. Obejmuje ona zestawienie placówek świadczących usługi społeczne (np. domy pomocy społecznej, żłobki, szkoły, szpitale, teatry) prowadzonych przez stowarzyszenia, fundacje i podmioty wyznaniowe z placówkami prowadzonymi przez administrację

1 Np. *Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju* przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. wskazuje na niedojrzałość i słabe rozwinięcie systemu usług o charakterze społecznym (s. 153) i potrzebę poprawy dostępu do nich (s. 158).

2 R. Szarfenberg *Standaryzacja usług społecznych*, ekspertyza opublikowana na: <http://www.wrzos.org.pl/projekt1.18/download/Ekspertyza%20Ryszard%20Szarfenberg.pdf>.

3 Tamże.

4 Przez przepisy branżowe należy rozumieć ustawy i rozporządzenia normujące funkcjonowanie podmiotów działających w dziedzinach opisywanych w tym rozdziale, np. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2017 r. poz. 1769), ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. 2017 r. poz. 1463).

5 Szczegółowa informacja o wykorzystanych źródłach danych i sposobie ich opracowywania znajduje się w *Uwagach metodologicznych*

6 Informacja o klasyfikacji placówek do poszczególnych sektorów znajduje się w pkt. 1. *Podstawowych wyjaśnień metodologicznych w Uwagach metodologicznych*.

publiczną lub podmioty komercyjne. Ujęcie to jest propozycją odpowiedzi na potrzebę dostępu do danych statystycznych dotyczących udziału sektora non-profit w świadczeniu usług społecznych.

Zdaniem M. Grewińskiego we współczesnej polityce społecznej rozwijać się będzie model mieszanych i spluralizowanych instytucjonalnie usług społecznych, organizowanych przez sektor publiczny, ale w którym za dostarczenie usług społecznych są odpowiedzialni różni interesariusze, w tym z sektora obywatelskiego i komercyjnego. Prognozuje on, że w przyszłości społeczeństwo będzie mieć jeszcze silniejszy charakter usługowy, będzie oczekiwać nowych usług społecznych, odpowiadających na nowe potrzeby i problemy, w związku z czym coraz większe znaczenie będą miały usługi komercyjne, o charakterze rynkowym, ale też uspołecznione, dostarczane przez podmioty gospodarki społecznej, w tym organizacje non-profit. Włączanie się rynku i społeczeństwa obywatelskiego w produkcję usług społecznych wiązać się może również z dążeniem do obniżania kosztów polityki społecznej czy realizacją oczekiwań związanych z większą partycypacją różnych interesariuszy w programowaniu i współodpowiedzialności za dobrobyt społeczny⁷.

Druga perspektywa, uwzględniona w publikacji, obrazuje sytuację wewnątrz sektora non-profit. Wyodrębnione i scharakteryzowane są stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe świadczące usługi w zakresie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem, integracji społeczno-zawodowej, ochrony zdrowia, edukacji, kultury i sportu.

Specyfika świadczenia usług społecznych przez organizacje nienastawione na zysk jest podkreślana m.in. w teoriach dotyczących rozwoju przedsiębiorczości społecznej. C. Borzaga charakteryzuje szczególne cechy nowego typu organizacji non-profit, wymieniając: produktywność i przedsiębiorczość, nakierowanie usług na zaspokajanie potrzeb ludności niedostrzeganych przez administrację publiczną, innowacyjność w działaniu, działanie na lokalną skalę, tworzenie miejsc pracy dla grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy⁸. Na podobne czynniki związane ze świadczeniem usług społecznych przez organizacje non-profit zwraca uwagę D. Jarre – (...) *Większa swoboda działania umożliwia im szybszą reakcję na zmieniającą się sytuację i pojawiające nowe problemy. Ponadto charakteryzują się one potencjalnie wysoką gotowością do podejmowania inicjatyw oraz innowacyjnością. Jako organizacje non-profit mobilizują ludzi do dobrowolnego poświęcania swojego czasu, energii i pieniędzy na rzecz dobra wspólnego oraz stymulują w ten sposób siły samouzdrawiające w społeczeństwie*⁹.

Przytoczone tu stanowiska nie są odosobnione w literaturze przedmiotu. Często zwraca się uwagę, że usługi społeczne dostarczane przez sektor non-profit wykraczają poza prowadzenie tradycyjnych placówek, są innowacyjne, elastyczne, dostosowane do poszczególnych odbiorców oraz często nie mieszczą się w zakresie zestandaryzowanych zadań publicznych określonych przez państwo. Prezentowana analiza uwzględnia zarówno organizacje prowadzące klasyczne placówki, określone jako świadczące usługi zinstytucjonalizowane, jak również organizacje prowadzące pozostałą działalność usługową w wybranych dziedzinach społecznych, określane dalej – świadczącymi usługi niezinstytucjonalizowane.

7 M. Grewiński „Usługi społeczne i socjalne jako wspólny obszar polityki i ekonomii społecznej” w: *Ekonomia społeczna*, nr. 3/2013 (8), Małopolska półrocznik, wydawca: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie MSAP, Kraków 2013.

8 C. Borzaga, *Nowe trendy w sektorze non-profit w Europie: pojawienie się przedsiębiorstw społecznych*, w: *Przedsiębiorstwo społeczne. Antologia kluczowych tekstów*, red. J.J. Wygnański, Warszawa 2008 FISE, s. 98.

9 D. Jarre, *Polityka usług socjalnych w wybranych krajach europejskich. Szanse dla instytucji gospodarki społecznej*, w: *Przedsiębiorstwa społeczne w rozwoju lokalnym*, red. E. Leś., M. Oldak, Warszawa 2007, s.162.

Introduction

Social services are the subject of many scientific studies, this area poses the spectrum of public policy interests¹. The concept of social services has not yet been defined in Polish legislation, but there are some definitions of a scientific nature. On the basis of the analysis of the literature, R. Szarfenberg defined the scope of understanding of this concept which is common for various authors. He indicated that social services are steered towards concrete persons as well as there are regulations specifying the functioning of a given type of services². These two dimensions do not sufficiently define the concept of social services, so that it would be possible to make its operationalization for quantitative analysis purposes. Therefore, the publication adopted a definition formulated by B. Szatur-Jaworska³.

Social services:

- serve to directly meet human needs, not the production of material goods,
- recipients of services are individuals and families, although the quality and accessibility of these services also affects the functioning of wider communities and social groups,
- may be financed, organized and delivered by both public and non-public institutions,
- recipients of services receive them for free or for a full or partial payment.

To the area of the analysed social services have been selected ones which are provided within the following fields, and which are, on the one hand, regulated in industry laws or regulations⁴ and, on the other hand, fall within the scope of social research which is carried out by the services of the Polish official statistics⁵: social assistance and childcare, social and vocational integration services, healthcare, education, culture and sport.

The aim of the publication is to present the role of the non-profit sector in the provision of social services. This role has been presented from two perspectives:

- cross-sectoral perspective - comprises the comparison of participation and specificity of non-profit sector units providing social services with public sector and other entities⁶,
- inner-sectoral perspective – involves the comparison of non-profit organizations running units providing institutionalised social services with ones which provide social services solely in a non-institutionalised form.

The first perspective allows to determine the contribution of non-profit sector organizations in providing selected services to the population as well as to identify possible differences in meeting the social needs by the third sector organizations in comparison with other sectors. It includes the comparison of units providing social services (e.g. social welfare homes, nurseries, schools, hospitals, theatres) run by associations, foundations and faith-based charities with units run by public administration or commercial entities. This approach is a proposal of the answer to the need for accessibility to statistical data on the role of the non-profit sector in the provision of social services.

According to M. Grewiński, in the contemporary social policy a model of mixed and institutionally pluralized social services organized by the public sector will develop. But, in this model, various stakeholders, including

¹ For example, the Strategy for Responsible Development (of Poland) adopted by the Council of Ministers on February 14, 2017 indicates immaturity and weak development of the system of social services (page 153) and the need for the improvement of accessibility to them (page 158).

² Szarfenberg R., *Standaryzacja usług społecznych*, the expertise published on: <http://www.wrzos.org.pl/projekt1.18/download/Ekspertyza%20Ryszard%20Szarfenberg.pdf>.

³ Ibidem.

⁴ Industry regulations should be understood as laws and regulations regulating the functioning of entities operating in the fields described in this chapter, e.g. the Act of 12 March 2004 on social assistance (Journal of Laws of 2017, item 1769), the Act of 25 June 2010 about sport (Journal of Laws of 2017, item 1463).

⁵ Detailed information on used data sources and methods of their preparation can be found in the Methodological Notes.

⁶ Information on classifying units to specified sectors can be found in pt. 1. Basics of Methodological Explanations in Methodological Notes.

civic and commercial sectors, are responsible for providing social services⁷. It is forecasted that, in the future, society will have a stronger services character and will expect new social services responding to new needs and problems. Therefore, commercial services of a market nature and also socialized services which are provided by social economy entities, including non-profit organizations, will become more and more important. Inclusion of the market and civil society in the production of social services may also be associated with striving for reducing the costs of social policy or meeting expectations related to greater participation of various stakeholders in programming and joint responsibility for social well-being.

The second perspective, included in the publication, illustrates the situation within the non-profit sector. The following types of entities have been distinguished and characterized: associations and similar social organizations, foundations and faith-based charities providing services in the field of social assistance and childcare, social and vocational integration services, healthcare, education, culture and sport.

The specificity of the provision of social services by non-profit organizations is emphasized, among others, in theories regarding the development of social entrepreneurship. C. Borzaga characterizes the special features of a new type of non-profit organizations, by mentioning: productivity and entrepreneurship, targeting services to meet the needs of people which are not noticed by public administration, innovation in action, activity on a local scale and creating jobs for groups of people being in a particularly difficult situation on the labour market⁸. D. Jarre pays attention to similar factors related to the provision of social services by non-profit organizations – (...) *“Greater freedom of activity allows them to respond faster to the changing situation and new problems. Moreover, they are characterized by potentially high readiness to take initiatives and create innovations. As non-profit organizations, they mobilize people to voluntarily devote their time, energy and money for the common good and thus stimulate self-healing forces in society”*⁹.

The positions quoted here are not isolated in the literature of the subject. It is of ten pointed out that social services provided by the non-profit sector go beyond traditional units. They are innovative, flexible, tailored to individual recipients and often do not fall within standardized public tasks defined by the state. In order to capture this specificity, the analysis takes into account both organizations running classical units, defined as units providing institutionalized services, and organizations conducting service activities in selected social areas, hereinafter as providing non-institutionalized services.

7 Grewiński M., „Usługi społeczne i socjalne jako wspólny obszar polityki i ekonomii społecznej”, in: *Ekonomia społeczna*, nr. 3/2013 (8), Małopolska półrocznik, publisher: Kraków University of Economics MSAP, Kraków 2013.

8 Borzaga C., „Nowe trendy w sektorze non-profit w Europie: pojawienie się przedsiębiorstw społecznych”, in: *Przedsiębiorstwo społeczne. Antologia kluczowych tekstów*, editing: J.J. Wygnański, Warszawa 2008 FISE, s. 98.

9 Jarre D., *Polityka usług socjalnych w wybranych krajach europejskich. Szanse dla instytucji gospodarki społecznej*, in: *Przedsiębiorstw społeczne w rozwoju lokalnym*, editing: Leś E., Ołdak M., Warszawa 2007, s.162.

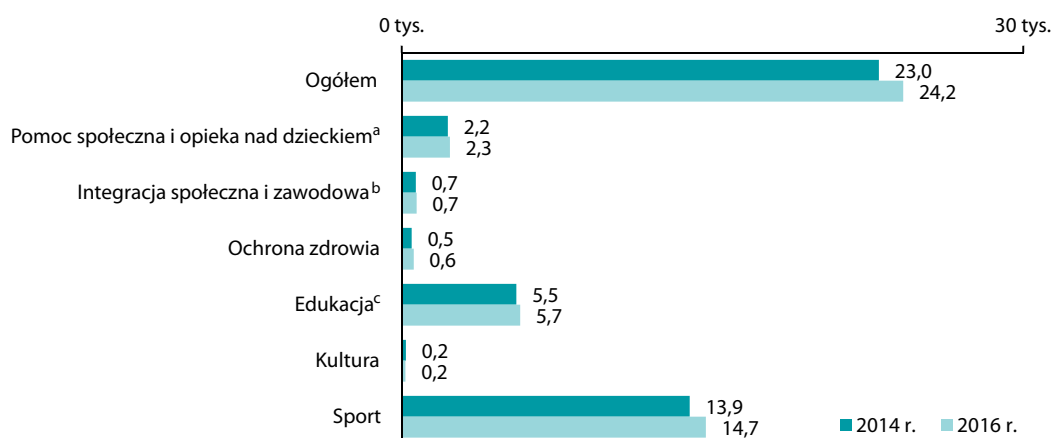
Synteza

Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych - perspektywa międzysektorowa

W 2016 r. w Polsce funkcjonowało 112,7 tys. placówek świadczących usługi społeczne w takich dziedzinach jak: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społeczno-zawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, kultura i sport. W stosunku do 2014 r. ich liczba zwiększyła się o blisko 2%. Wzrost liczby placówek w porównaniu do 2014 r. zaobserwowano we wszystkich wymienionych obszarach z wyjątkiem edukacji, gdzie wystąpił niewielki spadek liczby placówek z 54,6 tys. do 53,8 tys., tj. o 1,4%. Szczególnie wysoki wzrost ogólnej liczby odnotowano natomiast wśród placówek świadczących usługi w dziedzinie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem (9,3%), a także integracji społeczno-zawodowej (7,3%) oraz sportu (6,1%).

Ponad 1/5 placówek świadczących w 2016 r. usługi społeczne we wskazanych dziedzinach prowadzona była przez podmioty sektora non-profit (24,2 tys.). Pomiędzy 2014 r. a 2016 r. liczba takich placówek zwiększyła się o 5,1%, a ich udział w strukturze według sektorów o 0,7 p. proc. (z 20,8% do 21,5%). Szczególnie dużą aktywność zaobserwowano w obszarze ochrony zdrowia, gdzie liczba placówek sektora non-profit zwiększyła się o blisko 20%. W pozostałych dziedzinach liczebność placówek prowadzonych przez podmioty non-profit utrzymała się na tym samym poziomie bądź nieznacznie wzrosła w stosunku do 2014 r.

Wykres 1. Liczba placówek sektora non-profit świadczących usługi społeczne

a Dane nie uwzględniają filii placówek stacjonarnych pomocy społecznej.

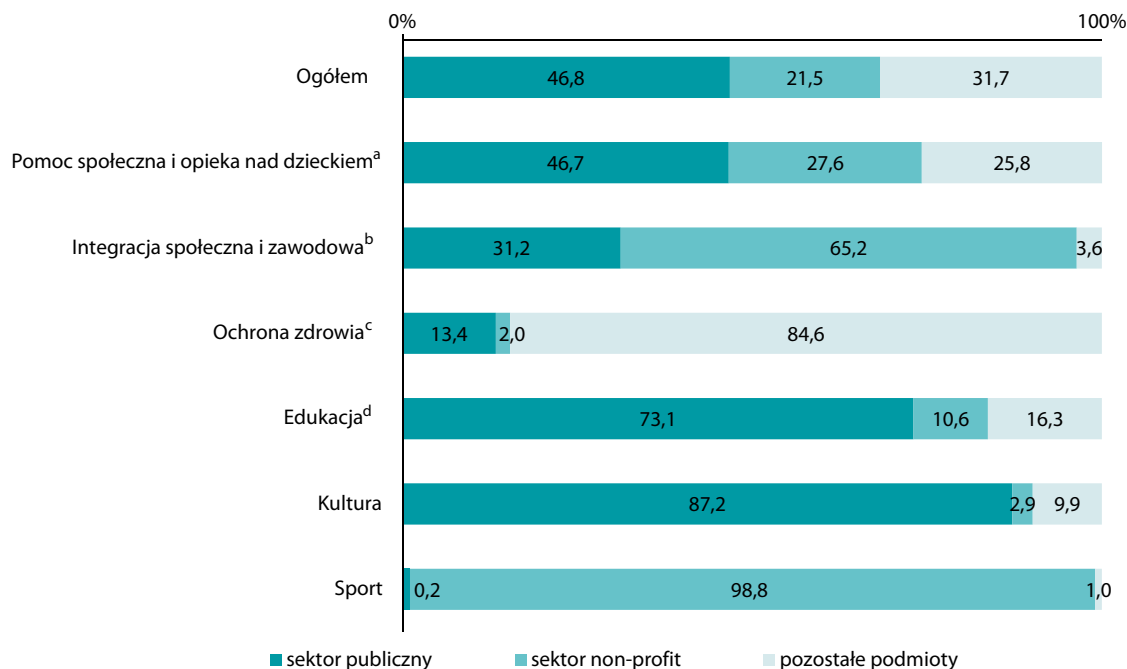
b Dane nie uwzględniają klubów integracji społecznej.

c Dane nie uwzględniają uniwersytetów trzeciego wieku.

Poziom zaangażowania podmiotów non-profit w świadczenie usług społecznych różnił się znacząco w poszczególnych obszarach. Dominującą rolę tych podmiotów zaobserwowano w dziedzinie sportu, gdzie blisko 100% placówek należało do tego sektora. Jednostki zajmujące się sportem stanowiły ponad 60% spośród wszystkich prowadzonych przez organizacje non-profit placówek świadczących usługi w omawianych dziedzinach. Tak widoczna reprezentacja tej grupy wynika z faktu, że kluby sportowe

rejestrowane są głównie w formie stowarzyszeń, a polskie związki sportowe wyłącznie w tej formie. Sektor non-profit odgrywał ponadto istotną rolę w świadczeniu usług integracji społeczno-zawodowej – blisko 2/3 placówek działało w jego obrębie. Udział ten był jednak zróżnicowany pod względem rodzaju placówki – wśród warsztatów terapii zajęciowej wyniósł 77,3%, a klubów integracji społecznej - jedynie 25,8%.

Wykres 2. Struktura placówek świadczących usługi społeczne według sektorów oraz dziedzin usług w 2016 r.

a Dane nie uwzględniają filii placówek stacjonarnych pomocy społecznej.

b Dane nie uwzględniają klubów integracji społecznej.

c Wysoki udział kategorii pozostałe podmioty jest spowodowany dużą liczbą jednostek ambulatoryjnej opieki medycznej.

d Dane nie uwzględniają uniwersytetów trzeciego wieku.

Istotny udział podmiotów non-profit w świadczonych usługach zaobserwowano również w dziedzinach - pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem (27,6%) oraz edukacja (10,6%). Placówki świadczące tego rodzaju usługi stanowiły odpowiednio 9,6% oraz 23,6% jednostek prowadzonych przez organizacje non-profit. W ramach placówek świadczących usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem widoczne było duże zróżnicowanie udziału sektora non-profit ze względu na typ placówki – najwyższym odznaczały się placówki wsparcia dziennego (47,2%), a najniższym – żłobki i kluby dziecięce (5,5%).

Z kolei dziedzinami, w ramach których odnotowano niski udział placówek prowadzonych przez organizacje non-profit były ochrona zdrowia (2,0%) oraz kultura (2,9%), jednak i w ich ramach funkcjonowały typy placówek relatywnie często prowadzone przez jednostki trzeciego sektora. Wśród placówek ochrony zdrowia wyróżniały się hospicja i oddziały opieki paliatywnej (36,3%), a w ramach kultury galerie sztuki (15,2%).

Pomiędzy 2014 r. a 2016 r. rola organizacji non-profit w świadczeniu usług społecznych w poszczególnych dziedzinach nie zmieniła się znacząco. Nieznaczny wzrost udziału podmiotów non-profit zaobserwowano jedynie w zakresie usług edukacyjnych oraz ochrony zdrowia. W pozostałych dziedzinach usług zaobserwowano natomiast niewielki spadek zaangażowania sektora non-profit jako dostawcy usług społecznych.

Najwyższy odnotowano w zakresie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem (o 1,3 p.porc.), co wiązało się z rosnącą w tej dziedzinie rolą podmiotów komercyjnych.

Udział podmiotów non-profit w świadczeniu usług społecznych był nieznacznie zróżnicowany ze względu na rozmieszczenie terytorialne placówek. Najwyższe udziały podmiotów non-profit jako jednostek prowadzących placówki oferujące usługi społeczne odnotowano w województwach opolskim i podkarpackim (po 32,2%) oraz lubuskim (32,1%). Najniższym odsetkiem charakteryzowały się natomiast województwa mazowieckie i pomorskie (po 24,3%), w których był równocześnie najwyższy udział placówek prowadzonych przez pozostałe podmioty, głównie komercyjne.

Z perspektywy poszczególnych dziedzin usług, wyróżniało się województwo świętokrzyskie, które charakteryzowało się najwyższym udziałem sektora non-profit w ramach placówek pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem (39,7%, tj. o 12,1 p. proc. wyższym niż ogółem) oraz edukacyjnych (18,3%, tj. o 7,7 p. proc. wyższym niż ogółem). Usługi integracji społeczno-zawodowej w największym stopniu dostarczane były przez organizacje non-profit w województwie podlaskim (81,6%, udział sektora o 16,4 p. proc. wyższy niż ogółem), a usługi kulturalne – w województwie małopolskim (6,3%, udział sektora o 3,4 p. proc. wyższy niż ogółem).

Z usług wszystkich placówek prowadzących działalność w dziedzinach takich jak: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społeczno-zawodowa, edukacja oraz sport skorzystało w 2016 r. 9,0 mln odbiorców, w tym 1,5 mln z usług placówek prowadzonych przez organizacje non-profit. Placówki ochrony zdrowia tj.: szpitale, hospicja, zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze dysponowały 217,4 tys. łóżek, w tym 6,8 tys. w placówkach sektora non-profit. Ponadto odnotowano 156,1 mln odbiorców usług w obszarze kultury, w tym 4,5 mln w placówkach sektora non-profit¹⁰.

Udział odbiorców placówek sektora non-profit w ogólnej liczbie objętych działalnością podmiotów świadczących usługi społeczne różnił się w zależności od obszaru usług. Najwyższy odnotowano w sporcie (97,8%), a także wśród odbiorców usług reintegracyjnych (73,5%). Z kolei w zakresie usług kulturalnych udział usług świadczonych przez jednostki z sektora non-profit był stosunkowo niski i wyniósł 2,9% (ze względu na wysoki udział filmów obejranych w kinach, co było domeną podmiotów komercyjnych oraz wizyt w muzeach i instytucjach paramuzealnych, gdzie wyróżniały się placówki sektora publicznego).

W porównaniu do 2014 r. nie odnotowano istotnych zmian w zakresie struktury odbiorców usług społecznych świadczonych w analizowanych dziedzinach. Największe różnice odnotowano w obszarze pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem, gdzie udział sektora non-profit zmniejszył się z 27,9% w 2014 r. do 26,1% w 2016 r. Wiązało się to ze zwiększającym się udziałem odbiorców placówek spoza sektora publicznego oraz sektora non-profit, w tym placówek sektora komercyjnego (z 10,9% w 2014 r. do 16,1% w 2016 r.).

Usługi społeczne świadczone przez sektor non-profit – perspektywa wewnątrzsektorowa

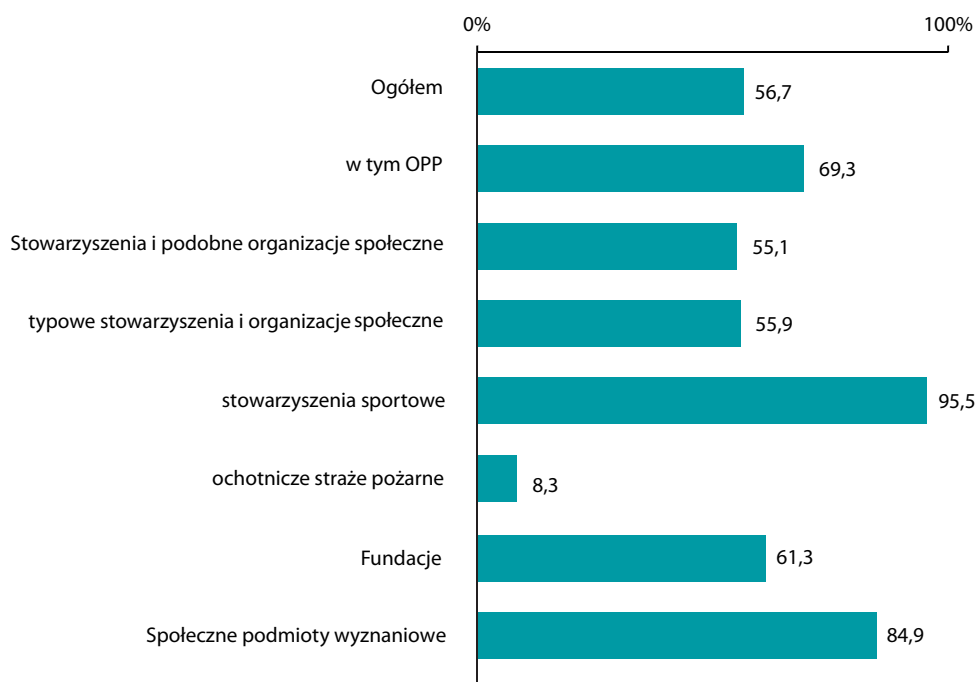
W 2016 r. usługi społeczne świadczyło 50,4 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych. Stanowiły one 56,7% aktywnych organizacji tego typu. Grupa organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane, czyli prowadzących przynajmniej po jednej placówce dostarczającej usługi dla ludności (np. żłobek, szkołę, hospicjum, galerię) liczyła 22,5 tys. (25,3% spośród

¹⁰ Zgodnie z przyjętą metodologią wartości dotyczące usług realizowanych w sposób ciągły odnoszą się do liczby odbiorców z nich korzystających (np. uczniów, uczestników zajęć reintegracyjnych, beneficjentów pomocy społecznej, ćwiczących w klubach sportowych). W odniesieniu do odbiorców usług z zakresu ochrony zdrowia (po wyłączeniu jednostek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) przedstawiono dane o liczbie łóżek szpitalnych. Natomiast dane dotyczące usług, z których korzystanie ma charakter nieregularny bądź okazjonalny zaprezentowane zostały w postaci liczby zrealizowanych usług (np. sprzedanych biletów na wydarzenia kulturalne).

organizacji ogółem), w tym 1,3 tys. świadczyło usługi społeczne w więcej niż jednej dziedzinie. Z kolei zbiorowość jednostek oferujących wyłącznie typowe dla sektora non-profit niezinstytucjonalizowane usługi społeczne była większa niż prowadzących zinstytucjonalizowane placówki i liczyła 27,9 tys. organizacji (31,3%).

Usługi społeczne świadczyła zdecydowana większość stowarzyszeń sportowych (95,5%), a następnie społecznych podmiotów wyznaniowych (84,9%). Tego typu działalność ponadprzeciętnie często oferowały również organizacje pożytku publicznego (69,3%) i fundacje (61,3%). Natomiast działalność kół łowieckich nie została zaklasyfikowana do usług społecznych, podobnie jak podstawowa działalność ochotniczych straży pożarnych, którą jest ratownictwo pożarnicze, ze względu na ich ogólnospołeczny charakter a nie nakierowanie na konkretne osoby. W związku z tym jedynie niewielka część OSP oferowała usługi społeczne (8,3%), np. w dziedzinie sportu.

Wykres 3. Odsetek organizacji non-profit świadczących usługi społeczne według rodzaju organizacji w 2016 r.

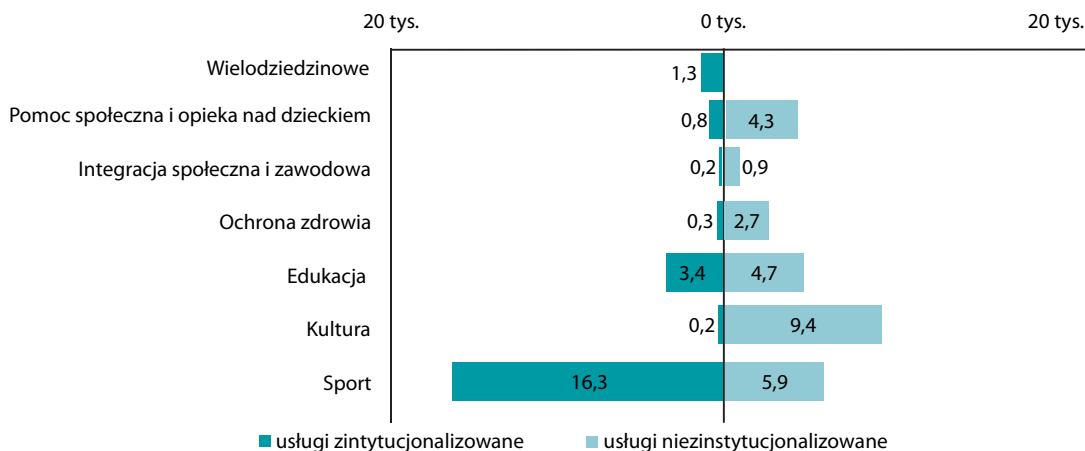

Spośród 6 wyróżnionych w publikacji dziedzin usług społecznych¹¹ zdecydowanie najwięcej organizacji zajmowało się sportem. W 2016 r. było 16,3 tys. klubów sportowych i polskich związków sportowych, które zaliczono do podmiotów świadczących zinstytucjonalizowane usługi sportowe, a pozostałych organizacji, które dostarczały głównie usługi sportowe (uznane za niezinstytucjonalizowane) – 5,9 tys. Wśród niezinstytucjonalizowanych usług społecznych najsilniej rozpowszechnione były usługi kulturalne np. ochrona zabytków i miejsc pamięci narodowej (9,4 tys.). Z kolei jedynie 0,2 tys. organizacji skoncentrowanych było na prowadzeniu instytucji kultury, tj. muzea, galerie, teatry, kina itp. Relatywnie dużo

¹¹ W tym rozdziale wyodrębniona została zbiorowość organizacji wielodziedzinowych, a więc świadczących usługi w więcej niż jednej dziedzinie usług społecznych. W związku z tym liczba organizacji świadczących usługi w poszczególnych dziedzinach została pomniejszona o wielodziedzinowe. Z tego powodu liczba organizacji świadczących usługi w poszczególnych dziedzinach różni się od liczb prezentowanych w rozdziałach dotyczących poszczególnych dziedzin usług, gdzie organizacje mogły być liczone w więcej niż jednej dziedzinie jeśli prowadziły działalność wielodziedzinową.

podmiotów prowadzących zinstytucjonalizowane placówki funkcjonowało w dziedzinie edukacji (np. szkoły, przedszkola) – 3,4 tys. Natomiast najmniejsza część organizacji non-profit dostarczała usługi integracji społeczno-zawodowej (0,2 tys. zinstytucjonalizowane, czyli prowadziła centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej oraz zakłady aktywności zawodowej i 0,9 tys. niezinstytucjonalizowane).

Wykres 4. Liczba organizacji non-profit świadczących usługi społeczne według dziedziny oraz zinstytucjonalizowania usług w 2016 r.^a

a Na wykresie organizacje są prezentowane tylko jeden raz, jeśli organizacja świadczyła usługi społeczne w więcej niż 1 dziedzinie, została zaliczona do kategorii „wielodziedzinowe”.

Wśród 1,3 tys. organizacji wielodziedzinowych najczęściej było jednostek, które łączyły z innymi dziedzinami usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem (0,8 tys.), usługi edukacyjne (0,7 tys.) i w zakresie integracji społeczno-zawodowej (0,6 tys.). Z kolei sporadycznie z innymi dziedzinami usług społecznych współwystępowała kultura (0,1 tys.).

Organizacje świadczące usługi społeczne miały w 2016 r. łącznie 12,2 mln odbiorców, którzy przynajmniej 2 razy w roku skorzystali z ich działalności, w tym 7,6 mln osób korzystało wyłącznie z oferty podmiotów dostarczających niezinstytucjonalizowane usługi społeczne, a 4,6 mln z oferty organizacji prowadzących zinstytucjonalizowane placówki. Największa część odbiorców korzystała z działalności organizacji zajmujących się sportem (32,4%), a następnie kulturą (19,0%) i edukacją (18,8%).

Przeciętna organizacja świadcząca usługi miała w 2016 r. 311 bezpośrednich odbiorców swojej działalności, przy czym średnia ta była wyższa dla podmiotów świadczących usługi niezinstytucjonalizowane (397 osób) niż tych oferujących usługi zinstytucjonalizowane (228 osób). Jednak w obu zbiorowościach organizacji usługowych połowa podmiotów miała w ciągu roku nie więcej niż po 50 odbiorców.

Organizacje świadczące usługi społeczne w 2016 r. zadeklarowały, że skorzystały z pracy społecznej 1,4 mln osób, a na koniec roku zatrudniały 143,3 tys. pracowników etatowych oraz 313,6 tys. osób świadczących pracę w oparciu o umowy cywilnoprawne. Liczba osób pracujących społecznie rozkładała się mniej więcej po połowie pomiędzy organizacje świadczące usługi zinstytucjonalizowane i wyłącznie niezinstytucjonalizowane. Inaczej wyglądał rozkład pracy płatnej – na organizacje dostarczające usługi zinstytucjonalizowane przypadała większość pracowników etatowych (83,5%), a mniejszość – zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (45,6%).

Nierównomierny, również ze względu na dziedzinę działalności, był rozkład osób angażujących się w pracę w organizacjach świadczących usługi społeczne. Największa część pracujących społecznie przypadała na podmioty świadczące usługi sportowe (25,3%) i kulturalne (24,0%). Te dwie dziedziny istotne znaczenie miały również w strukturze liczby osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych – sport (29,7%), kultura (20,1%). Duża część pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych angażowała się także w ramach organizacji świadczących usługi edukacyjne (22,5%). Jednak edukacja charakteryzowała się przede wszystkim nieproporcjonalnie dużą liczbą pracowników etatowych – organizacje świadczące usługi edukacyjne zatrudniały 41,6% wszystkich pracowników etatowych podmiotów usługowych. Istotny udział w zatrudnieniu miały jeszcze organizacje wielodziedzinowe (25,9%) i to w tej grupie była najwyższa średnia liczba pracowników etatowych (43 osoby wobec 14 osób w organizacjach świadczących usługi społeczne ogółem). Organizacje świadczące usługi społeczne w więcej niż jednej dziedzinie odznaczały się też najwyższą średnią w zakresie pozostałych dwóch zmiennych – liczby osób pracujących społecznie (149 osób wobec 27 w organizacjach świadczących usługi społeczne ogółem) i liczby osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych (odpowiednio 33 osoby wobec 13 osób).

Organizacje, które świadczyły usługi społeczne osiągnęły w 2016 r. łącznie 13,8 mld zł przychodów, w tym 9,7 mld zł przypadło na organizacje prowadzące usługi zinstytucjonalizowane, a 4,1 mld zł - wyłącznie niezinstytucjonalizowane. Średnie roczne przychody przypadające na jedną organizację kształtowały się na poziomie 852,5 tys. zł dla ogółu organizacji świadczących usługi społeczne, ale połowa z nich osiągnęła nie więcej niż 101,8 tys. zł. Pod względem przeciętnych przychodów odnotowano wyraźną różnicę między grupą podmiotów świadczących usługi zinstytucjonalizowane (średnia - 1305,0 tys. zł, mediana - 275,7 tys. zł) a jednostkami oferującymi usługi społeczne wyłącznie w formie niezinstytucjonalizowanej (średnia - 469,1 tys. zł, mediana - 50,6 tys. zł). Zróżnicowanie widoczne było również pod względem dziedziny, w której organizacje świadczyły usługi. Ponadprzeciętnie wysokimi budżetami dysponowały jednostki wielodziedzinowe (średnia - 3233,1 tys. zł, mediana - 851,9 tys. zł), a relatywnie niskimi – świadczące usługi sportowe (średnia - 506,0 tys. zł, mediana - 54,7 tys. zł) i usługi kulturalne (średnia - 533,2 tys. zł, mediana - 38,2 tys. zł).

Środki pochodzące ze źródeł publicznych obrazują publiczny charakter świadczonych przez organizacje usług, natomiast środki uzyskiwane w ramach działalności gospodarczej i odpłatnej działalności statutowej mogą wskazywać na przynajmniej częściowo odpłatny charakter świadczonych usług. Nieco ponad połowa środków uzyskana przez organizacje non-profit świadczące usługi społeczne w 2016 r. pochodziła ze źródeł publicznych, w tym uzyskanych w ramach konkursów i innych nierynkowych trybów od administracji samorządowej (23,5%) lub rządowej (16,5%) albo w ramach przetargów lub kontraktów z NFZ (5,5%). Środki publiczne stanowiły większą część przychodów organizacji oferujących usługi zinstytucjonalizowane (55,4%) niż niezinstytucjonalizowane (40,3%). Ponadto środki publiczne dominowały w przychodach, którymi dysponowały organizacje wielodziedzinowe (66,6%), a także stanowiły ponad połowę przychodów podmiotów świadczących usługi edukacyjne (53,5%) oraz w zakresie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem (52,3%). Odwrotną sytuację można zaobserwować w zakresie środków uzyskiwanych w ramach działalności gospodarczej lub odpłatnej statutowej. Wyższy ich udział odnotowano wśród przychodów organizacji świadczących wyłącznie niezinstytucjonalizowane usługi społeczne (37,7%) niż zinstytucjonalizowane (30,8%), podczas gdy w całej zbiorowości organizacji usługowych kształtował się na poziomie 32,8%. Ponadto środki pochodzące z opłat wysoki udział miały w przychodach organizacji świadczących usługi sportowe (50,0%), a następnie usługi integracji społeczno-zawodowej (45,2%).

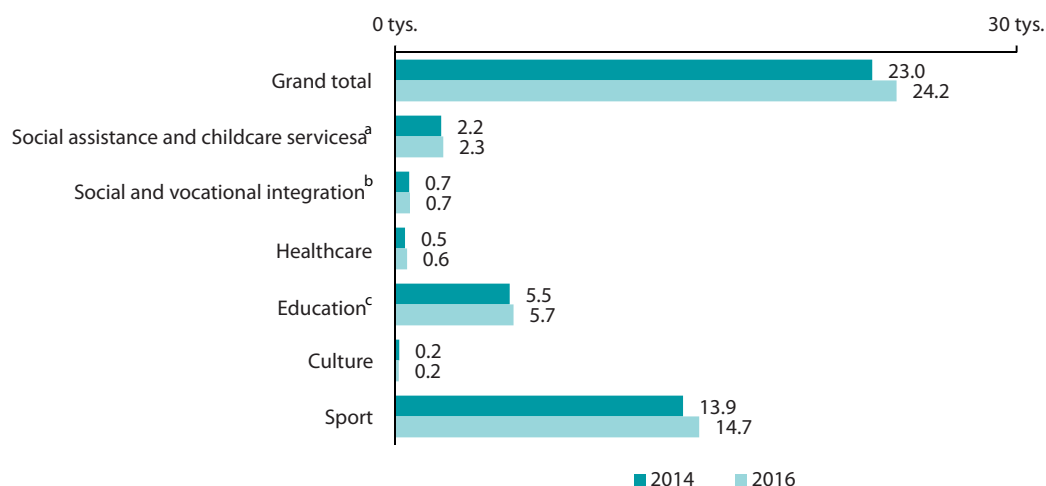
Organizacje świadczące usługi społeczne stanowiły w 2016 r. ponad połowę (56,7%) aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych, jednak dysponowały większą częścią zasobów sektora non-profit niż organizacje nie świadczące usług. Organizacje świadczące usługi społeczne docierały do ponad 2/3 odbiorców organizacji non-profit. Szczególnie wysoki udział organizacje usługowe miały w liczbie pracowników etatowych – 89,9% i w ramach pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych – 82,1%. Na niższym poziomie kształtował się ich udział w przychodach ogółem (69,6%), ale już w przychodach pochodzących ze źródeł publicznych wyniósł on 85,3%.

Executive summary

The role of the non-profit sector in providing social services - a cross-sectoral perspective

In 2016, in Poland, there were 112.7 thous. units providing social services in such fields as: social assistance and childcare, social and vocational integration services, healthcare, education, culture and sport. In comparison to 2014, their number increased by nearly 2%. The growth of the units number, compared to 2014, was observed in all enumerated areas of activity except for education, in which a small decrease in the number of units took place, from 54.6 to 53.8 thous., that is 1.4%. The particular high increase of the total number was noted among units providing services in the field of social services and childcare (9.3%) as well as social and vocational integration services (7.3%) and sport (6.1%).

Chart 1. Number of the units of the non-profit sector providing social services.

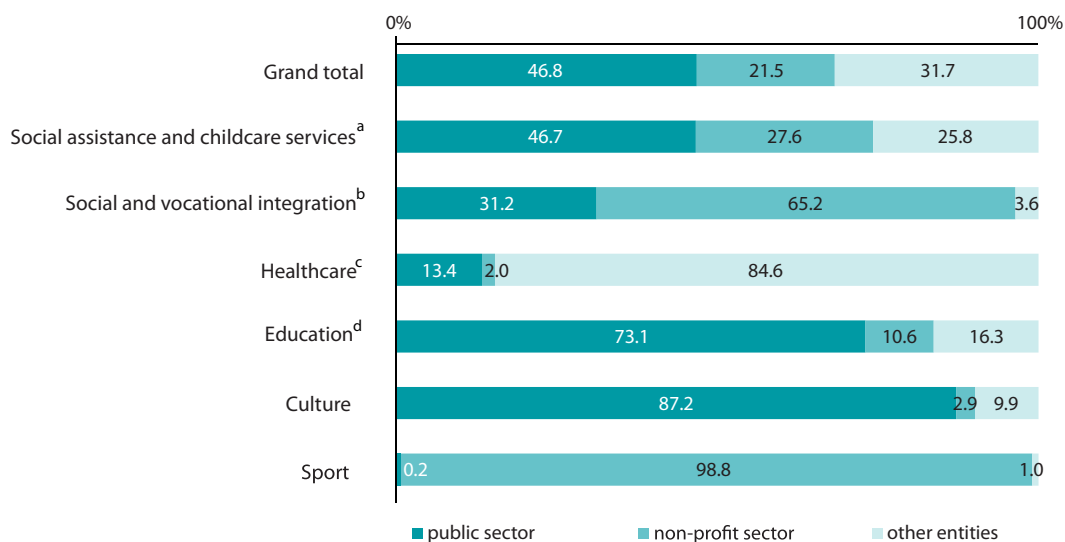
^a Data do not include branches of stationary social assistance.

^b Data do not include clubs of social integration.

^c Data do not include universities of the third age.

In 2016, over 1/5 units providing social services, in these areas, were conducted by non-profit sector entities (24.2 thous.). Between 2014 and 2016, the number of these units increased by 5.1%, and their proportion in the structure by sectors jumped by 0.7 pp (from 20.8% to 21.5%). The particularly high activity was observed in the field of healthcare in which the number of non-profit units increased by nearly 20%. In other areas, the number of units run by non-profit entities remained at the same level or slightly increased in relation to 2014.

The level of involvement of non-profit entities in the provision of social services varied significantly in individual areas. The dominant role of these entities was observed in the field of sport, where nearly 100% of units belonged to this sector. Sport units accounted for over 60% of all the units, run by non-profit organizations, providing services in the discussed areas. Such visible representation of this group results from the fact that sports clubs are registered mainly in the form of associations and Polish sports associations. The non-profit sector played also an important role in providing social and vocational integration services – nearly 2/3 units operated within this area. However, this participation was diversified in terms of an unit type. It amounted to 77.3% of among occupational therapy workshops and only 25.8% of among social integration clubs.

Chart 2. Structure of the units providing social services by sectors

a Data do not include branches of stationary social assistance.

b Data do not include clubs of social integration.

c The high proportion of category other entities is caused by large number of outpatient medical care facilities.

d Data do not include universities of the third age.

A significant participation in the provision of services was also observed in the areas of social assistance and childcare (27.6%) as well as education (10.6%). Units providing such services constituted, respectively, 9.6% and 23.6% of the units run by non-profit organizations. Within the group of units providing social assistance and childcare services, the large diversification of the proportion of the non-profit sector was observed due to the type of an unit. The highest percentage characterized day support facilities (47.2%), and the lowest characterized nurseries and children's clubs (5.5 %).

On the other hand, the areas in which low participation of the units, run by non-profit sector, was noted were healthcare (2.0%) and culture (2.9%), however, within these fields operated types of units which were relatively often run by the entities of the non-profit sector. Among health care units, hospices and palliative care wards stood out (36.3%), and within the area of culture, art galleries (15.2%).

Between 2014 and 2016, the role of non-profit organizations in providing social services in specific fields did not change significantly. A slight increase in the proportion of non-profit entities was observed only in the area of education services (by 0.5 pp) and healthcare (by 0.3 pp). On the other hand, in other areas of services, a slight decrease in involvement of the non-profit sector as a provider of social services was observed. The highest decrease was recorded in the field of social assistance and childcare (by 1.3 pp), which was associated with the growing role of commercial entities in this area.

Participation of non-profit entities in providing social services was slightly diversified due to the territorial distribution of units. The highest participation of non-profit entities as units running social service providers were recorded in Opolskie and Podkarpackie (32.2% each) and Lubelskie (32.1%) voivodships. In turn, the lowest percentage was recorded for Mazowieckie and Pomorskie voivodships (24.3% each), in which there was also the highest participation of entities run by other entities, mainly commercial ones.

From the perspective of individual service areas, Świętokrzyskie Voivodeship was distinguished, which was characterized by the highest percentage of the non-profit sector within the group of social assistance and childcare facilities (39.7%, i.e. by 12.1 pp higher than the total number) as well as educational establishments (18.3%, i.e. by 7.7 pp higher than the total number). Social and vocational integration services were delivered to the largest extent by non-profit organizations in Podlasie Voivodship (81.6%, sector share was by 16.4 pp

higher than in total number), and cultural services in Małopolskie Voivodship (6.3 %, sector share was by 3.4 pp higher than the total number).

In 2016, Services of all the units providing activities in such areas as social assistance and childcare, social and vocational integration, education and sport were benefited by 9.0 million recipients, of which 1.5 million persons benefited from units run by non-profit organizations. Healthcare units (excluding outpatient healthcare units) had at their disposal 217.4 thous. beds, of which 6.8 thous. beds were in the units of the non-profit sector. In addition, there were realised 156.1 million services in the area of culture, of which 4.5 million were realised in the units of non-profit sector.¹⁰

The share of recipients of non-profit sector units in the total number of entities providing social services differed depending on the area of services. The highest share of recipients was recorded in the sport area (97.8%) as well as among recipients of social and vocational reintegration services (73.5%). On the other hand, in the area of cultural services, the share of services provided by entities of the non-profit sector was relatively low and amounted to 2.9% (due to the high share of movies watched in cinemas which was the domain of commercial entities as well as museums visits where public sector units stood out).

In comparison to 2014, there were no significant changes in the structure of recipients of social services provided in the analysed areas. The largest differences were noted in the area of social assistance and childcare, where the share of the non-profit sector decreased from 27.9% in 2014 to 26.1% in 2016. This was connected with the increasing share of recipients outside the public sector and the non-profit sector, including commercial sector units (from 10.9% in 2014 to 16.1% in 2016).

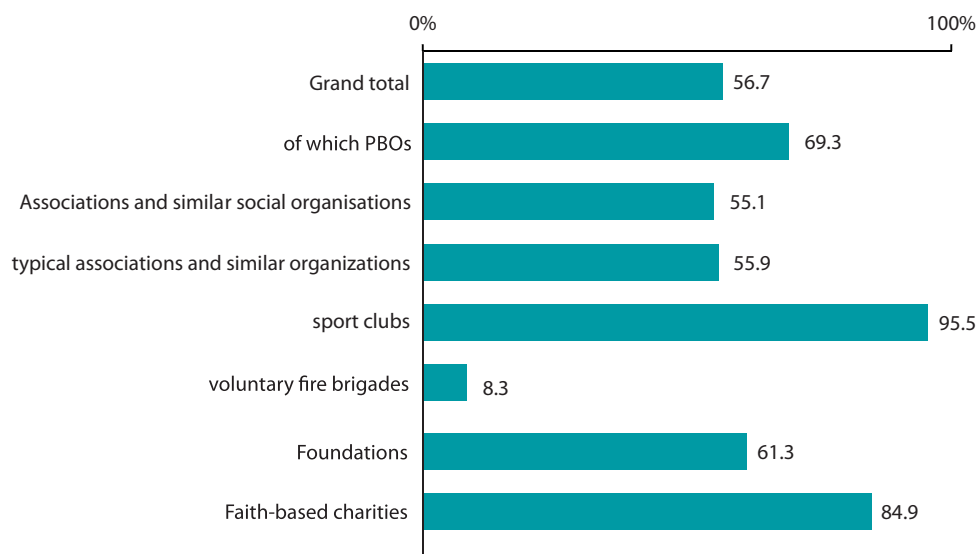
Specificity of social services provided by the non-profit sector – an inner-sectoral perspective

In 2016, social services were provided by 50.4 thous. associations and similar social organizations, foundations and faith-based charities. They constituted 56.7% of active organizations of this type. The group of organizations which provided institutionalized services, i.e. running at least one unit provided services to the population (e.g. a nursery, school, hospice, gallery), amounted to 22.5 thous. (25.3% of the total number of organizations), including 1.3 thous. units provided social services in more than one field. On the other hand, the group of entities which offered only, which was typical for the non-profit sector, non-institutional social services was larger than the group of entities which ran institutional units and they numbered 27.9 thous. organizations (31.3%).

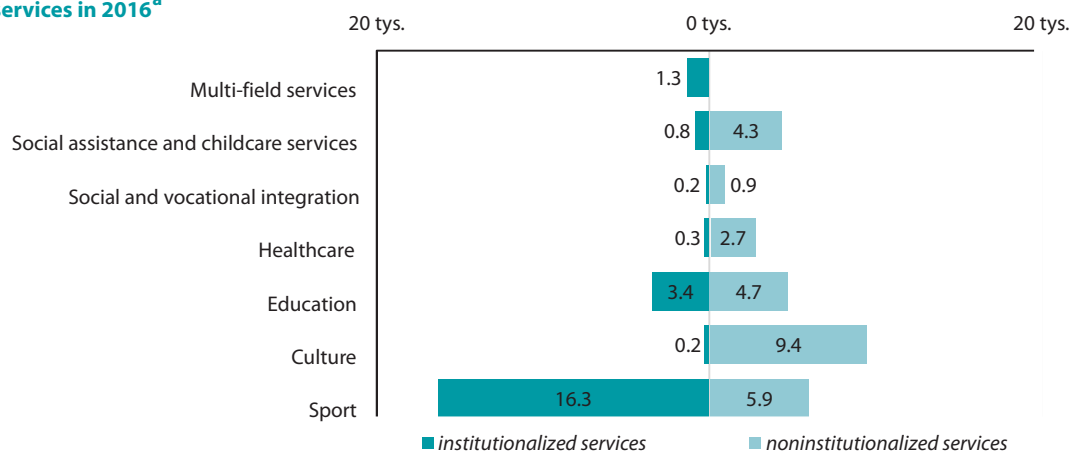
Social services were provided by the vast majority of sports associations (95.5%), and then faith-based charities (84.9%). This type of activity was also offered, above average, by public benefit organizations (69.3%) and foundations (61.3%). On the other hand, the activity of hunting clubs has not been classified into social services, just like the basic activity of volunteer fire brigades, which is fire rescue, due to their general social character and not targeting concrete people. As a result, only a small part of the volunteer fire brigades offered social services (8.3%), e.g. in the field of sport. From among six areas of social services distinguished in the publication¹¹, the majority of organizations dealt with sport.

¹⁰ According to the adopted methodology, the values related to services performing in a continuous manner refer to the number of recipients using them (e.g. students, participants of reintegration activities, beneficiaries of social assistance, members of sports clubs). With regard to recipients of healthcare services (after excluding outpatient healthcare units), data on the number of hospital beds were provided. However, data regarding services whose use is of an irregular or occasional nature were presented in the form of the number of services provided (e.g. sold tickets for cultural events).

¹¹ This chapter identifies a group of multi-branch organizations, thus providing services in more than one area of social services. As a result, the number of organizations providing services in specific fields has been reduced by multi-field. For this reason, the number of organizations providing services in individual fields differs from the numbers presented in the chapters on specific areas of services, where organizations could be counted in more than one area if they operated multi-field.

Chart 3 Percentage of the non-profit organizations providing social services by the type of organizations in 2016

In 2016, there were 16.3 thous. sports clubs and Polish sports associations, which were included among entities providing institutionalized sports services: the number of other organizations that mainly provided sports services, which were recognized as non-institutionalized ones, amounted to 5.9 thous. Among the non-institutionalized social services, the most popular were cultural services, e.g. protection of monuments and places of national remembrance (9.4 thous.). In turn, only 0.2 thous. organizations were concentrated on running cultural units i.e. museums, galleries, theatres, cinemas etc. A relatively large number of entities running institutionalized units appeared in the field of education (e.g. schools, kindergartens) – 3.4 thous. On the other hand, the smallest part of non-profit organizations constituted ones which provided social and vocational integration services (0.2 thous. entities running institutionalized units, that is: social integration clubs and centers, occupational therapy workshops and professional activity centers and 0.8 thous. non-institutionalized units). Among 1.3 thous. multi-field organizations, the most numerous entities were those that combined social assistance and childcare services with other fields (0.8 thous.) and then with education services (0.7 thous.), social and vocational integration services (0.6 thous.). In turn, cultural services occasionally occurred with the other areas of social services (0.1 thous.).

Chart 4. Number of the non-profit organization providing social services by fields of activity and institutionalization of services in 2016^a

^a In the chart, organizations are presented only once. If the organization has provided social services in more than one field, it has been included in the category, "multi-field".

In 2016, organizations providing social services had a total 12.2 million recipients who benefited from their activities at least twice a year, of which 7,6 million people only benefited from offers of entities providing non-institutionalised social services, and 4.6 million from offers of organizations running institutionalized units. The greater number of recipients who were recorded by the organizations than the non-profit sector units themselves (discussed in the previous section) results from the fact that these organizations could also provide non-institutional services as well as they were able to operate in fields going beyond six areas of the social services discussed in this publication. The largest part of recipients benefited from the activities of organizations dealing with sport (32.4%), and then culture (19.0%) and education (18.8%).

In 2016, an average organization providing services had 311 direct recipients of its activity, whereby the average was higher for entities providing non-institutionalised services (397 persons) than those offering institutionalised services (228 persons). However, in both groups of service organizations, half of the entities had no more than 50 recipients per year.

In 2016, the organizations providing social services declared that they used voluntary work of 1,4 million persons and at the end of the year they had 143.3 thous. employees, employed on the basis of employment contracts as well as 313.6 thous. persons who worked on the basis of civil law contracts. The number of people working voluntarily was, more or less, evenly distributed between organizations providing both institutionalised and solely non-institutionalised services. In turn, the distribution of paid work was different. The organizations providing institutionalised services employed the vast majority of employees, employed on the basis of employment contracts (83.5%), but the minority of employees, employed on the basis of civil law contracts (45.6%).

Uneven distribution concerned also persons engaged in work of organizations providing social services describing due to the field of activity. The largest part of the volunteers fell on the entities providing sport (25.3%) and cultural services (24.0%). These two fields of activity were also important in the structure of the number of persons employed on the basis of civil law contracts – i.e. sport (29.7%), culture (20.1%). A large part of employees employed on the basis of civil law contracts were also involved in work of the organizations providing education services (22.5%). However, education was primarily characterized by a disproportionately high number of employees, employed on the basis of employment contracts. Organizations providing education services employed 41.6% all employees of service entities – employed on the basis of employment contract. A significant share in employment was still held by multi-field organizations (25.9%), and in this group was the highest average number of employees (43 people compared to 14 people in the group of all organizations providing social services). Organizations providing social services in more than one field of activity were also characterized by the highest average in the scope of other two variables: the number of people working voluntarily (149 people vs 27 people in the group of all organizations providing social services) and the number of people working on the basis of civil law contracts (respectively 33 people against 13 people).

In 2016, Organizations that provided social services got PLN 13.8 billion of total revenues, including PLN 9.7 billion for the organizations providing institutionalized services and PLN 4.1 billion for the non-institutionalized ones only. The average annual revenue counted per one organization was at the level of PLN 885.5 thous. for all organizations providing social services, but half of them reached no more than PLN 101.8 thous. In terms of average revenues, there was noted a clear difference between the group of entities providing institutionalized services (average - PLN 1305.0 thous., median - PLN 275.7 thous.) and entities offering social services only in the non-institutionalized form (average - PLN 469.1 thous.), median - PLN 50.6 thous.). Diversification was also visible in terms of the field in which organizations provided services. Above-average budgets were possessed by multi-field units (average - PLN 3233.1 thous., median - PLN 851.9 thous.), and relatively low - sports services (average - PLN 506.0 thous., median - PLN 54.7 thous.) and cultural services (average - PLN 533.2 thous., median - PLN 38.2 thous.).

Funds coming from public sources illustrate the public nature of the services provided by organizations, whereas funds obtained as part of economic activity and mission-related activity may indicate, at least in part,

the paid nature of provided services. In 2016, Slightly over half of the funds obtained by non-profit organizations providing social services came from public sources, including those obtained as part of competitions and other non-market modes from local government (23.5%) or central government (16.5%) or as part of tenders or contracts with the National Health Fund (5.5%). Public funds constituted the majority of revenues of organizations offering institutionalized services (55.4%) in comparison to non-institutionalized ones (40.3%). Moreover, public funds dominated in the revenues possessed by multi-field organizations (66.6%), and accounted for more than half of the income of entities providing education services (53.5%) and in the field of social assistance and childcare (52.3%). The opposite situation can be observed in the scope of funds obtained as part of economic activity or mission-related activity. The higher share of these financial means was recorded in the revenues of organizations providing solely non-institutionalized social services (37.7%) than in the group of entities providing institutionalized ones (30.8%), while in the entire collectivity of service organizations it amounted to 32.8%. In addition, the funds from fees had a high share in the revenues of organizations providing sports services (50.0%), and then social and vocational integration services (45.2%).

In 2016, the organizations providing social services accounted for more than half (56.7%) of active associations and similar social organizations, foundations as well as faith-based charities, and had a larger share of non-profit sector resources than organizations not providing these services. The organizations providing social services reached over 2/3 recipients of non-profit organizations. In particular, the high share of service organizations were in the number of employees employed on the basis of employment contracts (89.9%) and in the number of those working on the basis of civil law contracts (82.1%). Their share in total revenues was situated at the lower level (69.6%), but in revenues came from public sources it already amounted to 85.3%, which proves that the large part of social services, which were provided by associations, similar social organizations, foundations and faith-based charities, belonged to public services.

1. Usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem

1. Social services in social assistance and childcare services

1.1. Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem

1.1. Participation of the non-profit sector in the provision of institutionalized social assistance and childcare services

Zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem obejmują usługi świadczone przez stacjonarne zakłady pomocy społecznej, podmioty wsparcia dziennego, jednostki instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz żłobki i kluby dziecięce¹².

Zinstytucjonalizowane usługi stacjonarnej pomocy społecznej świadczą **stacjonarne zakłady pomocy społecznej**, do których zaliczane są: domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym, w podeszłym wieku, środowiskowe domy samopomocy lub inne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (jeśli zapewniają całodobową opiekę), domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, noclegownie, schroniska i domy dla bezdomnych oraz pozostałe, tj. placówki typu centrum wsparcia rodziny oraz centrum interwencji kryzysowej, udzielające wsparcia, w tym schronienia osobom i rodzinom w stanie kryzysu. Odbiorcami zinstytucjonalizowanych usług stacjonarnej pomocy społecznej świadczonych przez te jednostki są mieszkańcy przebywający w tych placówkach całodobowo.

Placówki wsparcia dziennego świadczą usługi pomocy rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka¹³. Odbiorcami tych usług są dzieci, które określa się jako wychowanków. Placówka tego rodzaju może być prowadzona w formie: opiekuńczej (w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych), specjalistycznej, pracy podwórkowej (realizowanej przez wychowawcę) oraz w połączonych formach.

Pieczą zastępczą to opieka oraz wychowanie dzieci i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki i wsparcia ze strony rodziny naturalnej¹⁴. Zinstytucjonalizowane usługi opieki nad dzieckiem w formie pieczy zastępczej realizowane są przez **placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej**, zaś odbiorcami tych usług są wychowankowie przebywający w tych placówkach. Podmioty instytucjonalnej pieczy zastępczej świadczą usługi opieki nad dzieckiem w przypadku, gdy rodzice z różnych przyczyn nie są w stanie pełnić funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pieczę zastępczą prowadzona jest w formie: placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

Opieka nad dzieckiem do lat 3 to rodzaj wspierania rodziców w opiece oraz wychowaniu dzieci. Opieka tego typu pełniona jest w czasie, gdy rodzice nie mogą sprawować funkcji opiekuńczych i wychowawczych osobiście. Zinstytucjonalizowane usługi opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 organizowane są w formie **żłobków i klubów dziecięcych**. Odbiorcami tego typu usług są dzieci, które do końca danego roku szkolnego nie ukończyły 3 roku życia. Odbiorcami mogą być również dzieci w wieku 4 lat i więcej w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie takiego dziecka wychowaniem przedszkolnym¹⁵.

¹² Łącznie z oddziałami żłobkowymi.

¹³ Art. 8 ust. 2 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.).

¹⁴ *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2016 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 35.

¹⁵ Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r., poz. 603 z późn. zm.).

Tablica 1.1. Placówki pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem¹⁶ według sektorów w 2016 r.
 Table 1.1. Units of social assistance and childcare by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which:</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzyszenia, fundacje, itp. <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek ^a w tys. <i>Number of units^a in thous.</i>	8,4	3,9	2,3	1,6	0,7	2,2	(0,0)
Liczba odbiorców ^b w tys. <i>Number of recipients^b in thous.</i>	286,1	165,3	74,6	47,9	26,7	46,2	0,7
Liczba pracujących ^{c,d} w tys. <i>Number of employees^{c,d} in thous.</i>	77,4	53,6	13,3	4,4	8,9	10,5	0,1
Średnia liczba odbiorców na 1 placówkę <i>Average number of recipients per 1 unit</i>	34	42	32	30	36	21	22
Średnia liczba pracujących ^d na 1 placówkę <i>Average number of employees^d per 1 unit</i>	18	37	17	9	29	5	5
Średnia liczba odbiorców na 1 pracującego ^d <i>Average number of recipients per 1 employee^d</i>	3	2	3	4	2	4	5

a W wyczeniu ogólnej liczby placówek świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w przypadku zakładów stacjonarnych pomocy społecznej nie uwzględniono liczby filii, gdyż traktowane są one jako dany dom lub ośrodek, do którego przynależą. Pozostałe wiersze uwzględniają dane domów i ośrodków oraz ich filii.

a In the calculation of the total number of the units providing social assistance and childcare services, in case of stationary social assistance facilities, did not included the number of branches because they are treated as a given house or center to which they belong to. Other rows of the table include data on houses and centers and their branches.

b Określenie „odbiorca usług” ma odmienne znaczenie w zależności od typu placówek świadczących dane usługi społeczne; w przypadku zakładów stacjonarnych pomocy społecznej mowa jest o mieszkańcach tych jednostek, w przypadku placówek wsparcia dziennego oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej – o wychowankach tych podmiotów, a w przypadku żłobków i klubów dziecięcych – o dzieciach (do lat 3).

b The term "recipient of services" will change its meaning depending on the type of entity providing specified social services, in the case of stationary social assistance facilities, they will be named "residents" of these entities. In the case of users or recipients of units providing day care support and institutional foster care, there will be the reference to foster children. In the case of nurseries, day-care centers and children's clubs, there will be the reference to children up to 3 years old.

c Liczba pracujących, średnia liczba pracujących na 1 placówkę oraz średnia liczba odbiorców na 1 pracującego zostały obliczone jedynie na podstawie danych zakładów stacjonarnych pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem do lat 3.

c The number of personnel members, average number of employees per one branch and average number of recipients per one employee were calculated only on the basis of data on stationary social assistance and childcare of children up to 3 years old.

d Członkowie personelu to osoby, dla których dana placówka (tutaj zakład stacjonarny pomocy społecznej lub żłobek/klub dziecięcy) jest głównym miejscem pracy. W zakładach stacjonarnych pomocy społecznej są to wszystkie osoby pracujące, niezależnie od formy zatrudnienia, zaś w żłobkach i klubach dziecięcych są to pielęgniarki, położne, nauczyciele i opiekunowie dziecięcy z wykluczeniem salowych, kucharek i sprzątaczek.

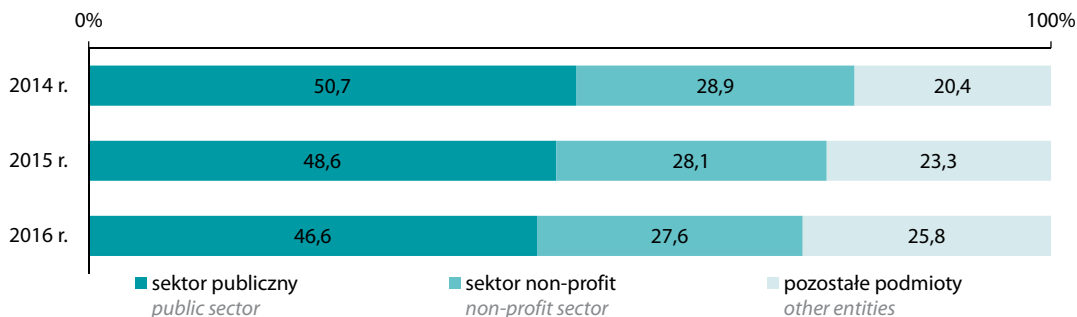
d Personnel members are the people for whom a given institution (here a stationary social assistance or nursery / children's club) is the main place of work. In stationary social assistance facilities, personnel members are all employees, regardless of the form of employment, while in nurseries and children's clubs are nurses, midwives, teachers and child carers with the exclusion of halls, cooks and cleaners.

16 W tablicy dane o placówkach pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem prezentowane są łącznie ze względu na przyjętą konwencję w publikacji, a także możliwość wyodrębnienia spójnej dziedziny usług w tej części rozdziału oraz w drugiej, w której prezentowane są dane ze sprawozdań SOF-1, niepozwalające na oddzielenie usług w zakresie pomocy społecznej od usług opieki nad dzieckiem.

W 2016 r. 8,4 tys. placówek świadczyło zinstytucjonalizowane usługi w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem. Z usług tych podmiotów ogółem skorzystało 286,1 tys. osób, zaś z usług jednej placówki – średnio 34,0 odbiorców. Placówki sektora non-profit w 2016 r. stanowiły 27,6% ogólnej liczby placówek świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem. Wśród nich większość – 67,9% tworzyły placówki prowadzone przez stowarzyszenia, fundacje i podobne organizacje.

Wykres 1.1. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według sektorów^a

Chart 1.1. Structure of the units providing institutionalized social assistance and childcare services by sectors^a

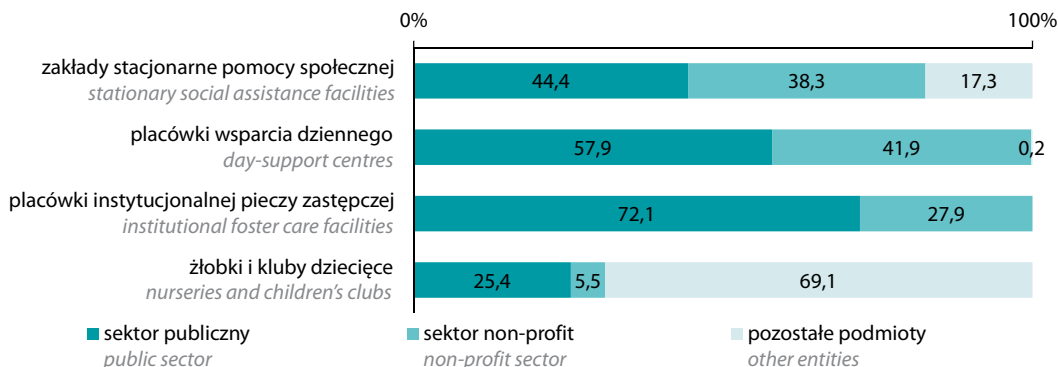
^a Bez filii zakładów stacjonarnych pomocy społecznej
^a Without branches of stationary social assistance facilities

W latach 2014-2016 liczba jednostek świadczących zinstytucjonalizowane usługi w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem wzrosła o 9,3% (z 7,7 tys. do 8,4 tys.). Wzrostowi temu towarzyszyła zmiana w strukturze sektorowej; od 2014 r. do 2016 r. udział placówek sektora non-profit oraz placówek sektora publicznego zmniejszył się odpowiednio o 1,3 p. proc. i 4,1 p. proc., natomiast udział placówek prowadzonych przez pozostałe podmioty wzrósł o 5,4 p. proc.

W latach 2014-2016 ogólna liczba zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zwiększyła się o 3,6% (z 1,6 tys. do 1,7 tys.), liczba podmiotów instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosła o 5,5%, a liczba żłobków i klubów dziecięcych – aż o 32,1% (z 2,1 tys. do 2,7 tys.), natomiast liczba placówek wsparcia dziennego zmniejszyła się o 2,1% (z 3,0 tys. do 2,9 tys.).

Wykres 1.2. Struktura zakładów stacjonarnych pomocy społecznej, placówek wsparcia dziennego i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz żłobków i klubów dziecięcych według sektorów w 2016 r.

Chart 1.2. Structure of stationary social assistance facilities, day-support centres and institutional foster care facilities as well as nurseries and children's clubs by sectors in 2016

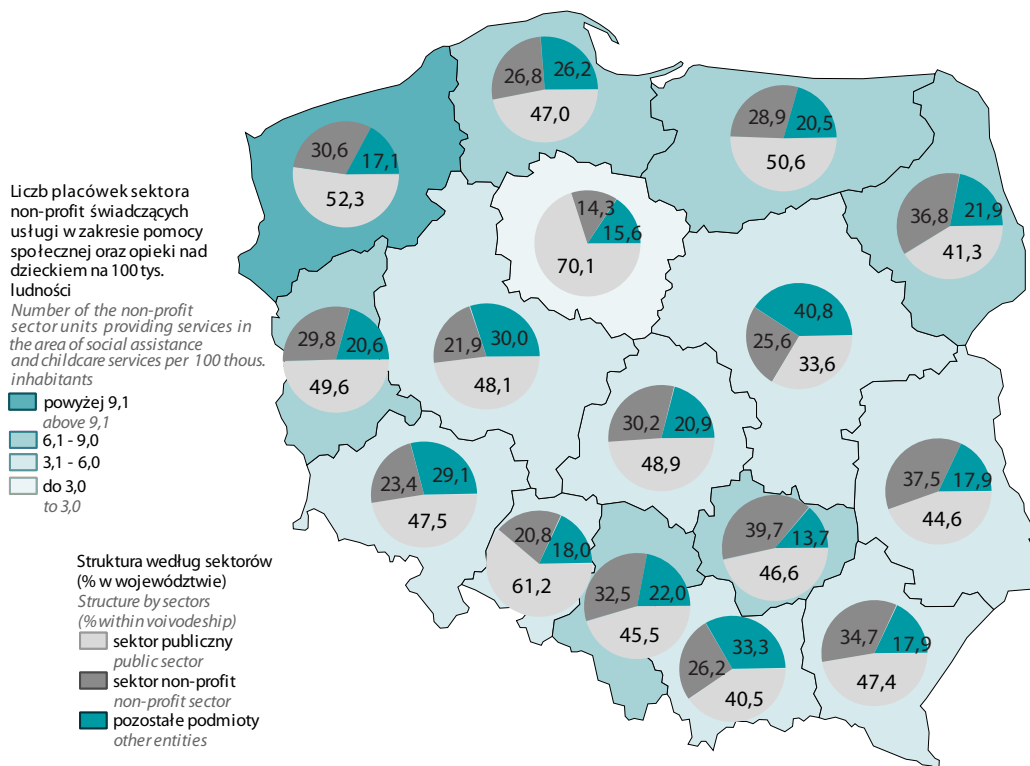
W tym samym okresie udział placówek sektora non-profit wśród zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zmniejszył się o 1,6 p. proc. (do 38,3% w 2016 r.), placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrósł

o 3,1 p. proc. (do 27,9% w 2016 r.), a placówek wsparcia dziennego – o 1,2 p. proc. (do 41,9% w 2016 r.). Wśród żłobków i klubów dziecięcych udział sektora non-profit był stosunkowo najmniejszy (5,3% w 2014 r. i 5,5% w 2016 r.).

W 2016 r. najniższy udział placówek prowadzonych przez sektor non-profit wystąpił w województwie kujawsko-pomorskim (14,3%), zaś najwyższy w województwie świętokrzyskim (39,7%), podczas gdy średnia dla kraju wyniosła 28,7%.

Mapa 1.1. Struktura placówek świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według sektorów i liczba placówek sektora non-profit w województwach w 2016 r.

Map 1.1. Structure of the units providing social assistance and childcare services by sectors and the number of non-profit sector units in voivodships in 2016

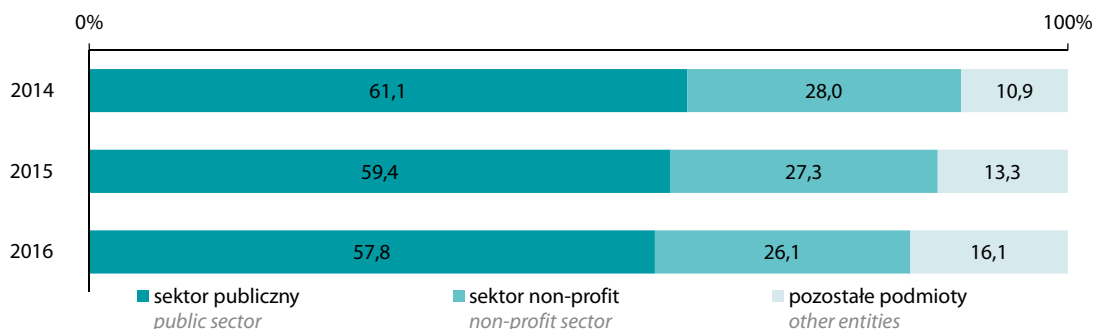
W 2016 r. na 100 tys. ludności przypadało w poszczególnych województwach od 3 do 11 placówek sektora non-profit świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem. Najmniejszą wartość wskaźnik ten przyjął (3 placówki tego rodzaju przypadające na 100 tys. osób) w województwie kujawsko-pomorskim, natomiast najwyższą w województwie zachodniopomorskim (na 100 tys. ludności przypadało 11 placówek sektora non-profit).

W latach 2014-2016 liczba korzystających z usług pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem wzrosła o 6,3% (z 269,0 tys. do 286,1 tys.). Korzystający z usług świadczonych przez placówki sektora non-profit mieli mniejszy udział niż odbiorcy usług świadczonych przez placówki sektora publicznego i większy niż korzystający z usług świadczonych przez placówki pozostałych podmiotów. Równocześnie w latach 2014-2016 odsetek osób korzystających z usług świadczonych przez placówki sektora non-profit zmalał

o 1,9 p. proc., zaś w przypadku sektora publicznego – spadł o 3,3 p. proc., podczas gdy wśród pozostałych podmiotów odsetek odbiorców (głównie dzieci do lat 3) wzrósł o 5,2 p. proc.

Wykres 1.3. Struktura odbiorców zinstytucjonalizowanych usług pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według sektorów

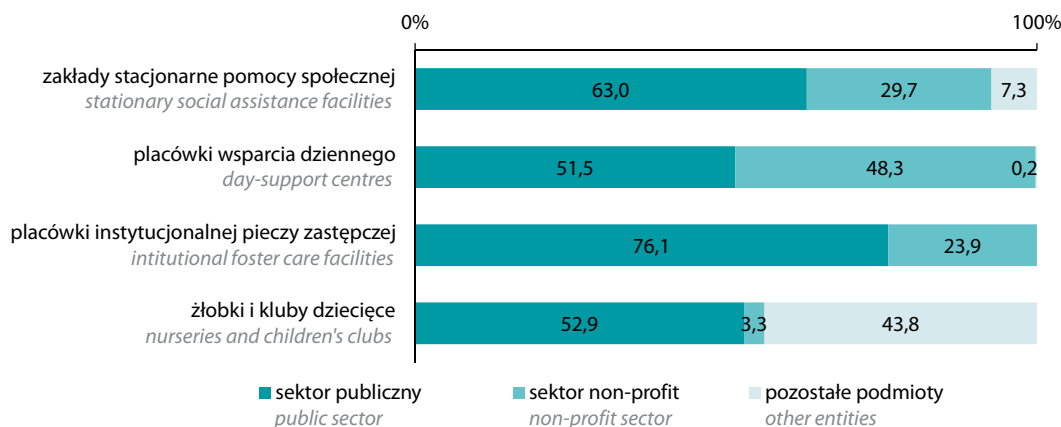
Chart 1.3. Recipients structure of institutionalized social assistance and childcare by sectors

W latach 2014-2016 ogólna liczba mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej wzrosła o 2,1% (z 105,7 tys. osób do 107,8 tys. osób), a liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych – o 31,5% (z 66,4 tys. do 87,3 tys.), natomiast liczba wychowanków placówek wsparcia dziennego i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej zmniejszyła się odpowiednio o 5,6% (z 77,8 tys. do 73,4 tys.) oraz o 8,9% (z 19,2 tys. do 17,5 tys.).

Wykres 1.4. Struktura mieszkańców, wychowanków i dzieci przebywających w placówkach danego rodzaju według sektorów w 2016 r.

Chart 1.4. Structure of residents, foster children and children residing in facilities of a given type by sectors in 2016

Wśród zakładów stacjonarnych pomocy społecznej nastąpił nieznaczny (o 0,6 p. proc.) spadek udziału mieszkańców podmiotów sektora non-profit (z 30,3% w 2014 r. do 29,7% w 2016 r.). Ich udział był zdecydowanie mniejszy od udziału mieszkańców placówek sektora publicznego (64,2% w 2014 r. i 63,0% w 2016 r.), ale większy od udziału mieszkańców przebywających w placówkach prowadzonych przez pozostałe podmioty. Wśród placówek wsparcia dziennego udział wychowanków jednostek sektora non-profit wzrósł o 1,1 p. proc (z 47,2% w 2014 r. do 48,3% w 2016 r.), a wśród placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej liczba wychowanków przebywających w jednostkach non-profit wzrosła o 1,4 p. proc. (z 22,5% w 2014 r. do 23,9% w 2016 r.). Wśród żłobków i klubów dziecięcych udział sektora non-profit był stosunkowo najmniejszy (3,2% w 2014 r. i 3,3% w 2016 r.), natomiast stosunkowo najwięcej dzieci było odbiorcami usług świadczonych przez placówki sektora instytucji publicznych (61,6% w 2014 r. i 52,9% w 2016 r.).

1.1.1. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej

1.1.1. Stationary social assistance facilities

Organizacje non-profit prowadziły w 2016 r. 0,6 tys. zakładów stacjonarnych pomocy społecznej, co stanowiło 38,3% wszystkich placówek. Uwzględniając rodzaj placówki dominujący udział sektora non-profit w ogólnej liczbie placówek odnotowano wśród schronisk i domów dla bezdomnych (85,7%), domów dla matek z małoletnimi dziećmi (83,6%) oraz noclegowni (57,8%). Wśród rodzinnych domów pomocy oraz wśród placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku znacząco przeważał udział placówek prowadzonych przez pozostałe podmioty, stanowiąc odpowiednio 91,7% oraz 84,7%. Wśród placówek tych rodzajów sektor non-profit stanowił odpowiednio 8,3% i 14,6%.

Tablica 1.2. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej według sektorów w 2016 r.

Table 1.2. Units of stationary social assistance by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty ^a <i>Other entities^a</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which:</i>		
				stowarzy-szenia, fundacje, itp. <i>associa-tions, founda-tions, et al.</i>	podmioty wyzna-niowe <i>faith-based charities</i>	
Liczba placówek ^{a,b} w tys. <i>Number of units^{a,b} in thous.</i>	1,7	0,7	0,6	0,4	0,3	0,3
Liczba mieszkańców w tys. <i>Number of residents in thous.</i>	107,8	68,0	32,1	16,6	15,5	7,8
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	61,5	45,7	12,8	3,9	8,8	3,0
Średnia liczba mieszkańców na 1 placówkę <i>Average number of residents per 1 unit</i>	64	91	50	47	53	27
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	37	61	20	11	30	10
Średnia liczba mieszkańców na 1 pracownika <i>Average number of residents per 1 employee</i>	2	2	3	4	2	3

a Ze względu na brak występowania spółdzielni wśród zakładów stacjonarnych pomocy społecznej, nie uwzględniono tych podmiotów w tabeli.

a Due to the lack of cooperatives among stationary social welfare facilities, these entities are not included in the table.

b Jest to liczba placówek nie uwzględniająca filii, gdyż są one traktowane łącznie, jako dom lub ośrodek, do którego przynależą. Pozostałe wiersze uwzględniają dane domów i ośrodków oraz ich filii.

b It is the number of units not including branches, because they are treated together as a house or center to which they belong. Other table rows include data on houses and centers and their branches.

W 2016 r. personel¹⁷ zakładów stacjonarnych pomocy społecznej liczył ogółem 61,5 tys. osób. Spośród nich 20,7% (12,8 tys.) zatrudnionych było w placówkach sektora non-profit, natomiast 74,3% (45,7 tys.) pracowało w ramach sektora publicznego. W strukturze poszczególnych typów placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej znaczny udział pracowników zatrudnionych w placówkach sektora non-profit wystąpił w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (74,6%), noclegowniach (61,8%) oraz schroniskach i domach dla bezdomnych (79,7%).

W 2016 r. przeciętnie w jednej placówce sektora non-profit pracowało 20 osób. W placówkach podmiotów wyznaniowych usługi pomocy społecznej świadczyły średnio 30 zatrudnionych, natomiast w placówkach prowadzonych przez stowarzyszenia, fundacje i podobne organizacje – 11. Wśród placówek sektora non-profit na jednego członka personelu przypadało średnio 3 mieszkańców. W placówkach prowadzonych przez stowarzyszenia, fundacje i podobne organizacje jeden pracownik miał pod swoją opieką przeciętnie 4 mieszkańców tych placówek.

1.1.2. Placówki wsparcia dziennego

1.1.2. Day support facilities

Placówki wsparcia dziennego stanowiły typ placówek opieki nad dzieckiem, gdzie udział sektora non-profit był najwyższy (41,9%). W 2016 r. stosunkowo największy udział sektora non-profit wystąpił w strukturze podmiotów prowadzonych w formie pracy podwórkowej (63,2% podczas, gdy placówki sektora publicznego stanowiły 35,5%). Natomiast w strukturze placówek prowadzonych w formie specjalistycznej udział sektora non-profit wynosił 55,4%, zaś resztę stanowiły placówki sektora publicznego. Sektor non-profit miał najniższy udział wśród placówek prowadzonych w połączonych formach (45,3%) oraz jednostek prowadzonych w formie opiekuńczej (38,2%).

Tablica 1.3. Placówki wsparcia dziennego według sektorów w 2016 r.

Tabela 1.3. Day support facilities by sectors in 2016

Wyszczególnienie ^a Specification ^a	Ogółem Grand total	Sektor publiczny Public sector	Sektor non-profit Non-profit sector			Pozostałe podmioty ^b Other entities ^b
			razem total	w tym: of which: stowarzyszenia, fundacje, itp. associations, foundations, et al.	podmioty wyznaniowe faith-based charities	
Liczba placówek w tys. Number of units in thous.	2,9	1,7	1,2	0,9	0,3	(0,0)
Liczba wychowanków w tys. Number of residents in thous.	73,4	37,9	35,4	26,6	8,8	0,1
Średnia liczba wychowanków na 1 placówkę Average number of residents per 1 unit	25	23	29	29	28	20

a Ze względu na brak danych o liczbie pracujących w placówkach wsparcia dziennego w tablicy nie uwzględniono wierszy dotyczących liczby członków personelu, średniej liczby personelu na 1 placówkę oraz średniej liczby wychowanków na 1 członka personelu.

a Due to the lack of data on the number of employees in day support facilities, the table does not include rows concerning the number of personnel members, the average number of staff per 1 branch and the average number of foster children per 1 personnel member.

b Ze względu na marginalne zjawisko w tablicy nie uwzględniono spółdzielni.

b Due to the marginal phenomenon, the cooperatives were not included in the table.

17 Na personel zakładów stacjonarnych pomocy społecznej składają się osoby pracujące, niezależnie od formy zatrudnienia, dla których jest to główne (pierwsze) miejsce pracy. W skład personelu nie wlicza się wolontariuszy.

1.1.3. Placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej

1.1.3. Institutional foster care facilities

W 2016 r. placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej prowadzone były przez podmioty sektora non-profit oraz jednostki sektora publicznego. W latach 2014-2016 wśród placówek opiekuńczo-wychowawczych dominował sektor publiczny. W 2016 r. funkcjonowało 8 regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych przy czym połowa prowadzona była przez organizacje sektora non-profit. W 2016 r. interwencyjne ośrodki preadopcyjne prowadzone były wyłącznie przez podmioty sektora non-profit (i było ich 3).

Tablica 1.4. Placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej według sektorów w 2016 r.

Table 1.4. Institutional foster care facilities by sectors in 2016

Wyszczególnienie ^a Specification ^a	Ogółem Grand total	Sektor publiczny Public sector	Sektor non-profit Non-profit sector		
			razem total	w tym: of which: stowarzyszenia, fundacje, itp. associations, foundations, et al.	podmioty wyznaniowe faith-based charities
Liczba placówek w tys. Number of units in thous.	1,1	0,8	0,3	0,2	0,1
Liczba wychowanków w tys. Number of residents in thous.	17,5	13,3	4,2	2,2	2,0
Średnia liczba wychowanków na 1 placówkę Average number of residents per 1 unit	16	16	13	12	16

a Ze względu na brak danych o liczbie pracujących w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej w tablicy nie uwzględniono wierszy dotyczących liczby członków personelu, średniej liczby personelu na 1 placówkę oraz średniej liczby wychowanków na 1 członka personelu.

a Due to the lack of data on the number of employees in institutional foster care facilities, the table does not include rows concerning the number of personnel members, the average number of staff per 1 branch and the average number of foster children per 1 personnel member.

1.1.4. Żłobki i kluby dziecięce

1.1.4. Nurseries and children's clubs

W świadczeniu usług opieki nad dzieckiem do lat 3 rola placówek sektora non-profit, w porównaniu do placówek sektora publicznego oraz placówek pozostałych podmiotów jest znikoma. W 2016 r. udział sektora non-profit wśród żłobków wynosił 5,6% (zaś udział placówek sektora publicznego i pozostałych podmiotów odpowiednio 27,5% i 66,9%). Wśród klubów dziecięcych placówki sektora non-profit miały udział równy 6,1%, który był nieco większy od udziału, jaki miały placówki sektora publicznego (5,8%). Wśród oddziałów żłobkowych nie wystąpiły placówki sektora non-profit.

W 2016 r. w żłobkach i klubach dziecięcych pracowało 15,9 tys. opiekunów. Spośród nich połowę (49,5%) stanowił personel zatrudniony w placówkach pozostałych podmiotów. Opiekunowie pracujący w placówkach sektora non-profit stanowili 3,7%.

Na jedną placówkę sektora non-profit oraz na jedną placówkę pozostałych podmiotów przypadało średnio 4 pracowników, zaś jeden pracownik miał pod opieką 5 dzieci. Ze względu na przeciętne zatrudnienie i liczbę wychowanków placówki sektora publicznego były większe - pracowało w nich średnio 12 opiekunów i każdy opiekował się przeciętnie 6 dzieci.

Tablica 1.5. Żłobki i kluby dziecięce według sektorów w 2016 r.

Tabel 1.5. Nurseries and children's clubs by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	stowarzyszenia, fundacje, itp. <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	2,7	0,7	0,2	0,2	(0,0)	1,9	(0,0)
Liczba dzieci w tys. <i>Number of children in thous.</i>	87,3	46,2	2,9	2,5	0,4	38,2	0,6
Liczba opiekunów ^a w tys. <i>Number of carers^a in thous.</i>	15,9	7,9	0,6	0,5	(0,0)	7,4	0,1
Średnia liczba dzieci na 1 placówkę <i>Average number of children per 1 unit</i>	32	67	19	19	30	20	23
Średnia liczba opiekunów na 1 placówkę <i>Average number of carers per 1 unit</i>	6	12	4	4	6	4	5
Średnia liczba dzieci na 1 opiekuna <i>Average number of children per 1 carer</i>	6	6	5	5	5	5	5

a Opiekunowie są to osoby pracujące niezależnie od formy zatrudnienia (umowy o pracę i inne umowy cywilnoprawne), dla których dana placówka to główne miejsce pracy. W skład opiekunów wchodzi: pielęgniarki, położne, nauczyciele (wychowania przedszkolnego, edukacji wczesnoszkolnej, pedagogzy opiekuńczo-wychowawczy), opiekunki dziecięce i pozostali opiekunowie (bez osób, których głównym zajęciem nie jest opieka nad dziećmi, np. salowe, kucharki, sprzątaczk).

a Carers are people who work regardless of the form of employment (contracts of employment and other civil law contracts) for whom the given place is the main place of work. The carers consist of: nurses, midwives, teachers (pre-school education, early childhood education, care and educational educators), babysitters and other caregivers (without people whose the main work activity is not childcare, for example, rooms, cooks, cleaners).

1.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

1.2. Characteristics of the non-profit organizations providing social services in the field of social assistance and childcare in an institutionalized and noninstitutionalized form

Organizacje non-profit mogą działać w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem, w tym świadczyć usługi w tym zakresie. Usługi natomiast mogą być świadczone w formie zinstytucjonalizowanej lub niezinstytucjonalizowanej. W niniejszej publikacji przyjęto, że do organizacji działających w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem zalicza się te podmioty, które spełniają łącznie dwa warunki. Po pierwsze w 2016 r. prowadziły działalność statutową przynajmniej w jednym z następujących obszarów:

- prowadzenie żłobków, domów dziecka, rodzin zastępczych, usługi adopcyjne, prowadzenie świetlic, inne usługi socjalne adresowane do dzieci i młodzieży;

- działania wspomagające rodziny (w tym wielodzietne oraz osoby samotnie wychowujące dzieci) znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, niewydolne wychowawczo, pomoc ofiarom przemocy w rodzinie;
- pomoc ubogim;
- pomoc bezdomnym, w tym prowadzenie schronisk;
- pomoc uzależnionym lub ich bliskim, profilaktyka uzależnień;
- pomoc uchodźcom;
- pomoc osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym.

Po drugie jedno z wymienionych powyżej pól zostało uznane przez organizacje za najważniejszy obszar działania.

Do organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem zaliczone zostały podmioty prowadzące zakłady stacjonarne pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego, instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz opieki nad dzieckiem do lat 3 (o których mowa była w części pierwszej tego rozdziału). Należy pokreślić, że podmioty te równocześnie mogły prowadzić usługi niezinstytucjonalizowane zarówno w tej, jak i w innej dziedzinie, a także świadczyć usługi zinstytucjonalizowane również w innych dziedzinach.

Do organizacji świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie niezinstytucjonalizowanej zaliczone zostały pozostałe podmioty, które w 2016 r. prowadziły działalność statutową przynajmniej w jednym z wymienionych wyżej pól i jednocześnie przeznaczały najwięcej środków finansowych na omawianą dziedzinę działalności.

W 2016 r. w obszarze pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem działało w sumie 7,2 tys. organizacji non-profit. Spośród nich 2,2 tys. (31,0%) podmiotów posiadało status organizacji pożytku publicznego (OPP). Jednostki świadczące usługi społeczne w zakresie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem stanowiły 82,4% wszystkich organizacji prowadzących działalność statutową w tej dziedzinie (5,9 tys. jednostek). Podmioty te oferowały usługi przeważnie w formie niezinstytucjonalizowanej (78,4%). Spośród organizacji świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem 30,4% (1,8 tys.) posiadało status OPP. Wśród tej grupy podmiotów 72,9% prowadziło usługi wyłącznie w formie niezinstytucjonalizowanej.

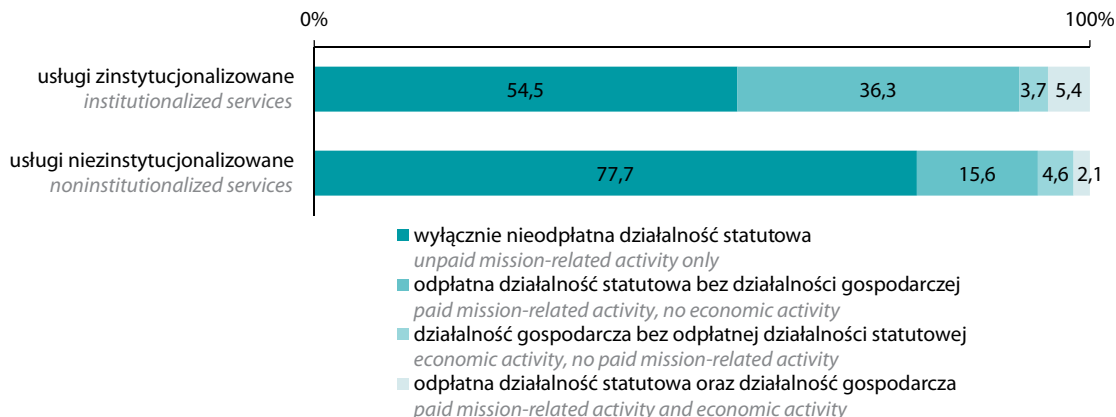
Tablica 1.6. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w 2016 r.

Table 1.6. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized social assistance and childcare services in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare</i>	W tym organizacje świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Of which the organizations providing services in the area of social assistance and childcare</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Ogółem <i>Grand total</i>	7,2	5,9	21,6	78,4
w tym OPP <i>of which PBOs</i>	2,2	1,8	27,1	72,9

Wykres 1.5. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

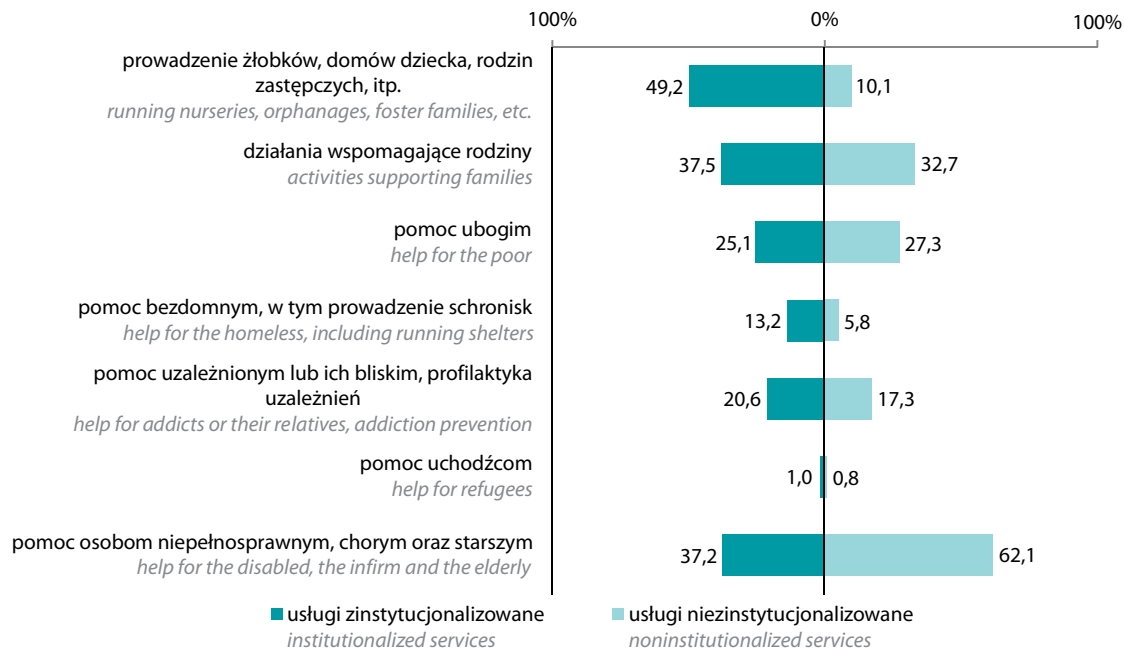
Chart 1.5. Structure of the non-profit organizations providing social assistance and childcare services by the type of activity and institutionalization of services provided in 2016

W 2016 r. organizacje non-profit świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem działały głównie w formie nieodpłatnej działalności statutowej. Wśród organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi 77,7% prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a wśród podmiotów świadczących usługi w formie zinstytucjonalizowanej – 54,5%. W związku z tym wśród organizacji oferujących niezinstytucjonalizowane usługi występowała dużo węższa grupa jednostek pobierających opłaty w ramach działalności statutowej, ale nieprowadzących działalności gospodarczej (15,6% wobec 36,3%) wśród jednostek świadczących zinstytucjonalizowane usługi). Działalność gospodarcza była prowadzona przez relatywnie małą część organizacji, zarówno tych świadczących usługi zinstytucjonalizowane (9,1%), jak i niezinstytucjonalizowane (6,7%).

Wykres 1.6. Organizacje non-profit świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 1.6. Non-profit organizations providing social assistance and childcare services by the fields of mission-related activity and institutionalization of services provided in 2016

W 2016 r. wśród organizacji świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie zinstytucjonalizowanej najczęstszym polem działalności statutowej było prowadzenie żłobków, domów dziecka, rodzin zastępczych, itp (49,2%). Wśród podmiotów świadczących niezinstytucjonalizowane usługi w tym zakresie najważniejszym polem działalności statutowej była pomoc osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym (62,1%). Działania wspomagające rodziny często prowadzone były zarówno przez organizacje non-profit świadczące zinstytucjonalizowane usługi, jak i podmioty świadczące te usługi w formie niezinstytucjonalizowanej (odpowiednio 37,5% i 32,7%). Najrzadziej podejmowanym przez organizacje non-profit polem działalności statutowej była pomoc uchodźcom (odpowiednio 1,0% w przypadku jednostek świadczących usługi w formie zinstytucjonalizowanej oraz 0,8% w przypadku podmiotów świadczących usługi w formie niezinstytucjonalizowanej).

Tablica 1.7. Liczba i rodzaj odbiorców oraz formy działalności organizacji non-profit działających w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 1.7. Number and type of recipients and activity forms of the non-profit organizations operating in the field of social assistance and childcare by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare</i>	W tym organizacje świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Of which the organizations providing services in the area of social assistance and childcare</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Liczba odbiorców działalności organizacji <i>Number of recipients of the organization's activity</i>	2894,8	2507,0	52,5	47,5
		Rodzaje najważniejszych odbiorców indywidualnych <i>Types of the most important individual recipients</i>		
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Niepełnosprawni <i>Disableds</i>	3,5	3,0	16,5	83,5
Dzieci i młodzież <i>Children and youth</i>	3,2	2,7	31,2	68,8
w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym <i>including those at risk of social exclusion</i>	1,5	1,3	37,1	62,9
Osoby w wieku emerytalnym <i>Elder people</i>	1,9	1,6	19,1	80,9
		Formy działalności realizowanej na rzecz osób fizycznych <i>Forms of activities realize for individuals</i>		
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, spotkań <i>Recreational services</i>	4,1	3,7	22,8	77,2
Praca terapeutyczna <i>Therapeutic assistance</i>	1,9	1,8	34,6	65,4
Doradztwo i poradnictwo specjalistyczne <i>Consultancy and specialist counselling services</i>	1,9	1,8	22,6	77,4

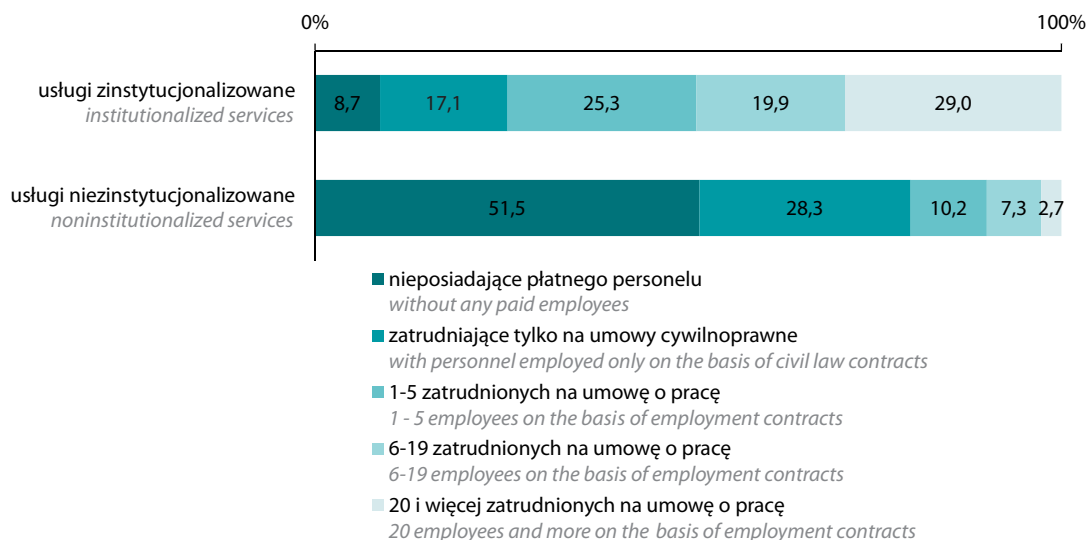
W 2016 r. prawie 3 mln osób zostało objętych działaniami organizacji non-profit, które przede wszystkim działały w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem. Spośród nich 86,6% odbiorców działań korzystało z oferty organizacji świadczących usługi w tej dziedzinie. Organizacje non-profit świadczące usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem najczęściej kierowały działania do osób z niepełnosprawnościami. Kolejnymi najliczniejszymi grupami odbiorców, do których podmioty kierowały swoje działania były dzieci i młodzież oraz osoby starsze. Wobec wymienionych grup jednostki non-profit częściej świadczyły usługi w formie niezinstytucjonalizowanej.

Najczęstszym rodzajem usług świadczonych przez organizacje non-profit w obszarze pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem było organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, spotkań (prowadzenie zajęć i imprez: sportowych, kulturalnych, plastycznych, muzycznych, komputerowych, itp.). W 2016 r. tę formę działalności statutowej wskazało 4,1 tys. jednostek, a wśród nich 90,6% świadczyło usługi społeczne w tym zakresie (3,7 tys. podmiotów). Najczęściej usługi tego rodzaju świadczone były przez organizacje non-profit w formie niezinstytucjonalizowanej.

W 2016 r. ponad połowa podmiotów świadczących niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem korzystała wyłącznie z pracy społecznej (51,5%), a kolejne 28,3% oferowało pracę jedynie na umowy cywilnoprawne. Pracowników etatowych posiadało natomiast 20,2% spośród organizacji świadczących usługi niezinstytucjonalizowane. W porównaniu do tych podmiotów jednostki świadczące usługi w formie zinstytucjonalizowanej zdecydowanie częściej korzystały z pracy etatowej (74,2%) i relatywnie często zatrudniały co najmniej 20 osób (29,0%).

Wykres 1.7. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 1.7. Structure of the non-profit organizations providing social assistance and childcare services by employment class and institutionalization of services provided in 2016.

W 2016 r. w organizacjach prowadzących działalność w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem pracę społeczną przynajmniej raz podjęło 356,6 tys. osób. Spośród nich 85,9% (306,5 tys. osób) pracowało społecznie w organizacjach świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem. Pracujący społecznie nieco częściej wspomagali organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi (50,3%)

Osoby odpłatnie wykonujące pracę w organizacjach działających w obszarze pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem częściej pracowały na podstawie umów cywilnoprawnych (49,9 tys.) niż zatrudnione były na umowy o pracę (44,5 tys.). Spośród osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej 97,6% pracowało w organizacjach świadczących usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem, zaś spośród osób

zatrudnionych na podstawie stosunku pracy – 98,2%. W organizacjach świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem pracowało 74,2% personelu zatrudnionego na umowę o pracę oraz 57,6% osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Tablica 1.8. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 1.8. Number of persons working voluntarily and persons employed in the non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare</i>	W tym organizacje świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Of which the organizations providing services in the area of social assistance and childcare</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Liczba osób pracujących społecznie <i>Number of volunteers</i>	356,6	306,5	50,3	49,7
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy <i>Number of persons employed on the basis of employment contracts</i>	44,5	43,6	74,2	25,8
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych <i>Number of persons employed on the basis of civil law contracts</i>	49,9	48,7	57,6	42,4

W 2016 r. organizacje działające w dziedzinie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem osiągnęły przychody w wysokości 4425,3 mln zł. Przychody organizacji świadczących usługi w tej dziedzinie stanowiły 90,5% przychodów organizacji działających w tej dziedzinie (4004,3 mln zł). Przychody organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem stanowiły ogółem 66,4% przychodów.

Przychody o charakterze nierynkowym stanowiły dominujący rodzaj pozyskiwanych środków finansowych wśród organizacji działających i świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem. Przychody tego rodzaju stanowiły większą część środków zgromadzonych przez organizacje świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie niezinstytucjonalizowanej (77,3% stanowiły przychody o charakterze nierynkowym, 56,4% - przychody ze źródeł publicznych) niż zinstytucjonalizowanej (odpowiednio – 62,2% i 51,3%).

Przychody o charakterze rynkowym miały wyraźnie większy udział w budżetach organizacji świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie zinstytucjonalizowanej (34,9%) niż niezinstytucjonalizowanej (17,1%). Wśród tego rodzaju przychodów największy wkład miały środki uzyskiwane w ramach odpłatnej działalności statutowej (które w przypadku organizacji świadczących usługi w formie zinstytucjonalizowanej stanowiły aż 20,1% przychodów).

Tablica 1.9. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Tabel 1.9. Revenues structure of the non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare by revenue sources and institutionalization of services provided in 2016.

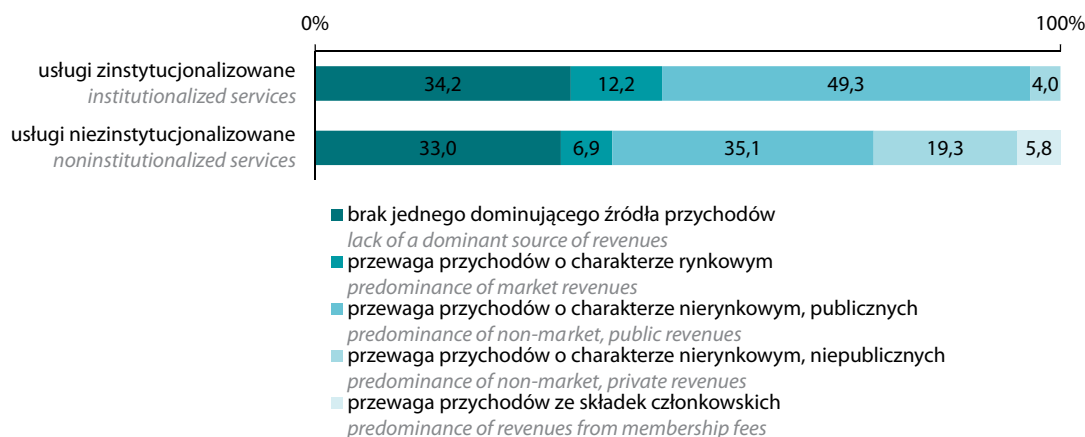
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Przychody organizacji non-profit działających w zakresie pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Revenues of the non-profit organizations operating in the area of social assistance and childcare</i>	W tym organizacje świadczące usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem <i>Of which the organizations providing services in the area of social assistance and childcare</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Ogółem w mln <i>Grand total in mln</i>	4425,3	4004,3	2660,3	1344,0
% w kolumnie <i>% in column</i>				
Przychody o charakterze rynkowym <i>Market revenues</i>	27,0	28,9	34,9	17,1
działalność gospodarcza <i>economic activity</i>	5,7	5,9	6,0	5,6
działalność statutowa odpłatna <i>paid mission-related activity</i>	14,6	16,1	20,1	8,1
zamówienia publiczne lub kontrakty z NFZ <i>public procurement or contracts with NFZ</i>	6,0	6,3	7,9	3,0
Przychody o charakterze nierynkowym <i>Non-market revenues</i>	66,1	67,2	62,2	77,3
ze źródeł publicznych <i>from public funds</i>	49,6	53,0	51,3	56,4
w tym od administracji samorządowej <i>of which from local government</i>	29,6	32,4	37,1	22,9
ze źródeł niepublicznych <i>from private funds</i>	16,6	14,3	10,9	21,0
Składki członkowskie <i>Membership dues</i>	1,1	0,6	0,3	1,2
Pozostałe <i>Other</i>	5,8	3,3	2,7	4,4

W 2016 r. brak dominującego źródła przychodów zadeklarowało 34,2% organizacji non-profit świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem w formie zinstytucjonalizowanej oraz 33,0% podmiotów świadczących te usługi w drugiej formie. Przewaga przychodów o charakterze rynkowym pojawiła się wśród 12,2% podmiotów świadczących usługi w formie zinstytucjonalizowanej oraz wśród 6,9% jednostek świadczących usługi w drugiej formie. Dominacja przychodów o charakterze nierynkowym, łącznie publicznych i niepublicznych, wystąpiła wśród 53,3% organizacji świadczących usługi w zinstytucjonalizowanej formie i wśród 54,4% podmiotów świadczących wymienione usługi społeczne

w formie niezinstytucjonalizowanej. Jednak większa część organizacji świadczących usługi niezinstytucjonalizowane uzyskiwała środki głównie z nierynkowych źródeł niepublicznych, takich jak darowizny od osób fizycznych i prawnych czy zbiórki publiczne (19,3% wobec 4,0% wśród organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane).

Wykres 1.8. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 1.8. Structure of the non-profit organizations providing social assistance and childcare services by the dominant source of revenues and institutionalization of services provided in 2016.

W 2016 r. organizacje non-profit świadczyły usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem przede wszystkim w niezinstytucjonalizowanej formie (78,4%). Większość tych usług była realizowana przez organizacje prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Pomoc osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym, była głównym polem działalności, jaki wskazywały jednostki non-profit świadczące niezinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem (62,1%). Z kolei prowadzenie żłobków, domów dziecka, rodzin zastępczych, itp. najczęściej deklarowane było przez organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem (49,2%).

Podmioty non-profit świadczące niezinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem przeważnie korzystały wyłącznie z pracy społecznej (51,5%), natomiast jednostki non-profit świadczące usługi w formie zinstytucjonalizowanej bazowały najczęściej na pracy osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (74,2%).

Głównym źródłem przychodów organizacji non-profit świadczących zarówno zinstytucjonalizowane, jak i niezinstytucjonalizowane usługi pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem były przychody o charakterze nierynkowym (odpowiednio 62,2% i 77,3%), przy czym wśród nich znaczący udział miały źródła publiczne (odpowiednio 51,3% i 56,4%).

2. Usługi integracji społeczno-zawodowej

2. *Services of social and vocational integration*

2.1. **Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług integracji społeczno-zawodowej**

2.1. *Participation of the non-profit sector in the provision of institutionalized services of social and vocational integration*

Usługi integracji społeczno-zawodowej obejmują działania polegające na reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Zinstytucjonalizowane usługi integracji społecznej i zawodowej świadczyły takie placówki, jak warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej (działające na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁸) oraz centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej (działające w oparciu o ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym¹⁹).

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) mają wspomagać proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych poprzez rozwijanie umiejętności codziennego funkcjonowania, zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz kompetencji zawodowych. Odbiorcami usług społecznych WTZ są uczestnicy warsztatów, którymi są osoby niepełnosprawne intelektualnie bądź ruchowo, posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz z wpisanym w orzeczeniu wskazaniem do terapii zajęciowej. Personel WTZ stanowią natomiast osoby zatrudnione jako kadra kierownicza, administracyjna, merytoryczna oraz pomocnicza.

Zakłady aktywności zawodowej (ZAZ) są jednostkami, które łączą w swojej działalności prowadzenie rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych z prowadzeniem działalności gospodarczej. W ramach ZAZ zatrudniane są osoby niepełnosprawne, które posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, ewentualnie osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeżeli stwierdzono u nich autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Niepełnosprawni pracownicy z ww. grup ustawowo muszą stanowić co najmniej 70% osób zatrudnionych w zakładzie – w rozdziale osoby te określane są jako odbiorcy usług ZAZ. Jako personel ZAZ należy natomiast rozumieć pozostałe zatrudnione w zakładzie osoby.

Centra integracji społecznej (CIS) są placówkami o charakterze edukacyjnym, w których jednym z elementów edukacji może być praca uczestników w ramach działalności handlowej, usługowej lub wytwórczej. Odbiorcami usług społecznych CIS są uczestnicy zajęć, którymi mogą być osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, niepełnosprawne, uzależnione od alkoholu i narkotyków (po zakończonej terapii), chore psychicznie, zwalniane z zakładów karnych oraz uchodźcy. Personel CIS mogą stanowić osoby zatrudnione jako kadra kierownicza, administracyjna, merytoryczna lub pomocnicza.

Kluby integracji społecznej (KIS) udzielają pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Z założenia powinien być otwarty na potrzeby lokalnego środowiska i starać się dopasować swoim zakresem świadczonych usług i działaniem do potrzeb wszystkich grup zagrożonych wykluczeniem.

¹⁸ Tekst jednolity Dz.U. z 2016 r., poz. 2046 z późn. zm.

¹⁹ Tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1828 z późn. zm.

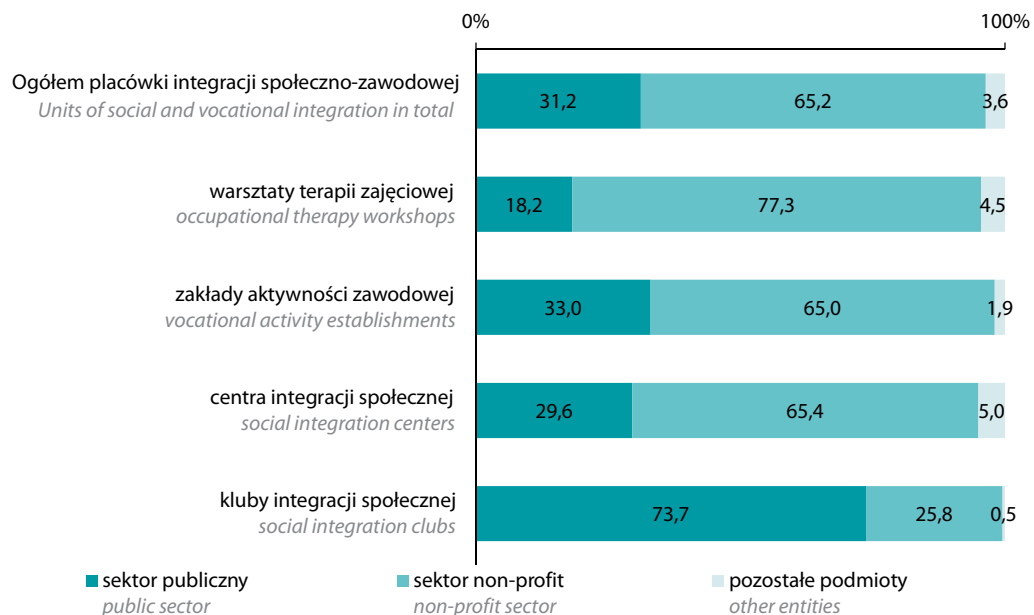
W 2016 r. zinstytucjonalizowane usługi integracji społecznej i zawodowej świadczyło ogółem niespełna 1,2 tys. placówek. Najczęściej były to warsztaty terapii zajęciowej (708 placówek), w drugiej kolejności kluby integracji społecznej (217), a następnie centra integracji społecznej (159). Najmniej działało natomiast zakładów aktywności zawodowej (103).

Zinstytucjonalizowane usługi integracji społecznej i zawodowej świadczone były najczęściej przez placówki prowadzone przez organizacje non-profit. W 2016 r. 2/3 ogólnej liczby placówek należało do sektora non-profit, z czego 56,1% to były jednostki prowadzone przez stowarzyszenia lub fundacje, a 9,1% - podmioty wyznaniowe. Odnotowano zróżnicowany udział sektora non-profit w poszczególnych rodzajach placówek. Największy udział tego sektora przypadł na warsztaty terapii zajęciowej (77,3%). W przypadku centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej udział sektora non-profit był niższy o około 12 p.proc. Organizacje non-profit relatywnie rzadko prowadziły kluby integracji społecznej – co czwartą placówkę tego rodzaju.

Blisko co trzecia placówka świadcząca usługi integracji społeczno-zawodowej (31,2%) prowadzona była przez jednostkę publiczną, a jedynie 3,6% przez pozostałe podmioty np. spółdzielnie, zakłady pracy chronionej. Sektor publiczny dominował wśród podmiotów prowadzących kluby integracji społecznej (73,7%), a pozostałe podmioty miały najwyższy udział placówek w strukturze CIS oraz WTZ (po około 5%).

Wykres 2.1. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej według rodzaju placówek oraz sektorów w 2016 r.

Chart 2.1. Structure of the units providing institutionalized services of social and vocational integration by the type of units and sectors in 2016

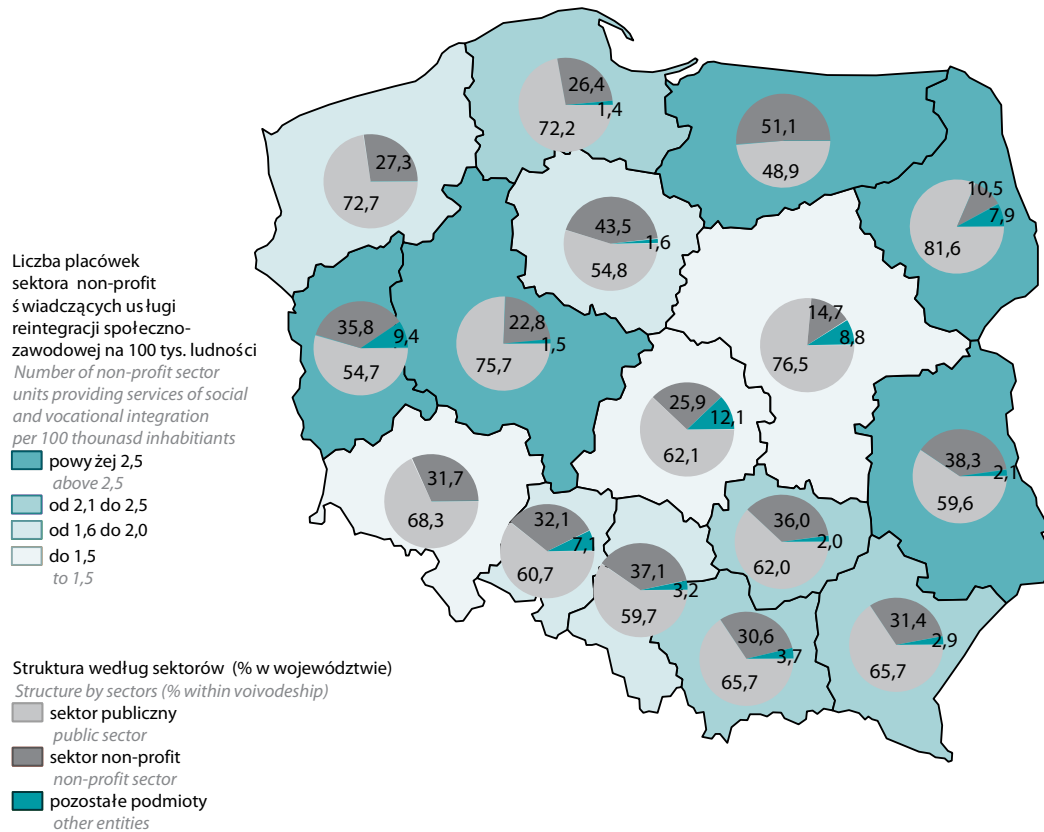
Sektor non-profit przeważał w świadczeniu usług integracji społecznej i zawodowej w większości województw. Najwyższe udziały tego sektora odnotowano w województwie podlaskim (81,6%). Odsetek ten był z kolei najniższy w województwie warmińsko-mazurskim (48,9%), gdzie nieco częściej placówki integracji społeczno-zawodowej prowadzone były przez podmioty sektora publicznego (51,1%). Wysoki udział placówek z sektora publicznego odnotowano także w województwie kujawsko-pomorskim (43,5%).

W trzech województwach: zachodniopomorskim, dolnośląskim oraz warmińsko-mazurskim nie działała żadna placówka integracji społecznej i zawodowej prowadzona przez podmioty spoza sektora non-profit lub

publicznego (np. spółdzielnie). Pozostałe podmioty miały natomiast najwyższe udziały w świadczeniu usług społecznych związanych z integracją społeczno-zawodową w województwie łódzkim (12,1%) oraz lubuskim (9,4%) i mazowieckim (8,8%).

Mapa 2.1. Struktura placówek świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według sektorów i liczba placówek sektora non-profit w województwach w 2016 r.

Map 2.1. Structure of units providing services of social and vocational integration by sectors and the number of non-profit sector units in voivodships in 2016

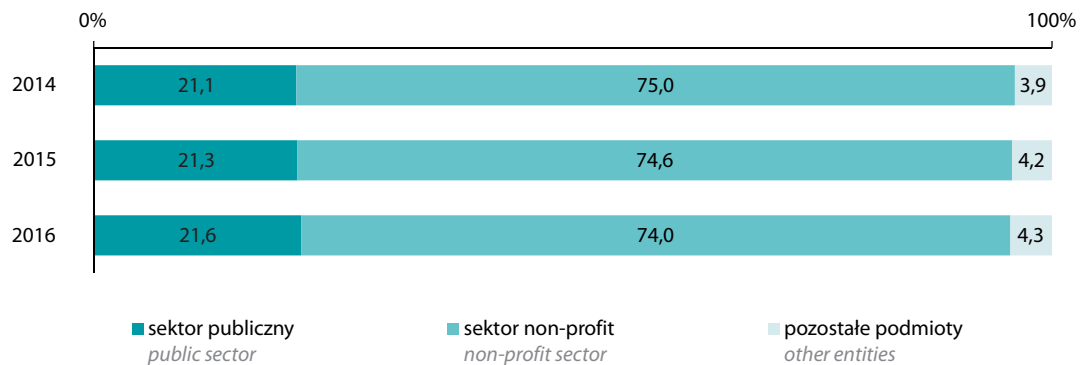
Ze względu na niską jakość szczegółowych danych charakteryzujących działalność klubów integracji społecznej, analizy przedstawione w dalszej części podrozdziału nie uwzględniają tych jednostek.

Struktura jednostek świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według sektorów nie zmieniła się istotnie pomiędzy 2014 r. a 2016 r.²⁰ Biorąc pod uwagę rodzaj placówki, jedynie w przypadku centrów integracji społecznej odnotowano niewielki spadek odsetka podmiotów prowadzonych przez sektor non-profit (z 68,8% w 2014 r. do 65,4% w 2016 r.) przy jednoczesnym wzroście udziału jednostek prowadzonych przez pozostałe podmioty (tj. spółdzielnie) – z 1,6% w 2014 r. do 5,0% w 2016 r.

²⁰ GUS nie dysponuje danymi umożliwiającymi zaprezentowanie analogicznej dynamiki zmian w strukturze odbiorców usług w zakresie integracji społeczno-zawodowej według sektorów.

Wykres 2.2. Struktura^a placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej według sektorów

Chart 2.2. Structure of units^a providing institutionalized services of social and vocational integration by sectors

a Struktura dla 2016 r. różni się od przedstawionej na Wykresie 2.1 dla placówek integracji społeczno-zawodowej ogółem, gdyż nie uwzględniono klubów integracji społecznej, dla których brak danych za lata 2014-2015.

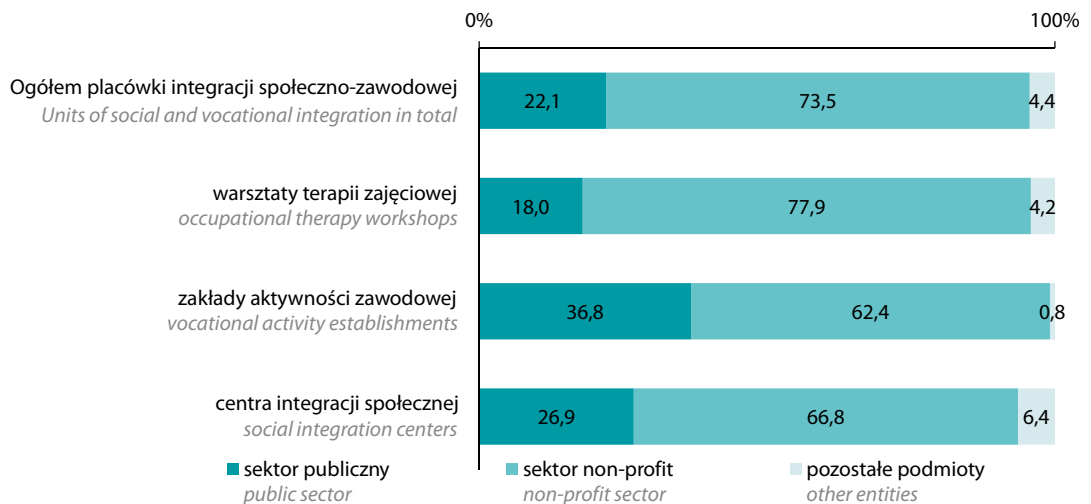
a The structure for 2016 differs from the one presented in the chart 2.1 for units of social and vocational integration in total, as social integration clubs were not included because of the lack of data on these entities for 2014-2015.

W 2016 r. z usług integracji społecznej i zawodowej świadczonych przez WTZ, ZAZ oraz CIS skorzystało łącznie 41,0 tys. odbiorców. W większości byli to odbiorcy usług oferowanych w ramach warsztatów terapii zajęciowej (64,7%). Co czwarty odbiorca był uczestnikiem zajęć CIS (25,2%), a co dziesiąty pracownikiem ZAZ (10,2%).

Struktura odbiorców usług integracji społeczno-zawodowej według sektorów była zbliżona do struktury placówek świadczących tego rodzaju usługi. W tym przypadku również dominowały organizacje non-profit (73,5% odbiorców), szczególnie wśród warsztatów terapii zajęciowej (77,9%). Z kolei z usług placówek sektora publicznego skorzystało 22,1% ogółu odbiorców, a najwyższy udział sektor ten miał wśród odbiorców zakładów aktywności zawodowej (36,8%).

Wykres 2.3. Struktura odbiorców zinstytucjonalizowanych usług integracji społeczno-zawodowej według rodzaju placówek oraz sektorów w 2016 r.

Chart 2.3. Recipients structure of institutionalized services of social and vocational integration by the type of units and sectors in 2016

Łącznie w 2016 r. w WTZ, ZAZ oraz CIS zatrudnionych było 12,6 tys. członków personelu. Najwięcej pracowników personelu pracowało w sektorze non-profit (9,4 tys.), który jednocześnie posiadał najwięcej placówek świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej. W efekcie średnia liczba personelu przypadająca na przeciętną placówkę w sektorze non-profit i sektorze publicznym była zbliżona i wyniosła 13 osób.

Tablica 2.1. Placówki integracji społeczno-zawodowej według sektorów w 2016 r.
Table 2.1. Units of social and vocational integration by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzyszenia, fundacje <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek ^a <i>Number of units^a</i>	1187	370	774	666	108	43	29
Liczba odbiorców ^b w tys. <i>Number of recipients^b in thous.</i>	41,0	9,1	30,1	26,0	4,1	1,8	1,3
Liczba pracowników ^b w tys. <i>Number of employees^b in thous.</i>	12,6	2,7	9,4	8,0	1,4	0,5	0,3
Średnia liczba odbiorców na 1 placówkę ^b <i>Average number of recipients per 1 unit^b</i>	42	43	42	42	40	43	46
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę ^b <i>Average number of employees per 1 unit^b</i>	13	13	13	13	14	11	10
Średnia liczba odbiorców na 1 pracownika ^b <i>Average number of recipients per 1 employee^b</i>	3	3	3	3	3	4	4
Łączny koszt prowadzenia działalności ^b w mln zł <i>Summary cost of activity of units^b in mln PLN</i>	781,1	200,6	552,7	476,1	76,6	27,8	19,8
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 placówkę ^b w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 unit^b in thous. PLN</i>	8076,9	959,8	770,8	774,1	751,2	662,7	683,8
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 odbiorcę ^b w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 recipient^b in thous. PLN</i>	19,1	22,1	18,4	18,3	18,6	15,5	14,8

a Liczba placówek uwzględnia łączną liczbę CIS, KIS, WTZ oraz ZAZ. Kluby integracji społecznej ze względu na dane niskiej jakości nie zostały uwzględnione przy obliczaniu pozostałych wskaźników zaprezentowanych w tablicy.

a The number of units includes the total number of CIS, KIS, WTZ and ZAZ. The social integration clubs, due to poor quality of data, were not included in the calculation of the other indicators presented in the table.

b Liczone tylko dla CIS, WTZ oraz ZAZ, z uwzględnieniem tych placówek, które złożyły sprawozdanie z działalności.

b The calculations only for CIS, WTZ and ZAZ which have submitted their reporting form.

W 2016 r. jednostki integracji społeczno-zawodowej wydały na prowadzenie swojej działalności łącznie 781,1 mln zł. Największa część tej kwoty przypadła dla najliczniejszych placówek prowadzonych przez sektor non-profit (70,8%). Z drugiej jednak strony średni koszt prowadzenia jednostki integracji społeczno-

zawodowej, w tym w przeliczeniu na jednego uczestnika najwyższy był w placówkach sektora publicznego – odpowiednio 959,8 tys. zł oraz 22,1 tys. zł wobec 770,8 tys. zł oraz 18,4 tys. zł w jednostkach sektora non-profit.

Na tle sektora non-profit i publicznego najniższym potencjałem kadrowym oraz finansowym charakteryzowały się placówki prowadzone przez pozostałe podmioty, w tym spółdzielnie. W 2016 r. posiadały one przeciętnie najmniej personelu na placówkę, a także najniższe średnie wydatki, w tym w przeliczeniu na odbiorcę.

2.1.1. Warsztaty terapii zajęciowej

2.1.1. Occupational therapy workshops

Warsztaty terapii zajęciowej charakteryzujące się na tle innych rodzajów jednostek integracji społeczno-zawodowej największą liczbą placówek oraz odbiorców usług społecznych, jednocześnie charakteryzowały się przeciętnie najmniejszą liczbą odbiorców przypadających na jedną placówkę – ogółem 37 osób.

Tablica 2.2. Warsztaty terapii zajęciowej według sektorów w 2016 r.
Table 2.2. Occupational therapy workshops by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzyszenia, fundacje <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek <i>Number of units</i>	708	129	547	460	87	32	19
Liczba uczestników w tys. <i>Number of participants in thous.</i>	26,5	4,8	20,6	17,4	3,2	1,1	0,6
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	9,9	1,7	7,8	6,5	1,2	0,4	0,2
Średnia liczba uczestników na 1 placówkę <i>Average number of participants per 1 unit</i>	37	37	38	38	37	35	34
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	14	14	14	14	14	13	13
Średnia liczba uczestników na 1 pracownika <i>Average number of participants per 1 employee</i>	3	3	3	3	3	3	3
Łączny koszt prowadzenia działalności w mln zł <i>Summary cost of activity of units in mln PLN</i>	471,3	85,6	366,2	309,4	56,8	19,5	11,5
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 placówkę w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 unit in thous. PLN</i>	665,7	663,8	669,5	672,6	653,0	609,5	605,4
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 uczestnika w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 participant in thous. PLN</i>	17,8	18,0	17,7	17,7	17,7	17,7	17,7

W przypadku WTZ najwięcej uczestników posiadały jednostki prowadzone przez sektor non-profit. Przeciętnie na jeden WTZ należący do sektora non-profit przypadało 38 odbiorców, w porównaniu do 37 osób w jednostkach sektora publicznego oraz 35 odbiorców w jednostkach prowadzonych przez pozostałe podmioty. Placówki sektora organizacji non-profit posiadały także przeciętnie nieco więcej personelu. Mimo to średnia liczba uczestników warsztatów na 1 członka personelu była we wszystkich sektorach zbliżona, co związane jest z regulacjami dotyczącymi działalności WTZ – na jedną osobę pracującą bezpośrednio z uczestnikami nie może przypadać więcej niż pięciu uczestników²¹.

W 2016 r. łączne koszty działalności WTZ wyniosły 471,3 mln zł. Większość tej kwoty przypadła na posiadający najwięcej placówek sektor non-profit. Jednakże średnie koszty działania tego rodzaju placówek w trzech omawianych sektorach były zbliżone. Średni koszt funkcjonowania WTZ prowadzonych przez organizacje sektora non-profit i pozostałe podmioty wyniósł po 17,7 tys. zł, a przez sektor publiczny 18,0 tys. zł.

2.1.2. Zakłady aktywności zawodowej

2.1.2. Vocational activity establishments

Zakłady aktywności zawodowej w 2016 r. oprócz 4,2 tys. reintegrowanych osób niepełnosprawnych (odbiorcy działalności) zatrudniały 1,5 tys. pozostałych pracowników (członkowie personelu).

Mimo iż największą liczbę ZAZ prowadził sektor non-profit, to przeciętnie najliczniejsze placówki pod względem liczby odbiorców oraz personelu odnotowano w sektorze publicznym. Na jedną placówkę przypadało w nim średnio 45 zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami i 16 pozostałych osób zatrudnionych w porównaniu do 39 i 14 osób w jednostkach z sektora non-profit. Średnia liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych przypadająca na 1 członka personelu była we wszystkich sektorach zbliżona, co wynika z faktu, iż reintegrowane osoby niepełnosprawne muszą z mocy prawa stanowić co najmniej 70% osób zatrudnionych w ZAZ.

Zakłady aktywności zawodowej, ze względu na specyfikę swojej działalności generowały najwyższe koszty funkcjonowania w przeliczeniu na placówkę (1,9 mln zł) oraz odbiorców usług (47,5 tys. zł) w porównaniu do CIS oraz WTZ. Sektor non-profit ze względu na posiadanie placówek przeciętnie mniej licznych pod względem liczby odbiorców oraz personelu, posiadał również niższe średnie koszty funkcjonowania w porównaniu do jednostek prowadzonych przez podmioty publiczne.

²¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, Dz.U. 2004 nr 63 poz. 587.

Tablica 2.3. Zakłady aktywności zawodowej według sektorów w 2016 r.
 Table 2.3. Vocational activity establishments by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzyszenia, fundacje <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek <i>Number of units</i>	103	34	67	60	7	2	2
Liczba zatrudnionych niepełnosprawnych ^a w tys. <i>Number of employees with a disability^a in thous.</i>	4,2	1,5	2,6	2,3	0,3	(0,0)	(0,0)
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	1,5	0,5	0,9	0,8	0,1	(0,0)	(0,0)
Średnia liczba zatrudnionych niepełnosprawnych na 1 placówkę <i>Average number of employees with a disability per 1 unit</i>	40	45	39	39	39	17	17
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	14	16	14	14	13	7	7
Średnia liczba zatrudnionych niepełnosprawnych na 1 pracownika <i>Average number of employees with a disability per 1 employee</i>	3	3	3	3	3	3	3
Łączny koszt prowadzenia działalności w mln zł <i>Summary cost of activity of units in mln PLN</i>	197,7	75,8	120,4	107,6	12,8	1,5	1,5
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 placówkę w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 unit in thous. PLN</i>	1919,3	2229,6	1796,9	1793,7	1824,1	744,0	744,0
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 zatrudnionego niepełnosprawnego w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 employee with a disability in thous. PLN</i>	47,5	49,4	46,3	46,3	46,6	45,1	45,1

a Osoby niepełnosprawne spełniające kryteria ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
 a Disabled persons meeting the criteria of the Act on Social and Vocational Rehabilitation and Employment of Disabled People.

2.1.3. Centra integracji społecznej

2.1.3. Social integration centers

Centra integracji społecznej charakteryzowały się najwyższą w porównaniu do ZAZ i WTZ liczbą uczestników przypadających na jedną placówkę (około 66 osób). W 2016 r. przeciętnie najliczniejsze placówki prowadziły spółdzielnie (średnio 82 osoby) oraz należące do sektora non-profit podmioty wyznaniowe (80 osób).

Tablica 2.4. Centra integracji społecznej według sektorów w 2016 r.
Table 2.4. Social integration centers by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzyszenia, fundacje <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek <i>Number of units</i>	159	47	104	96	8	8	8
Liczba uczestników ^a w tys. <i>Number of participants^a in thous.</i>	10,3	2,8	6,9	6,2	0,6	0,7	0,7
Liczba pracowników ^a w tys. <i>Number of employees^a in thous.</i>	1,2	0,4	0,7	0,6	0,1	(0,0)	(0,0)
Średnia liczba uczestników na 1 placówkę ^a <i>Average number of participants per 1 unit^a</i>	66	60	67	66	80	82	82
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę ^a <i>Average number of employees per 1 unit^a</i>	8	10	7	7	9	6	6
Średnia liczba uczestników na 1 pracownika ^a <i>Average number of participants per 1 employee^a</i>	9	6	10	10	9	14	14
Łączny koszt prowadzenia działalności ^a w mln zł <i>Summary cost of activity of units^a in mln PLN</i>	112,1	39,2	66,1	59,1	7,0	6,8	6,8
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 placówkę ^a w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 unit^a in thous. PLN</i>	714,0	851,7	641,6	621,6	879,8	854,9	854,9
Średni koszt prowadzenia działalności na 1 uczestnika ^a w tys. zł <i>Average cost of activity of units per 1 participant^a in thous. PLN</i>	10,9	14,1	9,6	9,5	11,0	10,4	10,4

a Liczone tylko dla tych CIS, które złożyły sprawozdanie z działalności (157 jednostek).
a The calculations only for CIS which have submitted their reporting form (157 entities).

CIS prowadzone przez spółdzielnie dodatkowo posiadały przeciętnie najmniej personelu w porównaniu do innych sektorów, w efekcie na jednego członka personelu przypadało dwukrotnie więcej odbiorców niż to miało miejsce w CIS z sektora publicznego (o 14 osób w porównaniu do 6 osób).

CIS-y generowały najniższe koszty funkcjonowania (około 10,9 tys. na uczestnika i 714,0 tys. na placówkę na tle WTZ i ZAZ). Jednak kwota ta nie uwzględnia świadczenia reintegracyjnego, które uczestnikom wypłacały powiatowe urzędy pracy. Biorąc pod uwagę rodzaj sektora, to relatywnie najmniej wydatkowały w przeliczeniu na jednego odbiorcę jednostki sektora non-profit, najwięcej zaś jednostki publiczne (odpowiednio 9,6 tys. i 14,1 tys.).

2.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie integracji społeczno-zawodowej w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

2.2. Characteristics of the non-profit organizations providing social services in the area of social and vocational integration in an institutionalized and noninstitutionalized form

Zinstytucjonalizowane usługi społeczne w obszarze integracji społecznej i zawodowej obejmują usługi świadczone przez organizacje sektora non-profit w ramach takich placówek, jak warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej lub kluby integracji społecznej. Specyfikę powyżej wymienionych placówek omówiono w części pierwszej tego rozdziału. Należy przy tym podkreślić, że organizacje prowadzące tego rodzaju jednostki, mogły jednocześnie świadczyć w zakresie integracji społecznej i zawodowej usługi w formie niezinstytucjonalizowanej lub prowadzić szerszą działalność, obejmującą realizację działań i usług również w innych dziedzinach działalności.

Do grupy organizacji non-profit świadczących usługi w zakresie integracji społeczno-zawodowej w formie **niezinstytucjonalizowanej** zaliczono organizacje, których głównym polem działalności było:

- doradztwo zawodowe, szkolenia, kursy zawodowe, aktywizacja zawodowa (np. trening psychologiczny);
- tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. praca chroniona, zatrudnienie socjalne);
- organizowanie pracy tymczasowej, praktyk, staży;
- pozostałe działania w dziedzinie *rynek pracy, aktywizacja zawodowa*²².

Przy tym jednocześnie organizacje te musiały wydatkować najwięcej środków przeznaczonych na działalność statutową na dziedzinę *rynek pracy, aktywizacja zawodowa* i nie świadczyły usług integracji społeczno-zawodowej w formie zinstytucjonalizowanej.

W 2016 r. w zakresie integracji społeczno-zawodowej działało blisko 1,7 tys. organizacji non-profit, z czego około co czwarty podmiot (27,8%) posiadał status organizacji pożytku publicznego. Zdecydowana większość z tych organizacji świadczyła usługi społeczne (97,6%). Przeważały przy tym podmioty świadczące usługi niezinstytucjonalizowane (64,8%). W przypadku organizacji posiadających status pożytku publicznego prawie wszystkie takie podmioty świadczyły usługi, przy czym większość w formie zinstytucjonalizowanej (83,4%).

Tablica 2.5. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej w 2016 r.

Table 2.5. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized social and vocational integration services in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie integracji społeczno-zawodowej <i>Non-profit Organizations operating in the area of social and vocational integration</i>	W tym organizacje świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej <i>Of which the organizations providing services of social and vocational integration</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Ogółem <i>Grand total</i>	1,7	1,7	35,2	64,8
w tym OPP <i>of which PBOs</i>	0,5	0,5	83,4	16,6

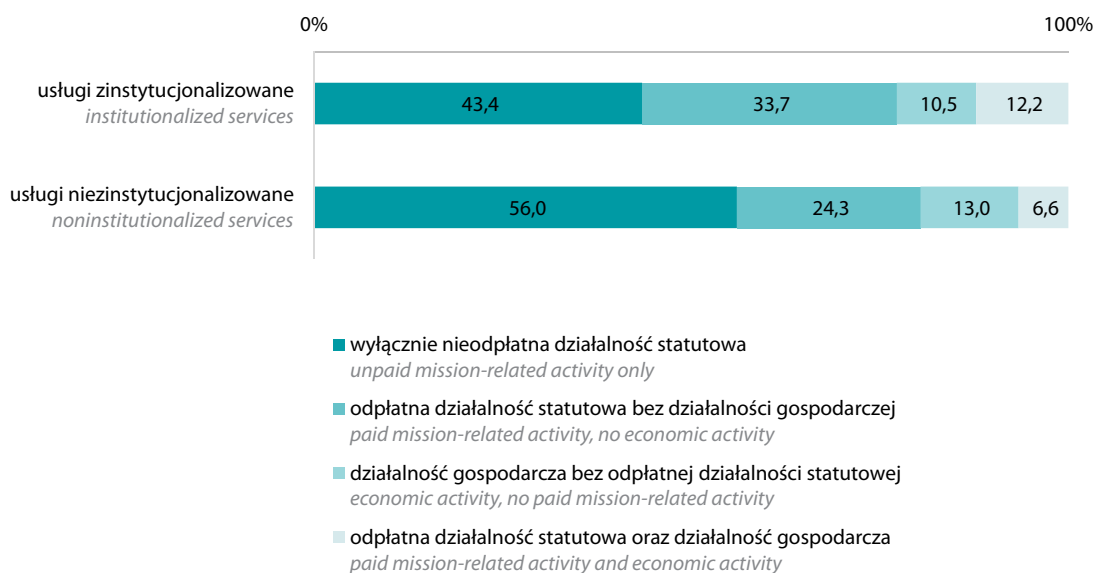
²² Z wyłączeniem działalności związanej z pośrednictwem pracy oraz usługami na rzecz instytucji rynku pracy.

Organizacje non-profit świadczące zinstytucjonalizowane usługi społeczne w placówkach takich jak WTZ, ZAZ, CIS lub KIS, najczęściej prowadziły w 2016 r. jedną taką placówkę (80,2%). Odnotowano 113 podmiotów, które były organem prowadzącym dla więcej niż jednej placówki, w tym około co czwarty prowadził co najmniej dwie placówki różnego rodzaju (41,6%). Jedna organizacja non-profit świadczyła usługi społeczne zarówno w formie WTZ, ZAZ, CIS, jak i KIS (łącznie 9 placówek), a dwie kolejne prowadziły trzy rodzaje placówek. Z kolei najwięcej jednostek integracji społeczno-zawodowej posiadały dwie organizacje (odpowiednio 10 i 12 placówek) – w obu przypadkach były to wyłącznie warsztaty terapii zajęciowej.

Organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej istotnie częściej za swoją działalność statutową pobierały opłaty lub prowadziły działalność gospodarczą niż podmioty, które świadczyły niezinstytucjonalizowane usługi (odpowiednio 56,4% i 44,0%). Organizacje oferujące niezinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej to przede wszystkim podmioty prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (56,0%).

Wykres 2.4. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

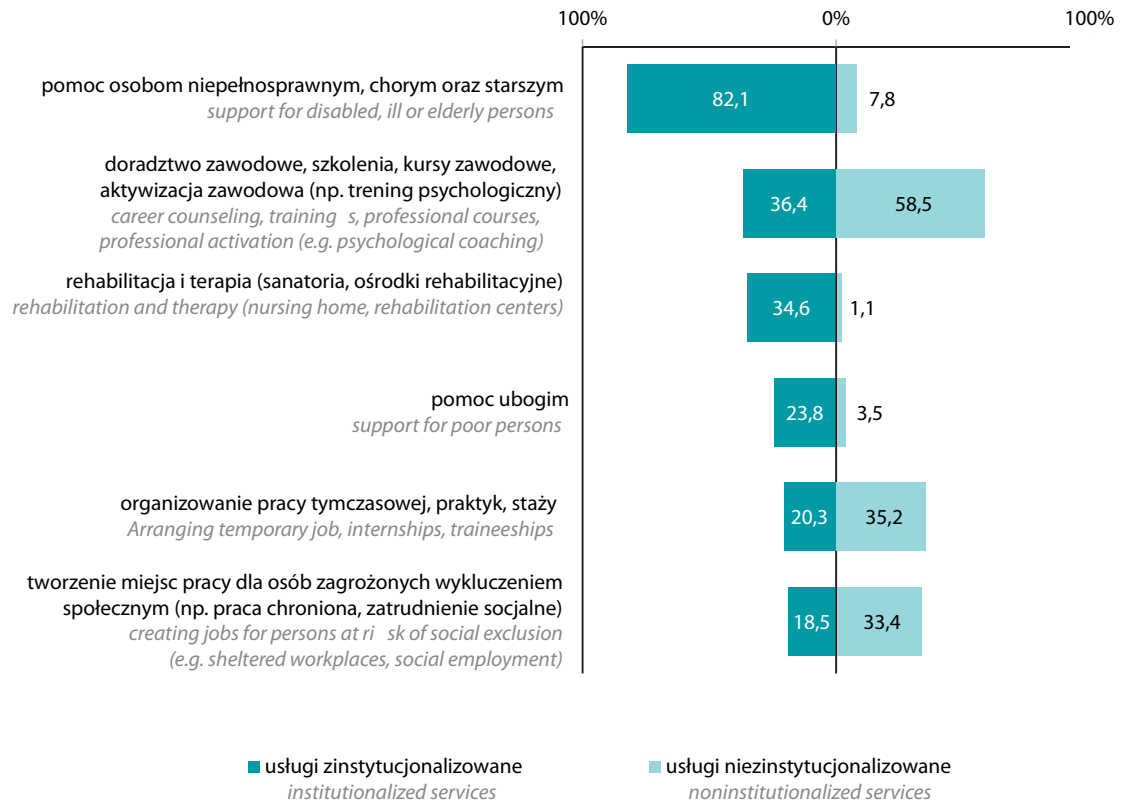
Chart 2.4. Structure of the non-profit organizations providing social and vocational integration by the type of activity and institutionalization of services provided in 2016

Organizacje non-profit różniły się polem działalności statutowej w zależności od zinstytucjonalizowania świadczonych usług integracji społeczno-zawodowej. Podmioty świadczące zinstytucjonalizowane usługi najczęściej zajmowały się pomocą osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym (82,1%). Ich działalność rzadziej obejmowała natomiast doradztwo zawodowe, szkolenia, kursy zawodowe, aktywizację zawodową (36,4%), rehabilitację i terapię (34,6%), a także pomoc ubogim (23,8%). Z kolei w przypadku organizacji oferujących niezinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej dominowała działalność związana z doradztwem zawodowym, szkoleniami, kursami zawodowymi, aktywizacją zawodową (58,5%), a także organizowanie pracy tymczasowej, praktyk i staży (35,2%) oraz tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (33,4%).

Wykres 2.5. Organizacje non-profit świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 2.5. *Non-profit organizations providing social and vocational integration services by the fields of mission-related activity and institutionalization of services provided in 2016*

W 2016 r. organizacje non-profit świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej posiadały około 1,1 mln odbiorców, co stanowiło 99,9% ogółu odbiorców organizacji działających w tym obszarze. Dominowali odbiorcy organizacji oferujących zinstytucjonalizowane usługi społeczne (90,3%; 1,0 mln osób). Należy mieć przy tym na uwadze, że liczby te obejmują odbiorców całej działalności organizacji, a nie wyłącznie odbiorców usług integracji społecznej i zawodowej²³.

Do kluczowych odbiorców organizacji oferujących usługi integracji społeczno-zawodowej (podobnie jak w przypadku ogółu organizacji prowadzących działalność w tej dziedzinie) należy zaliczyć osoby z niepełnosprawnościami, osoby bezdomne oraz osoby ubogie. Prawie połowa takich podmiotów (44,9%) działała na rzecz osób niepełnosprawnych. Działalność na rzecz tej grupy odbiorców częściej prowadziły organizacje oferujące usługi w formie zinstytucjonalizowanej (69,2%). Osoby bezdomne z kolei były odbiorcami 22,6% organizacji świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej. W porównaniu do osób z niepełnosprawnościami, częściej na rzecz tej grupy działały podmioty oferujące usługi niezinstytucjonalizowane (63,1%). Około co dziesiąta organizacja świadcząca usługi integracji społeczno-zawodowej (11,5%) posiadała wśród swoich odbiorców osoby ubogie, częściej były to podmioty działające w formie zinstytucjonalizowanej (59,0%).

²³ Organizacje prowadzące WTZ, ZAZ, CIS lub KIS, to na ogół duże podmioty, prowadzące działalność obejmującą kilka dziedzin społecznych i posiadające wielu odbiorców. W związku z tym liczba odbiorców nie jest tożsama z liczbą odbiorców jednostek integracji społeczno-zawodowej wymienioną w pierwszej części rozdziału.

Organizacje oferujące usługi integracji społeczno-zawodowej (podobnie jak ogół organizacji prowadzących działalność w dziedzinie) najczęściej świadczyły osobom fizycznym doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (46,5% organizacji). Blisko co trzecia organizacja (29,8%) oferowała szkolenia i kursy lub pracę terapeutyczną (29,0%). Doradztwo i poradnictwo specjalistyczne oraz szkolenia i kursy zawodowe częściej świadczone były przez organizacje oferujące usługi integracji społeczno-zawodowej w formie niezinstytucjonalizowanej (odpowiednio 61,5% oraz 77,0%). Natomiast praca terapeutyczna w zdecydowanej większości (92,1%) oferowana była przez organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi.

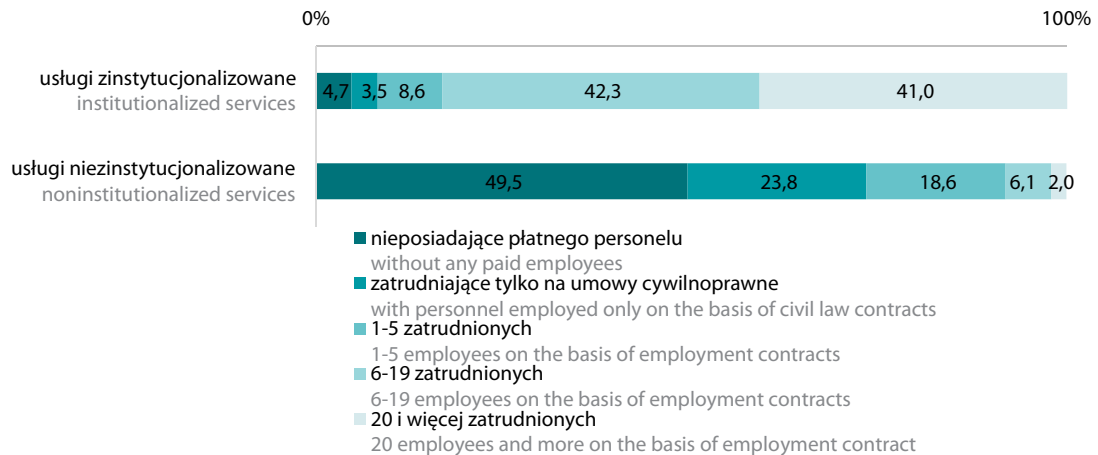
Tablica 2.6. Liczba i rodzaj odbiorców oraz formy działalności organizacji non-profit działających w zakresie integracji społeczno-zawodowej według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 2.6. Number and type of recipients as well as activity forms of non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie integracji społeczno-zawodowej <i>Non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration</i>	W tym organizacje świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej <i>Of which the organizations providing services of social and vocational integration</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Odbiorcy działalności organizacji <i>Recipients of organization activity</i>	1138,7	1137,7	90,3	9,7
Rodzaje odbiorców indywidualnych <i>Types of individual recipients</i>				
Niepełnosprawni <i>Disabled persons</i>	0,7	0,7	69,2	30,8
Osoby bezdomne <i>Homeless</i>	0,4	0,4	36,9	63,1
Osoby ubogie <i>Poors</i>	0,2	0,2	59,0	41,0
Formy działalności realizowanej na rzecz osób fizycznych <i>Forms of activities for beneficiaries being natural persons</i>				
Doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (np. zawodowe, rodzinne, psychologiczne, prawne) <i>Consultancy and specialist counselling services (e. g. vocational, family, psychological, law)</i>	0,8	0,8	38,5	61,5
Szkolenia i kursy (np. kursy zawodowe, językowe, na prawo jazdy, szkoła rodzenia) <i>Trainings, courses (e. g. professional or linguistic courses, driving lessons, childbirth classes)</i>	0,5	0,5	23,0	77,0
Praca terapeutyczna (świetlice terapeutyczne, warsztaty terapii zajęciowej) <i>Therapeutic assistance (therapeutic day care centers, occupational therapy workshops)</i>	0,5	0,5	92,1	7,9

Wykres 2.6. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 2.6. Structure of the non-profit organizations providing services of social and vocational integration by employment class and institutionalization of services provided in 2016

Zinstytucjonalizowanie świadczonych usług integracji społeczno-zawodowej istotnie różnicuje stan zatrudnienia w organizacjach sektora non-profit. W 2016 r. podmioty oferujące zinstytucjonalizowane usługi swoją działalność opierały w zdecydowanej większości na personelu zatrudnionym na podstawie umowy o pracę (91,9% organizacji). Prowadzenie usług w formie niezinstytucjonalizowanej natomiast istotnie obniżało skłonność do zatrudniania stałego, etatowego personelu. Połowa takich organizacji nie posiadała w 2016 r. w ogóle płatnych pracowników, a kolejne 23,8% zatrudniało tylko w oparciu o umowy cywilnoprawne. W oparciu o stosunek pracy zatrudniało jedynie 26,7% organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi.

Tablica 2.7. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie integracji społeczno-zawodowej według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 2.7. Number of volunteers and persons employed in the non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie Specification	Organizacje non-profit działające w dziedzinie integracji społeczno-zawodowej Non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration	W tym organizacje świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej Of which the organizations providing services of social and vocational integration		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
		w tys. in thous.	% w wierszu % in row	
Liczba osób pracujących społecznie Number of volunteers	83,1	82,9	83,9	16,1
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy Number of persons employed on the basis of employment contracts	27,0	27,0	92,7	7,3
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych Number of persons employed on the basis of civil law contracts	24,5	24,4	52,6	47,4

Podmioty świadczące zinstytucjonalizowane usługi społeczne nie tylko częściej zatrudniały pracowników na podstawie umowy o pracę, ale również posiadały większą liczbę zatrudnionych w ten sposób. W 2016 r. w organizacjach prowadzących KIS, CIS, WTZ lub ZAZ zatrudnionych było 25 tys. osób, co stanowiło 92,7% wszystkich etatowych pracowników w podmiotach świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej. Przy tym 41,0% organizacji mających zinstytucjonalizowane placówki zatrudniało 20 i więcej pracowników, a kolejne 42,3% od 6 do 19 pracowników. Dla porównania organizacje oferujące niezinstytucjonalizowane usługi, jeżeli zatrudniały na podstawie umowy o pracę, to najczęściej nie więcej niż 5 osób (18,6%).

Zdecydowana większość organizacji oferujących usługi integracji społecznej i zawodowej (88,0%) korzystała z pracy społecznej swoich członków lub wolontariuszy zewnętrznych. W 2016 r. pracą nieodpłatną na rzecz tych podmiotów świadczyło łącznie 82,9 tys. osób.

W strukturze organizacji korzystających z pracy społecznej przeważały podmioty świadczące niezinstytucjonalizowane usługi (64,5%), co wynikało z faktu, że tego rodzaju podmiotów było więcej niż tych, które prowadziły bardziej sformalizowaną działalność w zakresie integracji społeczno-zawodowej. Mimo to, właśnie organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi wykazały 5-krotnie więcej osób pracujących społecznie niż podmioty oferujące usługi w formie niezinstytucjonalizowanej (69,5 tys. osób i 13,4 tys. osób).

W 2016 r. przychody organizacji non-profit działających w dziedzinie integracji społeczno-zawodowej wyniosły łącznie niespełna 2,3 mld zł, z czego blisko 2,3 mld zł przypadało na te organizacje, które świadczyły usługi społeczne. Przychody podmiotów prowadzących KIS, CIS, WTZ lub ZAZ wyniosły około 1,8 mld zł i były 3,5-krotnie wyższe od przychodów osiągniętych przez organizacje świadczące niezinstytucjonalizowane usługi (0,5 mld zł).

Struktura przychodów organizacji świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według źródeł była w 2016 r. zbliżona do struktury przychodów ogółu organizacji działających w tej dziedzinie. Dominowały w niej przychody o charakterze nierynkowym ze źródeł publicznych²⁴ (58,7%), w tym 27,0% stanowiły przychody pochodzące od administracji samorządowej. Niespełna 1/3 przychodów organizacji świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej (29,1%) pochodziła ze źródeł o charakterze rynkowym²⁵, w tym najczęściej były to środki z działalności gospodarczej (13,4%). Relatywnie niewielką część przychodów stanowiły te, które pochodziły ze źródeł niepublicznych²⁶ (9,0%) a jeszcze mniejszą – składek członkowskich (0,6%).

Odnotowano wyraźne różnice w strukturze przychodów pomiędzy organizacjami oferującymi zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej. W przypadku pierwszej grupy organizacji najwięcej przychodów pochodziło ze źródeł publicznych (65,7%), w tym 1/3 od administracji samorządowej (33,3%). Natomiast istotnie mniejszą część stanowiły przychody ze źródeł o charakterze rynkowym (20,8%), które z kolei dominowały w strukturze przychodów osiągniętych w 2016 r. przez organizacje oferujące niezinstytucjonalizowane usługi (58,8%).

Odnotowane różnice w strukturze przychodów według źródeł pomiędzy organizacjami świadczącymi zinstytucjonalizowane oraz niezinstytucjonalizowane usługi integracji społeczno-zawodowej widoczne są także w analizach uwzględniających poziom zróżnicowania źródeł przychodów w tych organizacjach.

Wśród organizacji oferujących zinstytucjonalizowane usługi największą grupę stanowiły jednostki ze zdecydowaną przewagą przychodów ze źródeł publicznych (67,7%). W przypadku co czwartego podmiotu można mówić o pewnej dywersyfikacji środków na prowadzenie działalności, gdyż nie dominowało żadne źródło przychodów. Bardziej zróżnicowana była struktura organizacji świadczących usługi w formie

24 Do źródeł o charakterze nierynkowym, publicznych zaliczono: dotacje, subwencje i inne transfery przekazywane przez krajowe organy administracji publicznej, w tym 1% podatku PIT i nawiązki sądowe, a także środki pochodzące z publicznych źródeł zagranicznych i funduszy unijnych.

25 Do kategorii źródeł o charakterze rynkowym zaliczono przychody uzyskiwane z prowadzonej działalności gospodarczej, odpłatnej działalności statutowej, a także środki uzyskane na podstawie ustawy o zamówieniach publicznych oraz odsetki i dywidendy.

26 Źródła o charakterze nierynkowym, niepubliczne stanowiły darowizny i inne środki przekazywane przez osoby fizyczne, przedsiębiorstwa lub podmioty non-profit, a także kwoty pozyskiwane w wyniku zbiórek publicznych.

niezinstytucjonalizowanej. Co trzecia organizacja z tej grupy (32,5%) nie posiadała jednego dominującego źródła finansowania swojego funkcjonowania. Kolejne 23,7% charakteryzowało się przewagą przychodów publicznych, a 20,9% przychodów o charakterze rynkowym.

Tablica 2.8. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie integracji społeczno-zawodowej według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 2.8. Revenues structure of the non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration by revenue sources and institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie integracji społeczno-zawodowej <i>Non-profit organizations operating in the area of social and vocational integration</i>	W tym organizacje świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej <i>Of which the organizations providing services of social and vocational integration</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Ogółem w mln zł <i>Grand total in mln PLN</i>	2271,7	2264,2	1772,0	492,1
		% w kolumnie <i>% in column</i>		
Przychody o charakterze rynkowym ^a <i>Market revenues^a</i>	29,2	29,1	20,8	58,8
w tym z działalności gospodarczej <i>of which economic activity</i>	13,5	13,4	6,6	37,7
w tym z działalności statutowej odpłatnej <i>of which paid mission-related activity</i>	8,9	9,0	6,2	18,8
w tym z zamówień publicznych <i>of which public procurement</i>	6,5	6,5	7,8	1,8
Przychody o charakterze nierynkowym <i>Non-market revenues</i>	67,8	67,9	76,2	37,9
ze źródeł publicznych ^b <i>from public funds^b</i>	58,7	58,7	65,7	34,2
w tym od administracji samorządowej <i>of which from local government</i>	27,0	27,0	33,3	4,4
ze źródeł niepublicznych ^c <i>from private funds^c</i>	9,0	9,0	10,4	3,7
Składki członkowskie <i>Membership dues</i>	0,6	0,6	0,2	2,2
Pozostałe <i>Other</i>	2,4	2,4	2,8	1,1

a Do kategorii źródeł o charakterze rynkowym zaliczono przychody uzyskiwane z prowadzonej działalności gospodarczej, odpłatnej działalności statutowej, a także środki uzyskane na podstawie ustawy o zamówieniach publicznych oraz odsetki i dywidendy.

a The category of market revenues includes revenues from economic activity, paid mission-related activity and funds received on the basis of the Public Procurement Act as well as interest and dividends.

b Do źródeł o charakterze nierynkowym, publicznych zaliczono: dotacje, subwencje i inne transfery przekazywane przez krajowe organy administracji publicznej, w tym 1% podatku PIT i nawiązki sądowe, a także środki pochodzące z publicznych źródeł zagranicznych i funduszy unijnych.

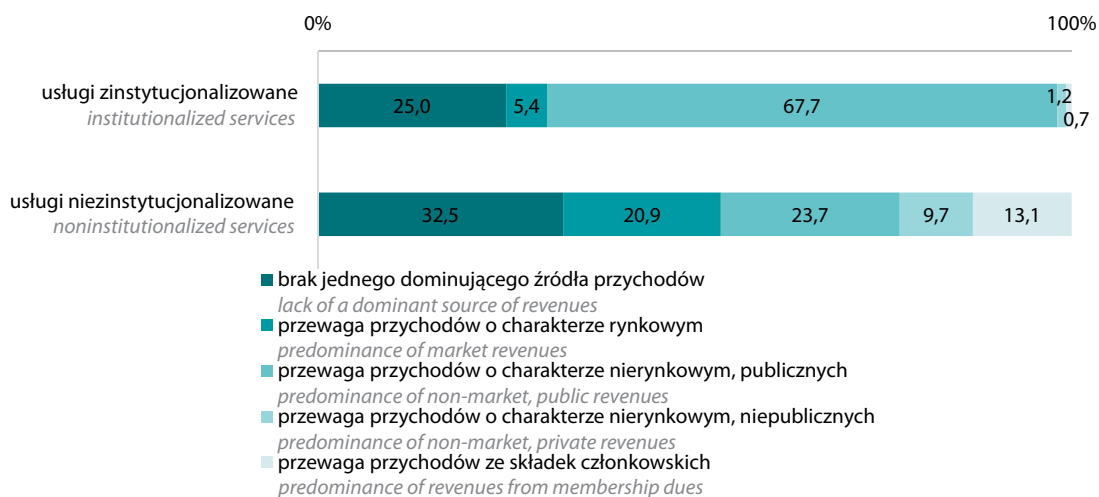
b The category of non-market, public revenues consists of: donations, subsidies and other transfers from national public administration bodies, including transfers come from 1% personal income tax and court fees, as well as funds from public foreign sources and EU funds.

c Źródła o charakterze nierynkowym, niepubliczne stanowiły darowizny i inne środki przekazywane przez osoby fizyczne, przedsiębiorstwa lub podmioty non-profit, a także kwoty pozyskiwane w wyniku zbiórek publicznych.

c Non-market, private revenues comprise: donations and other funds provided by natural persons and also enterprises or non-profit entities, as well as money raised during public collections.

Wykres 2.7. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.^a

Chart 2.7. Structure of the non-profit organizations providing services of social and vocational integration by the dominant source of revenues and institutionalization of services provided in 2016^a

a Jako przewaga danego źródła finansowania działalności uznawano udział 70% lub więcej przychodów z danego źródła w łącznej kwocie przychodów organizacji. Brak jednego dominującego źródła przychodów oznacza, że udziały poszczególnych źródeł finansowania w łącznej kwocie przychodów organizacji wynosiły poniżej 70%.

a As dominance of a given financial source in the total revenue of a given entity was considered the significant advantage of a given source, amounted to 70% or more, in financing activity of an entity. The lack of one dominant source of revenue means that participation of individual financial sources in the total revenue of a given entity was below 70%.

Sektor non-profit odgrywa znaczącą rolę w świadczeniu usług integracji społeczno-zawodowej w formie zinstytucjonalizowanej. W 2016 r. do sektora non-profit należało 2/3 ogółu placówek świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej oraz 3/4 odbiorców WTZ, ZAZ i CIS. Szczególnie wysoki udział placówek prowadzonych przez organizacje non-profit odnotowano w przypadku warsztatów terapii zajęciowej. Organizacje non-profit natomiast relatywnie rzadko prowadziły kluby integracji społecznej – w tym przypadku przeważały placówki prowadzone przez sektor publiczny. Warto zauważyć, że placówki integracji społeczno-zawodowej prowadzone przez sektor non-profit, przy zbliżonej do placówek z sektora publicznego liczbie odbiorców oraz personelu w przeliczeniu na jedną placówkę, generowały niższe koszty prowadzonej działalności zarówno na jedną placówkę, jak i na jednego odbiorcę usług.

Przeprowadzone analizy wskazują na znaczące zróżnicowanie między organizacjami sektora non-profit świadczącymi usługi integracji społeczno-zawodowej w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej. Organizacji prowadzących WTZ, ZAZ, CIS lub KIS co prawda funkcjonowało w 2016 r. mniej niż takich, które prowadziły działania w formie niesformalizowanej (odpowiednio 35,1% i 64,9%), jednak częściej były to organizacje większe, o szerszej zakrojonej działalności. Przypadało na nie m.in. 90,3% odbiorców, 92,7% zatrudnionych oraz 78,3% przychodów organizacji świadczących usługi integracji społeczno-zawodowej.

3. Usługi ochrony zdrowia

3. Social services in healthcare

3.1. Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia

3.1. Participation of the non-profit sector in the provision of institutionalized social services in the healthcare area

Gwarancję ochrony zdrowia w Polsce zapewnia art. 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z nim każdy ma prawo do ochrony zdrowia, niezależnie od swojej sytuacji materialnej. Władze publiczne mają za zadanie zagwarantować równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej, które należy rozumieć, jako działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia. Funkcjonowanie jednostek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, szpitali, hospicjów i oddziałów opieki paliatywnej, zakładów opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych czy stacjonarnej opieki psychiatrycznej reguluje ustawa o działalności leczniczej²⁷. Usługi dostarczane przez te placówki określone zostały zinstytucjonalizowanymi usługami ochrony zdrowia.

Przez odbiorców usług z zakresu ochrony zdrowia należy rozumieć pacjentów leczonych w szpitalach, hospicjach i na oddziałach opieki paliatywnej, w zakładach opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych czy opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych typu psychiatrycznego. Natomiast w przypadku ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zakres danych nie pozwala na określenie liczby pacjentów, ponieważ dostępne dane dotyczą liczby udzielonych porad. Liczba łóżek dotyczy miejsc dostępnych w szpitalach, hospicjach i oddziałach opieki paliatywnej, zakładach opiekuńczo-leczniczych, zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych typu psychiatrycznego

Jednostki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej mają za zadanie przede wszystkim udzielać świadczeń opieki zdrowotnej osobom, które nie wymagają leczenia całodobowego lub całodziennego.

Szpitala wykonują całą dobę kompleksowe świadczenia zdrowotne takie jak diagnozowanie, leczenie, pielęgnowanie i rehabilitowanie, w chwili, kiedy te nie mogą być realizowane w ramach innych stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych lub w jednostkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.

Hospicja i oddziały opieki paliatywnej sprawują wielodyscyplinarną opiekę medyczną, psychologiczną i społeczną nad chorymi znajdującymi się w terminalnym okresie choroby oraz opiekę nad rodzinami tych pacjentów.

Zakłady opiekuńczo-lecznicze prowadzą działalność stacjonarną oraz opiekę całodobową, inną niż szpitalną. Działania te polegają przede wszystkim na pielęgnacji, opiece i rehabilitacji chorych, którzy nie wymagają hospitalizacji, a także na dostarczeniu im niezbędnych środków dostosowanych do stanu zdrowia. Ponadto prowadzą one edukację zdrowotną zarówno pacjentów jak i ich rodzin.

Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze skupiają się przede wszystkim na pielęgnacji i rehabilitacji osób chorych. Ich działalność jest bardzo zbliżona do placówek opiekuńczo-leczniczych z tym, że nie prowadzą one szeroko rozumianej opieki zdrowotnej.

Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze typu psychiatrycznego obejmują opieką osoby z zaburzeniami psychicznymi czy uzależnieniami od substancji psychoaktywnych.

²⁷ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 160, z późn. zm.).

W 2016 r. funkcjonowało w Polsce 28,5 tys. placówek działających w obszarze ochrony zdrowia. Najliczniejszą grupę stanowiły jednostki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (26,6 tys.). Udział poszczególnych sektorów w ogólnej liczbie placówek kształtował się następująco: sektor non-profit - 2,0%, sektor instytucji publicznych - 13,4% i pozostałe podmioty - 84,6%²⁸. Pomimo niskiego udziału sektora non-profit w ogólnej liczbie placówek, w niektórych ich typach stanowił on ważny element. Dotyczyło to hospicjów i oddziałów opieki paliatywnej - udział placówek non-profit stanowił 36,3%. Natomiast najmniejszy odsetek zaznaczył się wśród szpitali (1%).

Tablica 3.1. Placówki ochrony zdrowia według sektorów w 2016 r.

Table 3.1. Healthcare units by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	28,5	3,8	0,6	24,1
Personel medyczny ^a w tys. <i>Medical personnel^a in thous.</i>	388,5	261,5	2,0	125,0
Liczba łóżek ^b w tys. <i>Number of beds^b in thous.</i>	217,4	178,9	6,8	31,7

^a Dane dotyczą liczby osób udzielających świadczeń zdrowotnych (lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek, położnych, fizjoterapeutów i diagnostów) w szpitalach i jednostkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.

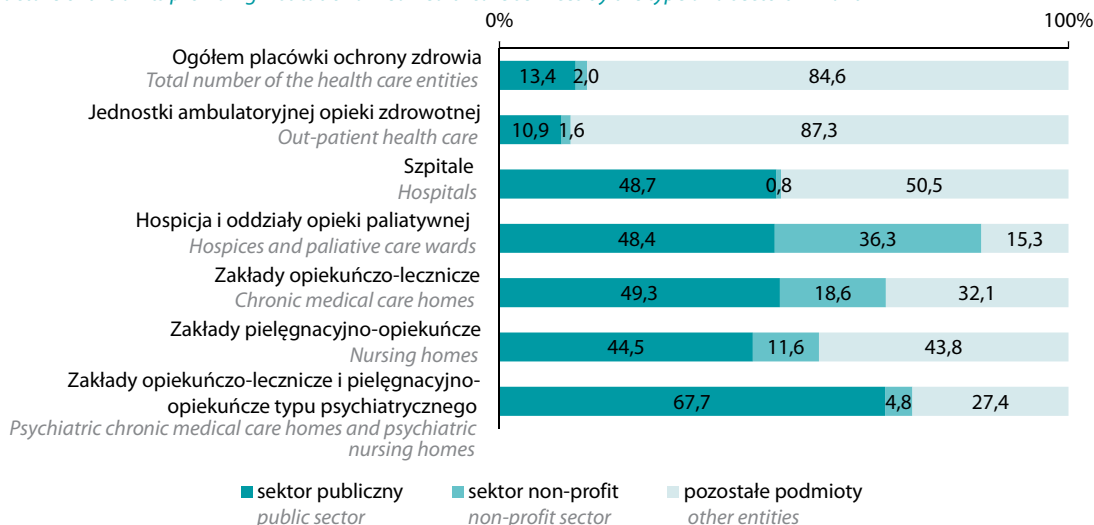
^a Data concerning the number of people providing healthcare benefits (doctors, dentists, nurses, midwives, physiotherapists and diagnostics) in hospitals and outpatient health care units.

^b Liczba łóżek dotyczy miejsc dostępnych w szpitalach, hospicjach i oddziałach opieki paliatywnej, zakładach opiekuńczo-leczniczych, zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych typu psychiatrycznego.

^b The number of beds refers to places available in hospitals, hospices and palliative care wards, care and treatment centers, nursing and care facilities as well as care and treatment facilities, as well as nursing and care facilities of the psychiatric type.

Wykres 3.1. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi ochrony zdrowia według rodzaju oraz sektorów w 2016 r.

Chart 3.1. Structure of the units providing institutionalized healthcare services by the type and sectors in 2016

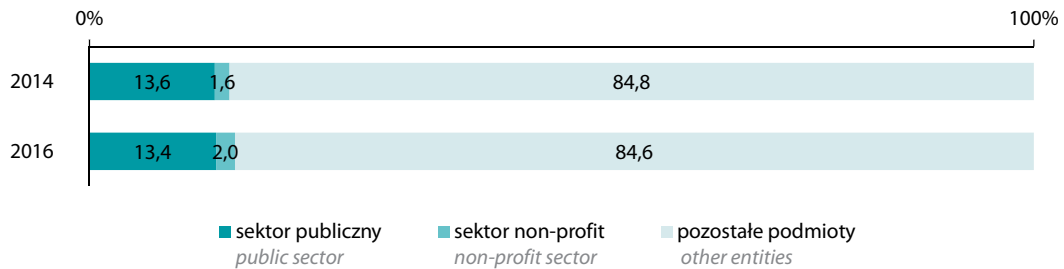
^a Ze względu na zaokrąglenia, procenty w wierszach nie zawsze sumują się do 100%.

^a Due to rounding, percentages in rows do not always add up to 100%.

²⁸ Wysoki udział pozostałych podmiotów jest spowodowany dużą liczbą jednostek ambulatoryjnej opieki medycznej. Ponadto należy zaznaczyć, że świadczenie usług przez pozostałe podmioty w dużej części finansowane jest ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

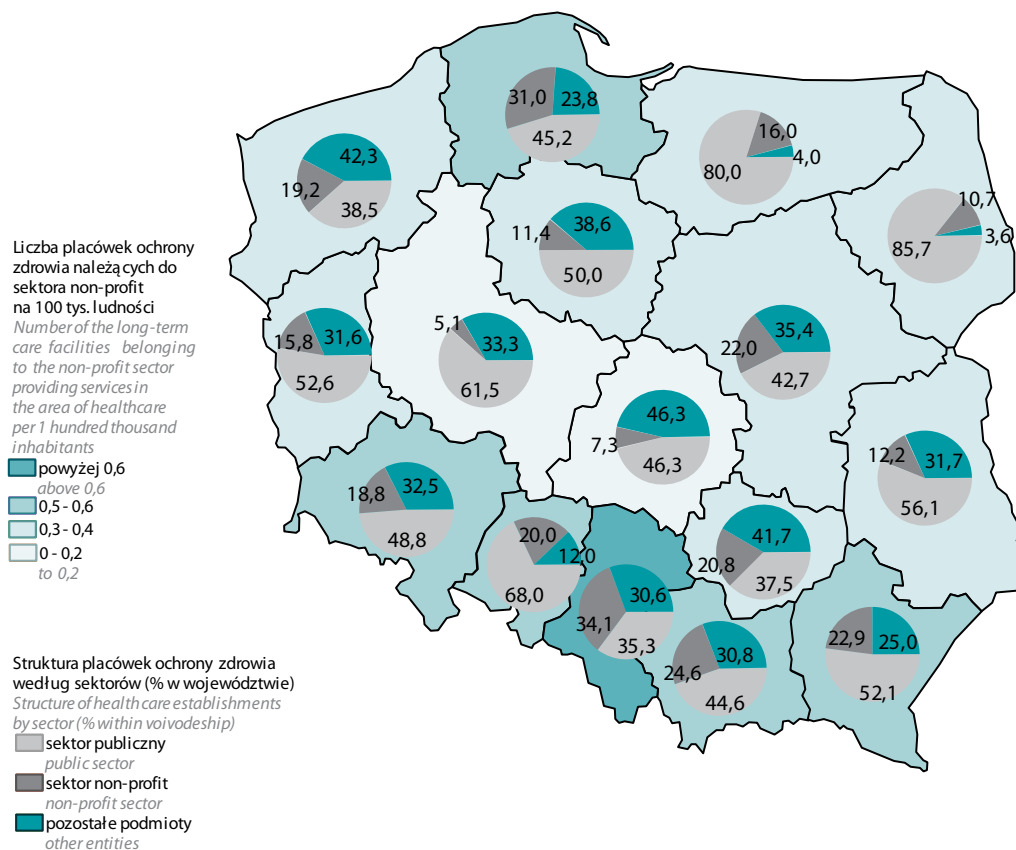
W 2016 r. funkcjonowało w Polsce 0,6 tys. placówek sektora non-profit działających w obszarze ochrony zdrowia. Liczba ta była wyższa o 1/5 (0,1 tys. jednostek) w porównaniu do 2014 r.

Wykres 3.2. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi ochrony zdrowia według sektorów
 Chart 3.2. Structure of the units providing institutionalized healthcare services by sectors

Mapa 3.1. Struktura zakładów opieki długoterminowej według sektorów oraz liczba placówek sektora non-profit według województw w 2016 r.^a

Map 3.1. Structure of the long-term care facilities by sectors and the number of non-profit sector units by voivodships in 2016^a

^a Liczba placówek opieki długoterminowej obejmuje zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze (wraz z podmiotami typu psychiatrycznego), hospicja i oddziały opieki paliatywnej oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze (wraz z podmiotami typu psychiatrycznego).

^a The number of the long-term care facilities includes nursing and care facilities (including psychiatric entities), hospices and palliative care wards as well as care and treatment institutions (including psychiatric entities).

We wszystkich województwach, udział sektora non-profit w liczbie placówek opieki długoterminowej był najmniejszy spośród trzech sektorów. Najwyższy odsetek placówek non-profit wystąpił w województwie śląskim (34,1%). Najmniejszy ich udział odnotowano natomiast w województwie wielkopolskim (5,1%). Największa liczba zakładów opieki długoterminowej prowadzonych przez organizacje non-profit i przeliczeniu na 100 tys. ludności wystąpiła w województwie śląskim (0,6) oraz pomorskim (0,6).

Jednostki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej²⁹

Out-patient health care facilities

W 2016 r. funkcjonowało 26,6 tys. jednostek udzielających porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Należały do nich przychodnie oraz praktyki lekarskie i stomatologiczne realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych. Udział placówek sektora non-profit w ich ogólnej liczbie stanowił 1,5%. Łączna liczba wykonanych porad w opiece ambulatoryjnej wyniosła ponad 317 mln, a wśród nich porady placówek sektora non-profit stanowiły niespełna 1%

Tablica 3.2. Jednostki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej według sektorów w 2016 r.
Table 3.2. Out-patient health care facilities by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba jednostek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w tys. <i>Number of out-patient health care in thous.</i>	26,6	2,9	0,4	23,3
Liczba porad ^a w tys. <i>Number of consultations^a in thous.</i>	317073,3	82506,6	2461,7	232061,3
Personel medyczny w tys. <i>Number of medical personnel in thous.</i>	139,1	46,6	1,7	90,8
Średnia liczba porad na 1 placówkę <i>Average number of consultations per 1 medical facility</i>	11920	28450	6154	9959
Średnia liczba personelu medycznego na 1 placówkę <i>Average number of medical personel per 1 medical facility</i>	5	16	4	4
Średnia liczba udzielonych porad na 1 osobę personelu medycznego <i>Average number of consultations per 1 person from medical personnel</i>	2279	1770	1448	2555

a Porada to świadczenie zdrowotne udzielone w warunkach ambulatoryjnych przez lekarza, lekarza dentystę lub pielęgniarkę lub położną. Liczba porad dotyczy podstawowej opieki zdrowotnej, opieki specjalistycznej, stomatologicznej oraz lekarskiej. Liczba personelu medycznego obejmuje osoby udzielające świadczeń zdrowotnych

a Medical advice is a health service provided in outpatient settings by a doctor, dentist or psychologist. The number of advice concerns primary care, specialist care, dental and medical care. Number of medical personnel included persons provide a health services.

²⁹ Zakres danych dotyczących ambulatoryjnej opieki zdrowotnej nie pozwala na określenie liczby pacjentów, ponieważ dostępne dane dotyczą liczby porad. Liczba porad nie obejmuje porad udzielonych w izbach przyjęć.

Szpitale³⁰*Hospitals*

Wśród szpitali stacjonarnych i dziennych widoczny był minimalny udział sektora non-profit (0,8%). W związku z tym szpitale prowadzone przez organizacje non-profit miały zdecydowanie mniejszą liczbę łóżek niż sektora instytucji publicznych (0,6 tys. wobec 161,8 tys. w placówkach publicznych). Z kolei iloraz liczby pacjentów i średniej liczby łóżek był znacznie mniejszy niż w przypadku instytucji publicznych (45 wobec 60).

Tablica 3.3. Szpitale według sektorów w 2016 r.*Table 3.3. Hospitals by sectors in 2016*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba szpitali w tys. <i>Number of hospitals in thous.</i>	1,2	0,6	(0,0)	0,6
Liczba pacjentów w tys. <i>Number of patients in thous.</i>	10882,6	9718,6	27,1	1136,9
Personel medyczny ^a w tys. <i>Number of medical personnel in thous.</i>	249,5	214,9	0,3	34,2
Liczba łóżek w tys. <i>Number of beds in thous.</i>	182,7	161,8	0,6	20,3
Średnia liczba pacjentów na 1 placówkę <i>Average number of patients per 1 medical facility</i>	9068	16197	3013	1894
Średnia liczba personelu medycznego na 1 placówkę <i>Average number of medical personnel per 1 medical facility</i>	207,9	358,2	<1	58
Średnia liczba pacjentów na 1 osobę personelu medycznego <i>Average number of patients per 1 person from medical personnel</i>	44	43	<1	33
Średnia liczba pacjentów na 1 łóżko <i>Average number of patients per 1 bed</i>	60	60	45	56

a Poprzez personel medyczny należy rozumieć lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarki, położne, fizjoterapeutów oraz diagnostów. Liczba personelu medycznego obejmuje osoby udzielające świadczeń zdrowotnych.

a By the term of medical personnel should be understood: doctors, dentists, nurses, midwives, physiotherapists and diagnosticians. Number of medical personnel included persons provide a health services.

Hospicja i oddziały opieki paliatywnej³¹*Hospices and paliative care wards*

Jednostki sektora non-profit stanowiły istotny element w prowadzeniu działalności hospicyjnej i oddziałów opieki paliatywnej. Placówki te objęły opieką 38,2% wszystkich chorych i dysponowały 40,6% liczby łóżek. Ponadto w placówkach sektora non-profit przebywało przeciętnie najwięcej pacjentów na jedną placówkę (251 wobec 244 w placówkach sektora publicznego).

30 Dane nie obejmują szpitali, dla których organem tworzącym jest minister właściwy do spraw wewnętrznych (sprawozdawczość MSWiA).

31 Podrozdział obejmuje hospicja stacjonarne i oddziały opieki paliatywnej.

Tablica 3.4. Hospicja i oddziały opieki paliatywnej według sektorów w 2016 r.
Table 3.4. Hospices and palliative care wards by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba hospicjów i oddziałów opieki paliatywnej <i>Number of hospices and palliative care wards</i>	157	76	57	24
Liczba pacjentów w tys. <i>Number of patients in thous</i>	37,4	18,5	14,3	4,6
Liczba łóżek w tys. <i>Number of beds in thous.</i>	2,9	1,3	1,2	0,4
Średnia liczba pacjentów na 1 placówkę <i>Average number of patients per 1 medical facility</i>	238	243	251	191
Średnia liczba pacjentów na 1 łóżko <i>Average number of patients per 1 bed</i>	13	14	12	11

Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze

Nursing homes

Placówki sektora non-profit stanowiły 11,6% wśród wszystkich zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych i miały analogiczny udział w liczbie pacjentów. Zarówno podmioty publiczne jak i pozostałe miały znacznie wyższy udział w liczbie jednostek (odpowiednio 44,5% i 43,8%). Jednak niezależnie od sektora w ciągu roku z jednego łóżka korzystało przeciętnie po 2 pacjentów.

Tablica 3.5. Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze według sektorów w 2016 r.
Table 3.5. Nursing homes care by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych <i>Number of nursing homes</i>	146	65	17	64
Liczba pacjentów w tys. <i>Number of patients in thous.</i>	13,0	6,1	1,4	5,5
Liczba łóżek w tys. <i>Number of beds in thous.</i>	6,3	2,6	0,9	2,9
Średnia liczba pacjentów na 1 łóżko <i>Average number of patients per 1 bed</i>	2	2	2	2

Zakłady opiekuńczo-lecznicze

Chronic medical care homes

Placówki sektora non-profit stanowiły 18,6% wszystkich zakładów opiekuńczo-leczniczych i miały podobny udział wśród pacjentów zakładów. Z kolei instytucje publiczne zarówno prowadziły największą część placówek, jak również obejmowały opieką największą liczbę pacjentów. Podobnie jak w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, niezależnie od sektora placówki, na jedno łóżko w ciągu 2016 r. przypadało średnio po 2 pacjentów.

Tablica 3.6. Zakłady opiekuńczo-lecznicze według sektorów w 2016 r.Table 3.6. *Chronic medical care homes by sectors in 2016*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba zakładów opiekuńczo-leczniczych w tys. <i>Number of chronic medical care homes in thous.</i>	349	172	65	112
Liczba pacjentów w tys. <i>Number of patients in thous.</i>	40,0	18,1	7,3	14,6
Liczba łóżek w tys. <i>Number of beds in thous.</i>	19,6	8,6	4,0	7,1
Średnia liczba pacjentów na 1 łóżko <i>Average number of patients per 1 bed</i>	2	2	2	2

Zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgniacyjno-opiekuńcze typu psychiatrycznego

Psychiatric chronic medical care homes and psychiatric nursing homes

Wśród zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgniacyjno-opiekuńczych typu psychiatrycznego jednostki sektora non-profit stanowiły niespełna 5% wszystkich placówek. Podmioty działające w sektorze publicznym stanowiły 67,7%. Ponadto sektor ten objął opieką ponad 6 tys. pacjentów. Dla porównania jednostki non-profit przyjęły 172 chorych, a pozostałe podmioty blisko 1,6 tys.

Tablica 3.7. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgniacyjno-opiekuńcze typu psychiatrycznego według sektorów w 2016 r.

Psychiatric chronic medical care homes and psychiatric nursing homes by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgniacyjno-opiekuńczych typu psychiatrycznego <i>Number of psychiatric chronic medical care homes and psychiatric nursing homes</i>	62	42	3	17
Liczba pacjentów w tys. <i>Number of patients in thous.</i>	7,8	6,1	0,2	1,6
Liczba łóżek w tys. <i>Number of beds in thous.</i>	5,9	4,7	0,1	1,1
Średnia liczba pacjentów na 1 łóżko <i>Average number of patients per 1 bed</i>	1	1	1	1

3.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie ochrony zdrowia w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

3.2. Characteristics and specificity of the non-profit organizations providing social services in the area of healthcare in an institutionalized and noninstitutionalized form

Organizacje non-profit funkcjonujące w dziedzinie ochrony zdrowia prowadziły działalność w formie zinstytucjonalizowanej oraz niezinstytucjonalizowanej. Pierwsza z nich dotyczyła głównie jednostek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, szpitali, hospicjów, zakładów opiekuńczo-leczniczych czy pielęgnacyjno-opiekuńczych. Druga obejmowała wszelkiego rodzaju aktywność związaną z profilaktyką, promocją i edukacją zdrowotną, krwiodawstwem, dystrybucją leków oraz organizacje te przeznaczyły najwięcej środków finansowych na działalność statutową związaną z *ochroną zdrowia*. Usługi w tych podmiotach były świadczone zarówno w formie płatnej jak i bezpłatnej.

W 2016 r. 3,9 tys. organizacji non-profit zadeklarowało, iż prowadziło działalność statutową w obszarze ochrony zdrowia. Blisko 3,3 tys. spośród nich świadczyło usługi społeczne związane z tą właśnie dziedziną działalności, a prawie 3/4 podmiotów posiadało status organizacji pożytku publicznego. Zdecydowana większość działała w formie niezinstytucjonalizowanej (84,8%). Podobnie kształtowała się sytuacja wśród jednostek posiadających status pożytku publicznego, ponad 2/3 organizacji świadczyło usługi niezinstytucjonalizowane.

Tablica 3.8. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi ochrony zdrowia w 2016 r.

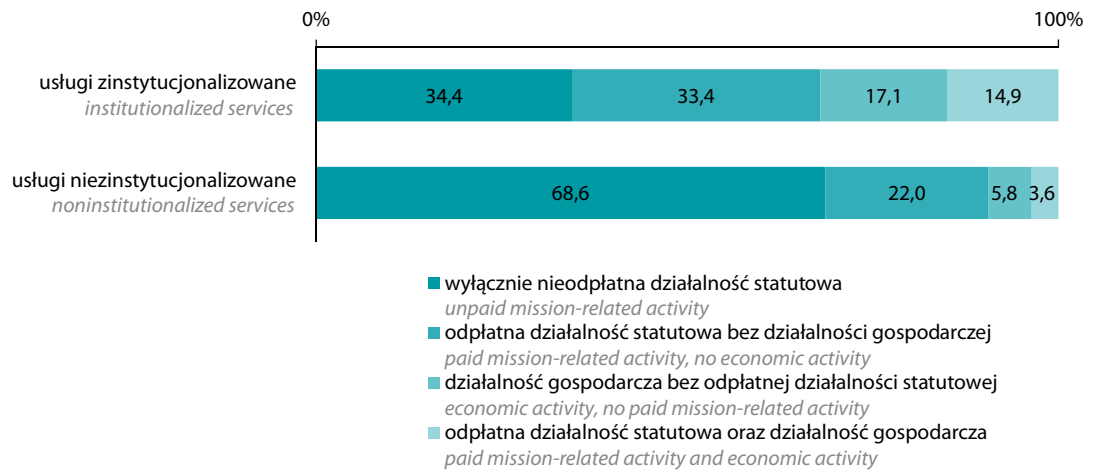
Table 3.8. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and non-institutionalized services of healthcare in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie ochrony zdrowia <i>Non-profit organizations operating in the area of health care</i>	W tym organizacje świadczące usługi ochrony zdrowia <i>Of which the organizations providing services of health care</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Ogółem <i>Grand total</i>	3,9	3,3	15,1	84,8
w tym OPP <i>of which PBOs</i>	1,3	1,0	30,0	70,0

Zestawiając podmioty działające w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej widać wyraźną różnicę dotyczącą rodzajów prowadzonej działalności. Blisko 2/3 podmiotów niezinstytucjonalizowanych opierało się przede wszystkim na prowadzeniu nieodpłatnej działalności statutowej. Inaczej wyglądało to wśród jednostek dostarczających usługi zinstytucjonalizowane. Rodzaje prowadzonej działalności były wśród nich bardziej zróżnicowane. Odpłatną działalność statutową bez działalności gospodarczej zadeklarowało 33,4% podmiotów świadczących usługi zinstytucjonalizowane, a działalność gospodarczą – 32,0%. Prowadzenie organizacji non-profit w postaci odpłatnej działalności statutowej oraz działalności gospodarczej wybrało najmniej jednostek niezależnie od formy zinstytucjonalizowania świadczonych usług.

Wykres 3.3. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi ochrony zdrowia według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.^a

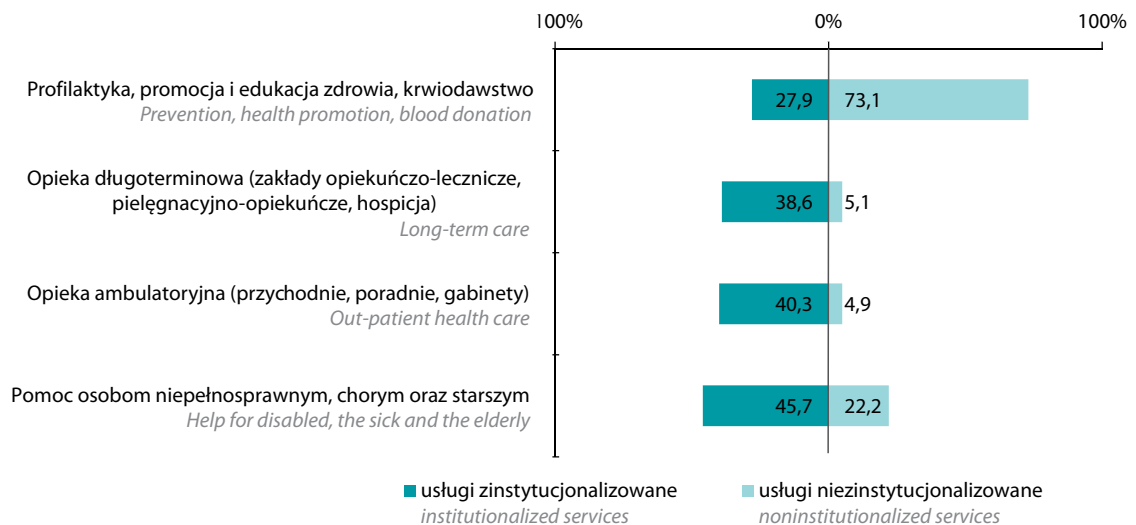
Chart 3.3. Structure of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized healthcare services by the type of activity and institutionalization of services provided in 2016^a

Jednostki świadczące zinstytucjonalizowane usługi koncentrowały się przede wszystkim na pomocy osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym (45,7%), a także na opiece ambulatoryjnej polegającej na prowadzeniu przychodni, poradni czy gabinetów (40,3%). Ważnym elementem była również opieka długoterminowa mająca miejsce w zakładach opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych czy hospicjach (38,6%). Aż 73,1% organizacji non profit świadczących usługi w formie niezinstytucjonalizowanej prowadziło działalność wspierającą profilaktykę, promocję, edukację zdrowia, krwiodawstwo a 22,2% pomagało osobom niepełnosprawnym, chorym oraz starszym.

Wykres 3.4. Organizacje non-profit świadczące usługi ochrony zdrowia według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 3.4. Non-profit organizations providing services of healthcare by fields of statutory activity and the level of institutionalization of services provided in 2016

Tablica 3.9. Liczba i rodzaj odbiorców oraz formy działalności organizacji non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie ochrony zdrowia według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 3.9. Number and recipients type as well as activity forms of the non-profit organizations providing social services in the area of healthcare by the level of institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie ochrony zdrowia <i>Non-profit organizations operating in the area of health care</i>	W tym organizacje świadczące usługi ochrony zdrowia <i>Of which the organizations providing services of health care</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Liczba odbiorców działalności organizacji <i>Number of recipients</i>	3,9	3,3	15,1	84,8
	Rodzaje odbiorców indywidualnych <i>Types of individual recipients</i>			
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Niepełnosprawni <i>Disabled persons</i>	1,5	1,1	27,3	72,7
Osoby niesamodzielne, przewlekłe lub nieuleczalnie chore <i>Dependent persons</i>	1	0,8	25,0	75,0
Dzieci i młodzież <i>Children and youth</i>	1,2	0,9	22,2	77,8
	Formy działalności realizowanej na rzecz osób fizycznych <i>Forms of activities for natural persons</i>			
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Leczenie, rehabilitacja <i>Treatment, rehabilitation</i>	1,4	1,2	36,4	63,6
Świadczenie usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych <i>Nursing homes care services</i>	0,6	0,5	50,0	50,0
Doradztwo i poradnictwo specjalistyczne <i>Consulting</i>	1,2	1,1	20,0	80,0
Organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, spotkań <i>Organizing free time, rest, meetings</i>	1,6	1,2	16,7	83,3

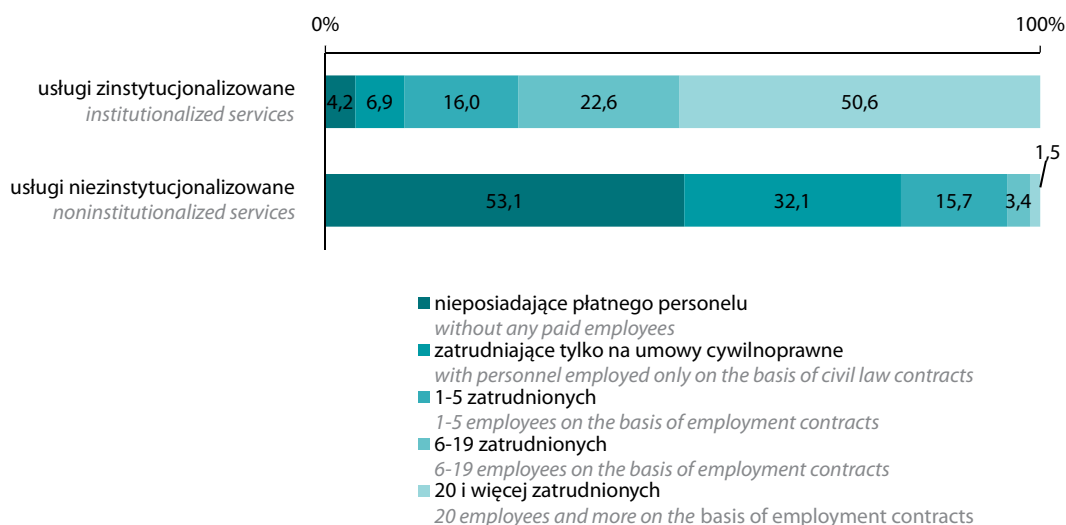
Podmioty non-profit działające w obszarze ochrony zdrowia w 2016 r. świadczyły usługi na rzecz ponad 2 mln odbiorców. Wśród organizacji działających w formie zinstytucjonalizowanej największy odsetek odbiorców stanowiły osoby niepełnosprawne (27,3%), niesamodzielne, przewlekłe lub nieuleczalnie chore (25,0%) oraz dzieci i młodzież (22,2%). Natomiast do głównych odbiorców organizacji niezinstytucjonalizowanych należały dzieci i młodzież, które stanowiły ponad 3/4 wszystkich potrzebujących, następnie osoby niesamodzielne, przewlekłe lub nieuleczalnie chore (75,0%), a także osoby niepełnosprawne (72,7%).

Jednostki, które funkcjonowały w sposób zinstytucjonalizowany świadczyły usługi opiekuńcze czy pielęgnacyjne (50%), a także koncentrowały się głównie wokół leczenia i rehabilitacji swoich podopiecznych (36,4%). Wśród podmiotów działających w formie niezinstytucjonalizowanej największym zainteresowaniem cieszyło się organizowanie czasu wolnego, wypoczynku lub spotkań (83,3%). Ważnym elementem było także doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (np. zawodowe, rodzinne, psychologiczne, prawne itp.), stanowiło ono 83,3% wszystkich wykonywanych działań.

W 2016 r. organizacje non-profit, które działały w zakresie ochrony zdrowia zatrudniały na umowę o pracę 30,3 tys. osób. Zarówno wśród podmiotów zinstytucjonalizowanych jak i niezinstytucjonalizowanych pojawiło się duże zróżnicowanie pod względem klasy zatrudnienia. Blisko 90% podmiotów świadczących usługi zinstytucjonalizowane zapewniły swoim pracownikom zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę. Najwięcej organizacji zatrudniało 20 pracowników i więcej (50,6%). Natomiast, ponad połowa jednostek prowadzących usługi niezinstytucjonalizowane nie posiadała w ogóle płatnego personelu, a kolejne 32,1% zatrudniało swoich pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych.

Wykres 3.5. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi ochrony zdrowia według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.^a

Chart 3.5. Structure of the non-profit organizations providing services of healthcare by employment class and the level of institutionalization of services provided in 2016

Tablica 3.10. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie ochrony zdrowia według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 3.10. Number of persons working voluntarily and persons employed in the non-profit organizations operating in the area of healthcare by the level of institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie ochrony zdrowia <i>Non-profit organizations operating in the area of health care</i>	W tym organizacje świadczące usługi ochrony zdrowia <i>Of which the organizations providing services of health care</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Liczba osób pracujących społecznie w tys. <i>Number of volunteers in thous.</i>	350,3	198,6	116,0	82,6
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w tys. <i>Number of persons employed on the basis of employment contracts in thous.</i>	30,3	29,8	26,6	3,2
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych w tys. <i>Number of persons employed on the basis of civil law contracts in thous.</i>	37,1	35,8	22,1	13,7

Organizacje należące do sektora non-profit, które prowadziły działalność związaną z ochroną zdrowia korzystały z pracy społecznej wykonywanej przez członków organizacji i wolontariuszy nienależących do organizacji. Łącznie blisko 350,3 tys. osób pracowało społecznie w ich ramach.

W 2016 r. jednostki non-profit osiągnęły przychody na poziomie 27777,3 mln, w tym 4973,1 mln organizacje zajmujące się ochroną zdrowia, a 3645,4 mln świadczące usługi w jej ramach, przy czym większością dysponowały podmioty świadczące usługi zinstytucjonalizowane.

Sumaryczny budżet organizacji działających w obszarze ochrony zdrowia w największym stopniu był zasilany przez przychody o charakterze nierynkowym (61,1%), głównie ze źródeł niepublicznych (34,7%). Ważną rolę odgrywały również środki ze źródeł publicznych (41,8%), w tym o charakterze nierynkowym (26,4%) lub uzyskane w ramach kontraktów z NFZ i zamówień publicznych. Podmioty świadczące usługi zinstytucjonalizowane charakteryzował szczególnie wysoki procent przychodów pochodzących ze źródeł publicznych – 35,7% uzyskanych w ramach zamówień publicznych lub kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia – 25,8%. Natomiast organizacje działające w sposób niezinstytucjonalizowany relatywnie dużo środków uzyskiwały z odpłatnej działalności statutowej (27,1%).

Tablica 3.11. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie ochrony zdrowia według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

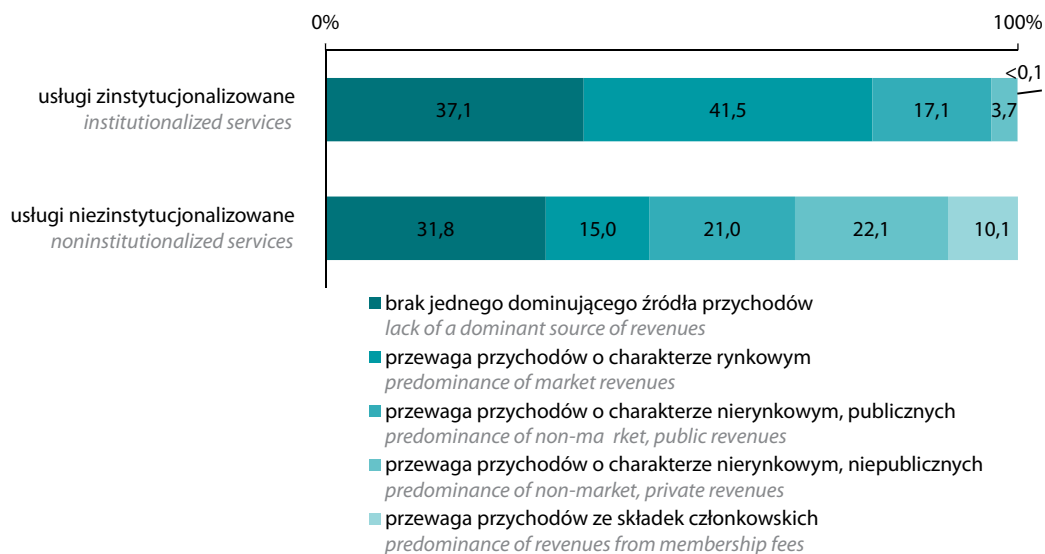
Table 3.11. Revenues structure of the non-profit organizations operating in the area of healthcare by revenue sources and the level of institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Przychody organizacji non-profit działających w dziedzinie ochrony zdrowia <i>Revenues of the non-profit organizations operating in the area of health care</i>	W tym organizacje świadczące usługi społeczne ochrony zdrowia <i>Of which the organizations providing services of health care</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Ogółem w mln <i>Grand total in mln</i>	4973,1	3645,4	2885,9	759,5
		% w kolumnie <i>% in column</i>		
Przychody o charakterze rynkowym <i>Market revenues</i>	33,4	45,1	45,7	42,6
działalność gospodarcza <i>economic activity</i>	8,5	10,9	11,0	10,5
działalność odpłatna statutowa <i>paid mission-related activity</i>	8,6	11,9	7,8	27,1
zamówienia publiczne lub kontrakty z NFZ <i>public procurement or contracts with NFZ</i>	15,4	21,2	25,8	3,8
Przychody o charakterze nierynkowym <i>Non-market revenues</i>	61,1	47,5	46,3	52,2
ze źródeł publicznych <i>from public sources</i>	26,4	34,1	35,7	28,0
w tym od administracji samorządowej <i>of which local government</i>	13,4	18,4	21,2	7,7
ze źródeł niepublicznych <i>from non-public sources</i>	34,7	13,4	10,6	24,2
Składki członkowskie <i>Membership fees</i>	0,4	0,5	0,3	1,5
Pozostałe <i>Other</i>	5,1	6,9	7,7	3,8

Wśród organizacji non-profit działających w zakresie ochrony zdrowia blisko 1/3 nie posiadała jednego, wiodącego źródła przychodów. Taka sytuacja miała miejsce wśród 37,1% jednostek świadczących usługi w sposób zinstytucjonalizowany i blisko 32% podmiotów prowadzących wyłącznie usługi niezinstytucjonalizowane. Największa część organizacji dostarczających usługi zinstytucjonalizowane posiadała przewagę przychodów o charakterze rynkowym (41,5%), z kolei niezinstytucjonalizowane dość często utrzymywały się głównie ze środków o charakterze nierynkowym, niepublicznym (22,1%) oraz nierynkowym, publicznym (21,0%).

Wykres 3.6. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 3.6. Structure of the non-profit organizations providing services in the area of healthcare by the dominant source of revenue and the level of institutionalization of services provided in 2016

W 2016 r. 3,3 tys. podmiotów non-profit działających w obszarze ochrony zdrowia świadczyło usługi społeczne. Zdecydowanie większa część organizacji usługi te wykonywała wyłącznie w sposób niezinstytucjonalizowany (84,8%). Głównymi odbiorcami ich działalności były osoby niepełnosprawne, niesamodzielne oraz dzieci i młodzież. Organizacje te koncentrowały się przede wszystkim na działalności dotyczącej leczenia i rehabilitacji, także organizowały czas wolny, wypoczynek czy spotkania.

Podmioty świadczące niezinstytucjonalizowane usługi ochrony zdrowia w większości przypadków prowadziły wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (68,6%). Natomiast wśród jednostek świadczących usługi w formie zinstytucjonalizowanej, grupa ta była o połowę mniejsza (34,4%). Ponad 3/4 podmiotów funkcjonujących w sposób niezinstytucjonalizowany jako główne pole działalności statutowej zadeklarowało wspieranie profilaktyki, promocji, edukacji zdrowia i krwiodawstwa. Natomiast organizacje prowadzące placówki ochrony zdrowia wskazywały częściej na pomoc niepełnosprawnym i chorym oraz opiekę ambulatoryjną i długoterminową.

Ponad połowa podmiotów świadczących usługi zinstytucjonalizowane zatrudniała 20 i więcej pracowników. Dla porównania, jednostki oferujące usługi niezinstytucjonalizowane w większości nie posiadały płatnego personelu (53,1%). Łącznie przychody podmiotów non-profit związanych z ochroną zdrowia wyniosły 5,0 mld zł, w tym organizacje usługowe dysponowały - 3,7 mld zł.

4. Usługi edukacyjne

4. Education services

4.1. Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych

4.1. Participation of the non-profit sector in providing institutionalized education services

Według stanu na 2016 r. polski system oświaty i szkolnictwa wyższego obejmował jednostki świadczące regularne usługi edukacyjne w formach określonych przepisami ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³², tj. placówki wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym³³, tj. szkoły wyższe. Do tej grupy podmiotów zaliczono także Uniwersytety Trzeciego Wieku.

Placówki wychowania przedszkolnego stanowią pierwszy etap edukacji w polskim systemie oświaty i są adresowane do dzieci w wieku 3-6 lat. Jego realizacja odbywa się w przedszkolach, zespołach wychowania przedszkolnego, punktach przedszkolnych oraz oddziałach przedszkolnych działających w szkołach podstawowych. Celem edukacji przedszkolnej jest zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie ich indywidualnego rozwoju, realizacja podstawy programowej oraz przygotowanie do kontynuowania nauki w szkole podstawowej.

Szkoły podstawowe obejmują klasy I-VI. Ostatni rok nauki kończy się obowiązkowym sprawdzianem, weryfikującym umiejętności ucznia w zakresie czytania, pisania, rozumowania, korzystania z informacji i wykorzystania wiedzy w praktyce.

Gimnazja to typ szkoły kształcącej młodzież w cyklu trzyletnim (w wieku 13-15 lat). Warunkiem formalnym przyjęcia do gimnazjum było ukończenie szkoły podstawowej. Na koniec III klasy przeprowadzono obowiązkowy egzamin zewnętrzny, którego wynik brany jest pod uwagę przy ubieganiu się o przyjęcie do szkoły ponadgimnazjalnej.

Szkoły ponadgimnazjalne stanowią trzeci poziom kształcenia w Polsce. Obecnie zalicza się do nich specjalne szkoły przysposabiające do pracy, zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Szkoły wyższe stanowią integralną część polskiego systemu nauki i edukacji. Ich działalność koncentruje się na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych oraz organizowaniu kształcenia na studiach pierwszego stopnia, studiach drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich, studiach doktoranckich i podyplomowych. Absolwent szkoły wyższej uzyskuje dyplom potwierdzający ukończenie studiów wyższych i uzyskanie wykształcenia wyższego.

Uniwersytety Trzeciego Wieku to placówki o profilu edukacyjnym, mające na celu kształcenie i aktywizację osób w wieku poprodukcyjnym, w ramach konwencji uczenia się przez całe życie. Swoim słuchaczom oferuje m.in. cykle wykładów, konwersatoria, seminaria z różnych dziedzin wiedzy i lektoraty językowe. W 2015 r. GUS po raz pierwszy przeprowadził badanie pozwalające określić skalę działalności UTW w Polsce oraz ich wkład w aktywizację społeczną i kulturalną seniorów³⁴.

Odbiorcami usług edukacyjnych są dzieci, uczniowie i studenci, natomiast personel zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych stanowią nauczyciele i nauczyciele akademicy.

32 (Dz.U. z 2017, poz. 2198 z późn. zm.).

33 (Dz.U. 2017 poz. 2183 z późn. zm.).

34 Zob. Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2014/2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.

W roku szkolnym 2016/2017³⁵ w Polsce działało 53,6 tys. placówek systemu oświaty i szkolnictwa wyższego. Kształciło się w nich 7600,2 tys. osób. W stosunku do roku szkolnego 2014/2015 liczba placówek edukacyjnych zmniejszyła się o blisko 1,5% (z 54,4 tys. do 53,6 tys.), natomiast liczba odbiorców ich usług spadła o 2,9% (z 7824,8 tys. do 7600,2 tys.).

Placówki sektora non-profit i pozostałych podmiotów w stosunkowo niedużym stopniu zatrudniały nauczycieli i nauczycieli akademickich i w ich przypadku średnia liczba nauczycieli wynosiła 5 osób, podczas gdy w placówkach sektora publicznego była ponad 2,5-krotnie wyższa. Średnia liczba odbiorców przypadających na jednego nauczyciela w placówkach sektora non-profit (12 osób) była zbliżona do średniej w placówkach sektora publicznego (13 osób). Na tym tle wyróżniały się placówki pozostałych podmiotów, w których liczba odbiorców przypadających na jednego zatrudnionego nauczyciela wyniosła 18 osób.

Tablica 4.1. Placówki edukacyjne według sektorów w roku szkolnym 2016/2017³⁶
Table 4.1. Educational establishments by sectors in the 2016/2017 school year

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		
				stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne <i>associations, foundations and social organisations</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	53,6	39,2	5,7	4,8	0,9	8,7
Liczba odbiorców w tys. <i>Number of recipients in thous.</i>	7600,2	6357,0	374,5	277,8	96,6	868,7
Liczba nauczycieli ³⁷ w tys. ^a <i>Number of teachers³⁷ in thous.^a</i>	584,3	508,7	28,3	19,5	8,8	47,2
Średnia liczba odbiorców na 1 placówkę <i>Average number of recipients per 1 unit</i>	142	162	66	58	111	99
Średnia liczba nauczycieli na 1 placówkę <i>Average number of teachers per 1 unit</i>	11	13	5	4	10	5
Średnia liczba odbiorców na 1 nauczyciela <i>Average number of recipients per 1 teacher</i>	13	12	13	14	11	18

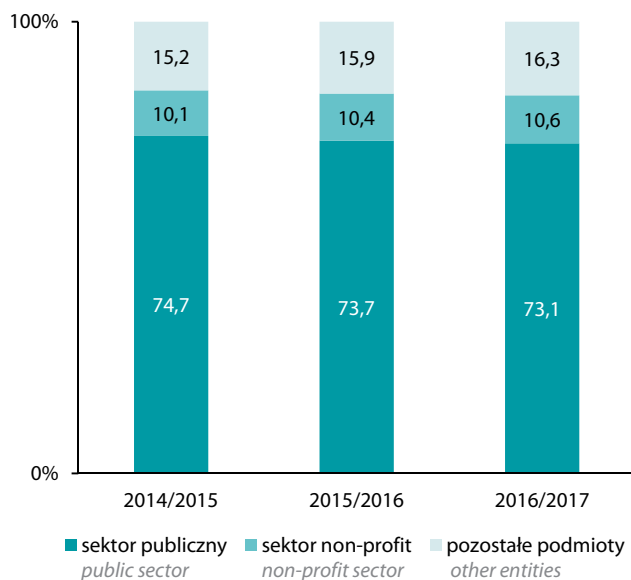
a Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty.
a Full-time and part-time teachers expressed in terms of full-time employment.

35 Dane o placówkach edukacyjnych zawarte w pierwszym podrozdziale, z wyjątkiem przychodów szkół wyższych (wykresy 4.6. i 4.7.), prezentowane są w latach szkolnych lub akademickich.

36 W tablicy 4.1., wykresach 4.1. i 4.2. oraz mapie 4.1. nie uwzględniono informacji dotyczących Uniwersytetów Trzeciego Wieku z uwagi na brak danych za rok akademicki 2015/2016 i 2016/2017.

37 Z uwagi na dostępność danych, w tablicach 4.1.-4.4. kolumna stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne nie uwzględnia liczby nauczycieli zatrudnionych w placówkach prowadzonych przez fundacje. Została ona zsumowana z liczbą nauczycieli pracujących dla pozostałych podmiotów.

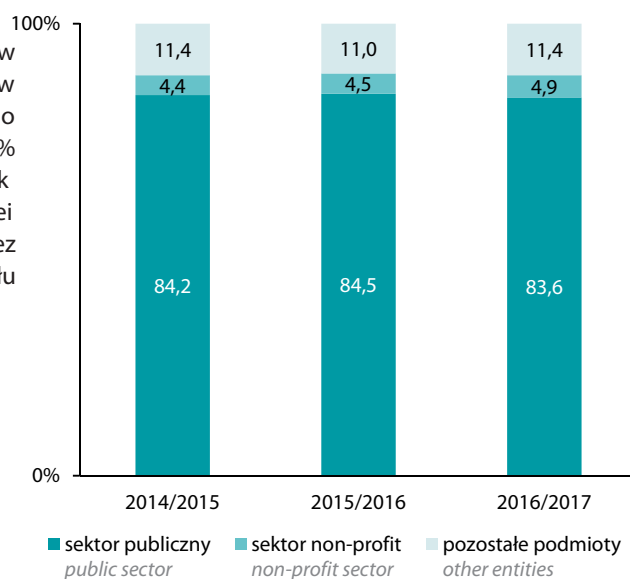
Wykres 4.1. Struktura placówek edukacyjnych według sektorów
 Chart 4.1. Structure of the educational establishments by sectors

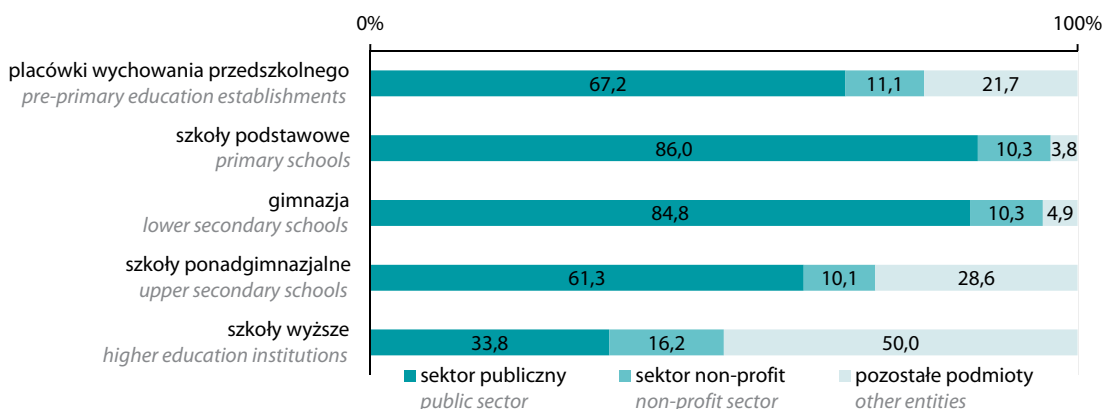
W latach szkolnych 2014/2015 – 2016/2017 udział podmiotów sektora non-profit w ogólnej liczbie placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne był najniższy spośród wszystkich analizowanych sektorów i na koniec badanego okresu wyniósł 10,6%. Dominującą rolę w dziedzinie edukacji odgrywały instytucje publiczne, do których należało blisko 75,0% placówek. Pomiedzy sektorem publicznym, a non-profit sytuowały się pozostałe podmioty, które w roku szkolnym 2016/2017 prowadziły 16,3% placówek edukacyjnych.

Wykres 4.2. Struktura odbiorców placówek edukacyjnych według sektorów
 Chart 4.2. Recipients structure of educational establishments by sectors

Od roku szkolnego 2014/2015 udział podmiotów sektora non-profit w ogólnej liczbie odbiorców nie zmienił się istotnie i na koniec badanego okresu wyniósł 4,9%. Najwięcej, bo ponad 80,0% odbiorców uczęszczało do placówek prowadzonych przez sektor publiczny. Z kolei z usług edukacyjnych świadczonych przez pozostałe podmioty skorzystało 11,4% ogółu odbiorców.

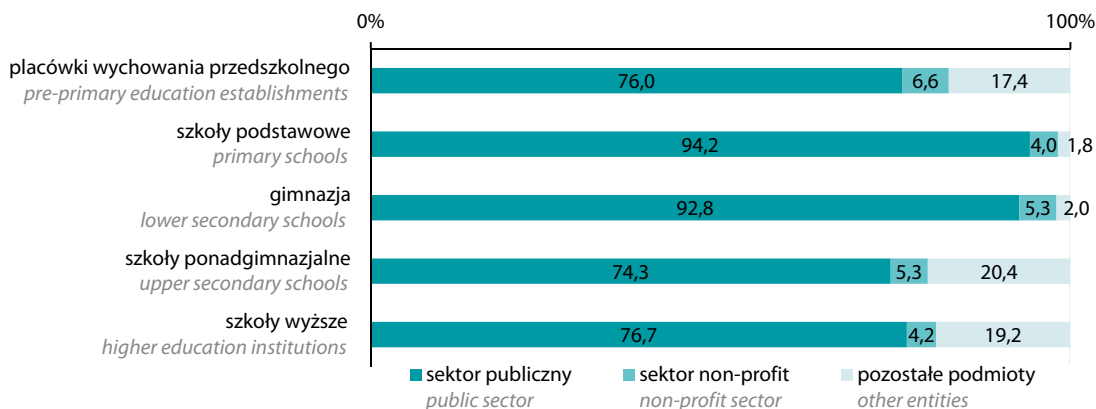

Wykres 4.3. Struktura placówek edukacyjnych według rodzaju oraz sektorów w roku szkolnym 2016/2017
 Chart 4.3. Structure of educational establishments by the type and sectors in the 2016/2017 school year

Największy udział placówek sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych odnotowano wśród szkół wyższych (16,2%), a najmniejszy na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego (10,1%). Na każdym etapie edukacji, z wyjątkiem szkół wyższych, przeważały placówki należące do sektora publicznego. Z kolei pozostałe podmioty prowadziły połowę z ogólnej liczby szkół wyższych działających w roku akademickim 2016/2017.

Wykres 4.4. Struktura odbiorców usług placówek edukacyjnych według rodzaju oraz sektorów w roku szkolnym 2016/2017
 Chart 4.4. Recipients structure of educational establishments by the type and sectors in the 2016/2017 school year

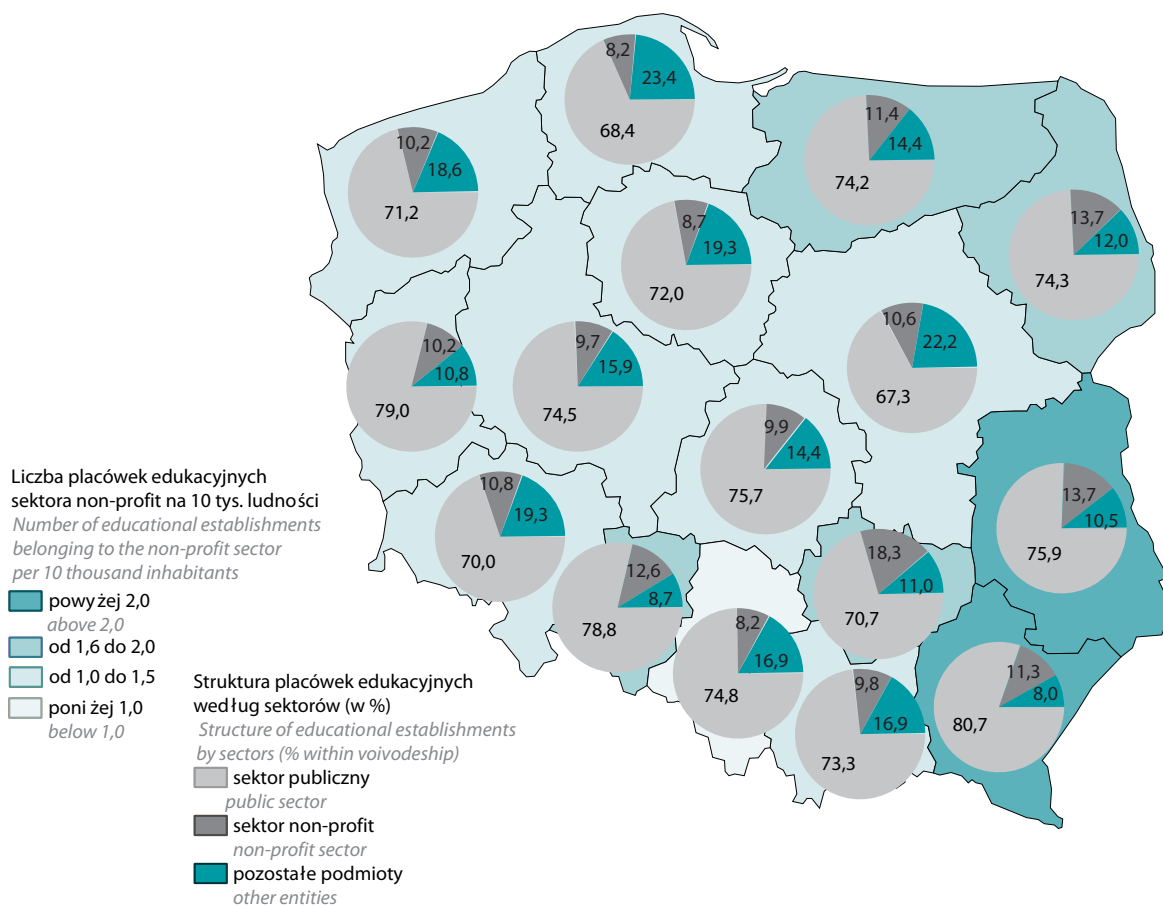

W roku szkolnym 2016/2017 największy udział podmiotów sektora non-profit w liczbie osób pobierających naukę odnotowano w placówkach wychowania przedszkolnego (6,6%). Natomiast najmniej odbiorców uczęszczało do szkół podstawowych (4,0%), a w dalszej kolejności do szkół wyższych (4,2%). Na każdym etapie edukacji, placówki sektora publicznego skupiały największą liczbę odbiorców – od 74,3% w szkołach ponadgimnazjalnych do 94,2% w szkołach podstawowych. W przypadku placówek pozostałych podmiotów, najwięcej ich odbiorców uczęszczało do szkół ponadgimnazjalnych (20,4%), a najmniej do szkół podstawowych (1,8%). W stosunku do roku szkolnego 2014/2015 nie odnotowano istotnych zmian w strukturze sektorowej odbiorców. Zauważalny jest nieznaczny wzrost udziału placówek sektora non-profit i pozostałych podmiotów w liczbie odbiorców usług wychowania przedszkolnego (odpowiednio o 0,6 p. proc. i 2,4 p. proc.), przy jednoczesnym spadku udziału placówek sektora publicznego o 2,9 p. proc.

W 11 województwach podmioty sektora non-profit miały najmniejszy udział w liczbie prowadzonych placówek edukacyjnych (średnio na poziomie 9,8%). Najwyższym wskaźnikiem charakteryzowało się województwo świętokrzyskie, w którym 18,3% placówek edukacyjnych należało do sektora non-profit. Równie wysoki odsetek występował w województwach lubelskim i podlaskim (po 13,7%), a następnie opolskim (12,6%), najniższy natomiast odnotowano w województwach pomorskim i śląskim (po 8,2%).

Mapa 4.1. Struktura placówek edukacyjnych według sektorów i liczba placówek sektora non-profit w województwach w roku szkolnym 2016/2017

Map 4.1. Structure of the educational establishments by sectors and the number of non-profit sectors entities in voivodships in the 2016/2017 school year

4.1.1. Placówki wychowania przedszkolnego

4.1.1. Pre-primary education establishments

W roku szkolnym 2016/2017 funkcjonowało 21,7 tys. placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało blisko 1300,0 tys. dzieci. Organizacje sektora non-profit prowadziły 2,4 tys. placówek, instytucje publiczne 14,6 tys., a do pozostałych podmiotów należało 4,7 tys. przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. W grupie organizacji sektora non-profit przeważały placówki prowadzone przez stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne. Na 2,4 tys. działających placówek 0,5 tys. należało do podmiotów wyznaniowych.

Placówki prowadzone przez podmioty sektora non-profit były na ogół najmniejsze pod względem liczby przyjmowanych dzieci i średnia liczba wychowanków przedszkolnych była blisko 2-krotnie niższa w stosunku do sektora publicznego (68 dzieci). Do placówek prowadzonych przez pozostałe podmioty uczęszczało średnio 48 dzieci.

Tablica 4.2. Placówki wychowania przedszkolnego według sektorów w roku szkolnym 2016/2017

Table 4.2. Pre-primary education establishments by sectors in the 2016/2017 school year

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		
				stowarzy- szenia, fundacje i organizacje społeczne <i>associations, foundations and social organisations</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	
Liczba placówek ^a w tys. <i>Number of units^a in thous.</i>	21,7	14,6	2,4	1,9	0,5	4,7
Liczba dzieci ^b w tys. <i>Number of children^b in thous.</i>	1299,1	987,7	85,8	55,0	30,8	225,6
w tym dziewczęta w % <i>of which females in %</i>	48,4	48,5	48,1	47,5	49,2	47,7
Liczba nauczycieli ^c w tys. <i>Number of teachers^c in thous.</i>	97,7	71,2	6,0	3,5	2,5	20,5
Średnia liczba dzieci na 1 placówkę <i>Average number of children per 1 unit</i>	60	68	36	29	65	48

a Łącznie z placówkami przy podmiocie leczniczym.

a Including the establishments operating along with the entities providing healthcare activity.

b Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

b Including children attending the units performing health care activities for all school year.

c Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty.

c Full-time and part-time teachers expressed in terms of full-time employment.

4.1.2. Szkoły podstawowe i gimnazja

4.1.2. Primary schools and lower secondary schools

W roku szkolnym 2016/2017 podmioty sektora non-profit prowadziły 1,4 tys. szkół podstawowych i 0,8 tys. gimnazjów, zaś instytucje sektora publicznego odpowiednio 11,6 tys. i 6,5 tys. Udział szkół prowadzonych przez pozostałe podmioty były najmniejszy.

Tablica 4.3. Szkoły podstawowe i gimnazja według sektorów w roku szkolnym 2016/2017
 Table 4.3. Primary schools and lower secondary schools by sectors in the 2016/2017 school year

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		
				stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne <i>associations, foundations and social organisations</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	
Szkoły podstawowe <i>Primary schools</i>						
Liczba szkół ^a w tys. <i>Number of schools^a in thous.</i>	13,5	11,6	1,4	1,3	0,1	0,5
Liczba uczniów w tys. <i>Number of pupils in thous.</i>	2296,5	2163,6	92,2	76,5	15,8	40,7
w tym dziewczęta w % <i>of which females in %</i>	48,7	48,7	48,4	48,1	49,7	48,1
Liczba nauczycieli ^b w tys. <i>Number of teachers^b in thous.</i>	184,9	170,2	9,0	7,6	1,4	5,6
Średnia liczba uczniów na 1 szkołę <i>Average number of pupils per 1 school</i>	170	186	67	60	150	80
Gimnazja <i>Lower secondary schools</i>						
Liczba szkół ^a w tys. <i>Number of schools^a in thous.</i>	7,7	6,5	0,8	0,7	0,1	0,4
Liczba uczniów w tys. <i>Number of pupils in thous.</i>	1071,3	993,8	56,4	35,6	20,8	21,1
w tym dziewczęta w % <i>of which females in %</i>	48,3	48,5	48,3	45,7	52,7	41,6
Liczba nauczycieli ^b w tys. <i>Number of teachers^b in thous.</i>	98,2	90,2	5,3	3,5	1,9	2,6
Średnia liczba uczniów na 1 szkołę <i>Average number of pupils per 1 school</i>	139	152	71	55	141	56

a W tym szkoły dla dorosłych.

a Including schools for adults.

b Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty.

b Full-time and part-time teachers expressed in terms of full-time employment.

Średnia liczba uczniów uczęszczających do publicznych szkół podstawowych i gimnazjów wyniosła odpowiednio 186 i 152 osoby. Na poziomie szkół podstawowych wskaźnik ten był ponad 2-krotnie większy niż w placówkach pozostałych podmiotów i blisko 3-krotnie wyższy w stosunku do szkół sektora non-profit. Warto zaznaczyć, że średnia liczba uczniów w gimnazjach prowadzonych przez podmioty non-profit była wyższa niż w pozostałych podmiotach (odpowiednio 71 i 56 gimnazjalistów).

W ramach sektora non-profit 92,4% szkół podstawowych i 81,5% gimnazjów prowadzonych było przez stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne. Dane wskazują jednak na to, że szkoły prowadzone przez jednostki kościelne były placówkami większymi pod względem liczby pobierających w nich naukę, bowiem średnia liczba uczniów przypadających na jedną szkołę była zbliżona do wartości w sektorze publicznym wyniosła 150 uczniów w przypadku szkół podstawowych i 141 uczniów w przypadku szkół gimnazjalnych.

4.1.3. Szkoły ponadgimnazjalne

4.1.3. Upper secondary schools

Rok szkolny 2016/2017 rozpoczęło 10,3 tys. szkół ponadgimnazjalnych, tj. o 7,2% mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2014/2015. Organizacje sektora non-profit prowadziły 1,0 tys. placówek, instytucje publiczne 6,3 tys., a pozostałe podmioty 3,0 tys. placówek. Tak jak w przypadku wychowania przedszkolnego i kształcenia podstawowego, średnia liczba uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych, prowadzonych przez jednostki sektora non-profit, była najniższa i wyniosła 79 osób. W szkołach należących do pozostałych podmiotów uczyło się średnio 109 uczniów, z kolei w szkole publicznej naukę pobierało przeciętnie 186 osób.

Tablica 4.4. Szkoły ponadgimnazjalne według sektorów w roku szkolnym 2016/2017

Table 4.4. Upper secondary schools by sectors in the 2016/2017 school year

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		
				stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne <i>associations, foundations and social organisations</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	
Liczba szkół ^a w tys. <i>Number of schools^a in thous.</i>	10,3	6,3	1,0	0,9	0,1	3,0
Liczba uczniów w tys. <i>Number of pupils in thous.</i>	1584,4	1177,7	83,8	72,7	11,1	322,9
w tym dziewczęta w % <i>of which females in %</i>	51,4	48,8	51,6	51,0	55,6	61,2
Liczba nauczycieli ^b w tys. <i>Number of teachers^b in thous.</i>	108,0	93,5	4,6	3,3	1,2	10,0
Średnia liczba uczniów na 1 szkołę <i>Average number of pupils per 1 school</i>	153	186	80	79	87	109

a W tym szkoły dla dorosłych.

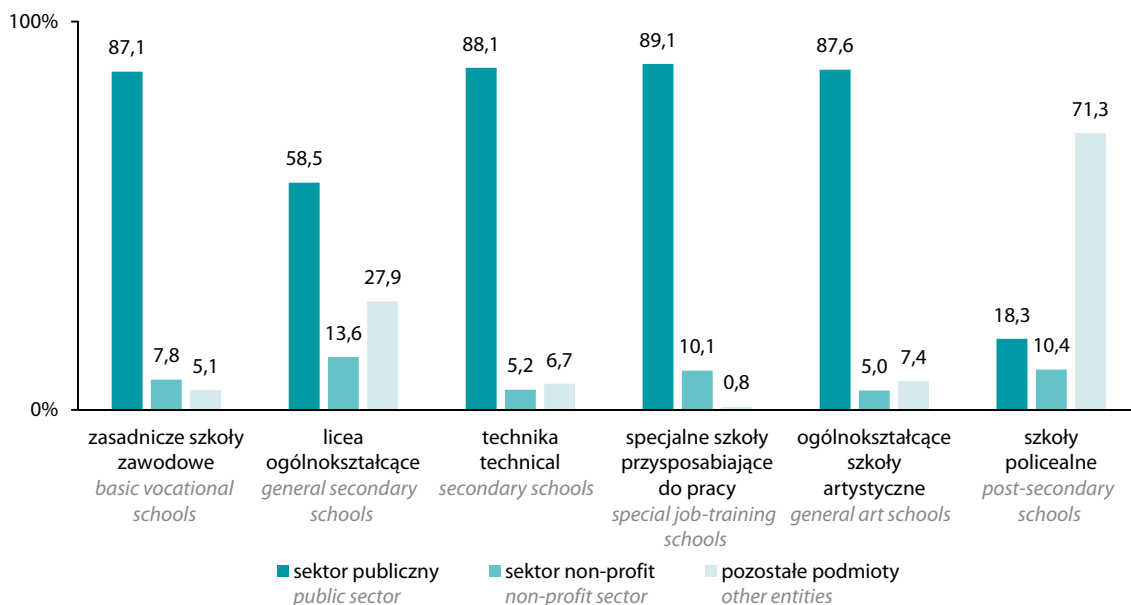
a Including schools for adults.

b Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty.

b Full-time and part-time teachers expressed in terms of full-time employment.

Znaczenie poszczególnych sektorów, jako świadczeniodawców usług edukacyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych było wyraźnie zróżnicowane w zależności od typu placówki. Organizacje sektora non-profit największy udział cechował wśród liceów ogólnokształcących (13,6%), a w najmniejszym stopniu angażowały się w prowadzenie ogólnokształcących szkół artystycznych (5,0%). Nauczanie w specjalnych szkołach przysposabiających do pracy (89,1%), technikach (88,1%), ogólnokształcących szkołach artystycznych (87,6%) i zasadniczych szkołach zawodowych (87,1%) było głównie domeną sektora publicznego. Z kolei udział pozostałych podmiotów przeważał w obszarze szkół policealnych, prowadząc 71,3% wszystkich placówek tego typu.

Wykres 4.5. Szkoły ponadgimnazjalne według rodzaju oraz sektorów w roku szkolnym 2016/2017
 Chart 4.5. Upper secondary schools by the type and sectors in the 2016/2017 school year

4.1.4. Szkoły wyższe

4.1.4. Higher Education Institutions

W roku akademickim 2016/2017 funkcjonowało 390 szkół wyższych. W stosunku do roku akademickiego 2014/2015 ich liczba zmniejszyła się o ponad 10,0%. Największy spadek liczby szkół wyższych odnotowano w sektorze non-profit (o 23,0%), nieco mniejszy wśród pozostałych podmiotów (o 13,3%), natomiast liczba szkół wyższych sektora publicznego utrzymała się na tym samym poziomie.

Średnia liczba studiujących na uczelniach prowadzonych przez organizacje sektora non-profit była najniższa i wyniosła 894 osoby. W szkołach wyższych należących do pozostałych podmiotów kształciło się średnio 1325 studentów, a w placówkach szkolnictwa wyższego prowadzonych przez instytucje publiczne 7835 osób. Średnia liczba nauczycieli przypadających na jedną szkołę publiczną wyniosła 633, natomiast w szkołach wyższych sektora non-profit zatrudnionych było przeciętnie 54 nauczycieli akademickich.

Tablica 4.5. Szkoły wyższe według sektorów w roku akademickim 2016/2017
Table 4.5. Higher education institutions by sectors in the 2016/2017 academic year

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		
				stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne <i>associations, foundations and social organisations</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>	
Liczba szkół wyższych <i>Number of higher education institutions</i>	390	132	63	47	16	195
Liczba studentów w tys. <i>Number of students in thous.</i>	1348,9	1034,2	56,3	38,0	18,3	258,4
Liczba nauczycieli akademickich ^a w tys. <i>Number of academic teachers^a in thous.</i>	95,4	83,5	3,5	1,6	1,8	8,5
Średnia liczba studentów na 1 szkołę wyższą <i>Average number of students per 1 higher education institution</i>	3459	7835	894	809	1142	1325
Średnia liczba nauczycieli akademickich na 1 szkołę wyższą <i>Average number of academic teachers per 1 higher education institution</i>	245	633	54	35	112	43
Średnia liczba studentów na 1 nauczyciela akademickiego <i>Average number of students per 1 academic teacher</i>	14	12	16	23	10	31

a Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty. Nauczyciele zatrudnieni w więcej niż jednej szkole wykazani zostali w każdym miejscu pracy.

a Full-time and part-time academic teachers expressed in terms of full-time employment. Teachers employed in more than one higher education institution were reported in each of the workplaces independently.

4.1.5. Uniwersytety Trzeciego Wieku

4.1.5. Universities of the Third Age

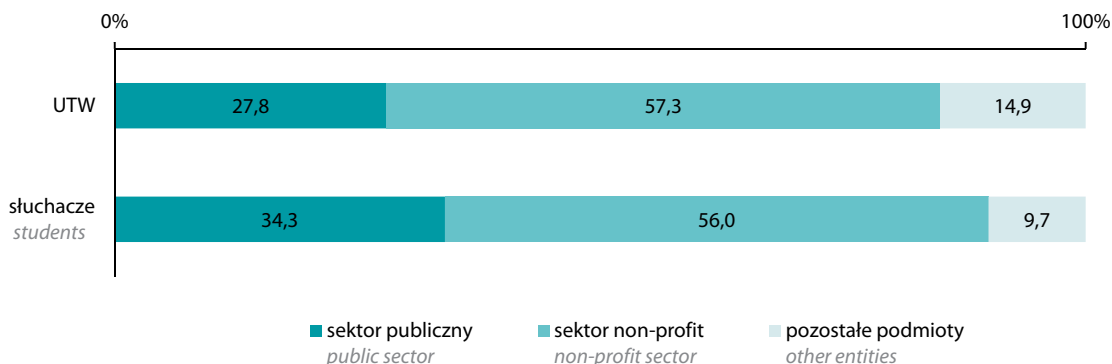
W roku akademickim 2014/2015 zajęcia na 417 uniwersytetach trzeciego wieku i w 47 filiach zainauguowało blisko 100,0 tys. słuchaczy. Najwięcej placówek działało w ramach sektora non-profit (266). Instytucje administracji publicznej prowadziły 129 uniwersytetów, a co 7 uczelnia działała w ramach innych podmiotów.

Wśród słuchaczy UTW zdecydowaną większość stanowiły kobiety. Ich udział w łącznej liczbie odbiorców wyniósł 86,0% i w poszczególnych sektorach wskaźnik ten był bardzo zbliżony do wartości ogólnej.

Tablica 4.6. Uniwersytety Trzeciego Wieku według sektorów w roku akademickim 2014/2015Table 4.6. *The University of the Third Age by sectors in the 2014/2015 academic year*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit ³⁸ <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba UTW <i>Number of UTW</i>	464	129	266	69
Liczba słuchaczy w tys. <i>Number of students in thous.</i>	96,4	33,1	53,9	9,3
w tym kobiety w % <i>of which females in %</i>	86,0	86,6	86,0	83,8
Liczba wykładowców w tys. <i>Number of lecturers in thous.</i>	12,0	4,2	6,3	1,5
Średnia liczba słuchaczy na 1 UTW <i>Average number of students per 1 UTW</i>	179	257	203	135
Średnia liczba wykładowców na 1 UTW <i>Average number of lecturers per 1 UTW</i>	26	33	24	21
Średnia liczba słuchaczy na 1 wykładowcę <i>Average number of students per 1 lecturer</i>	8	8	9	6

Udział sektora non-profit w świadczeniu usług edukacyjnych dla osób w wieku poprodukcyjnym był najwyższy spośród wszystkich analizowanych sektorów zarówno w liczbie oferowanych placówek, jak i osób z nich korzystających. To jedyna forma zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych, w której podmioty reprezentujące sektor non-profit miały zdecydowaną przewagę nad przedstawicielami sektora publicznego i pozostałymi podmiotami. Organizacje non-profit prowadziły łącznie 57,3% placówek edukacyjnych, w których naukę pobierało 56,0% wszystkich słuchaczy. Instytucje publiczne usytuowały się na drugiej pozycji (27,8% placówek i 34,3% odbiorców usług), a najmniejszy udział w świadczeniu usług edukacyjnych dla seniorów miała grupa pozostałych podmiotów (14,9% placówek i 9,7% słuchaczy).

Wykres 4.6. Struktura UTW i ich słuchaczy według sektorów w roku akademickim 2014/2015Chart 4.6. *Structure of universities of the third age and their students in the 2014/2015 academic year*

38 Dane dotyczące podmiotów wyznaniowych nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

4.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie edukacji w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

4.2. Characteristics of the non-profit organizations providing social services in education in an institutionalized and noninstitutionalized form

Zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne obejmują usługi świadczone przez takie placówki jak: przedszkola i inne placówki wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne i wyższe oraz UTW. Specyfika ich działania została przedstawiona w pierwszej części rozdziału, w tej natomiast omówione zostaną organizacje non-profit prowadzące te placówki. Należy przy tym zaznaczyć, że organizacje non-profit świadczące zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne mogły jednocześnie świadczyć te niezinstytucjonalizowane, a działalność w dziedzinie edukacji nie wykluczała aktywności w innych obszarach usług społecznych.

Do grupy organizacji non-profit świadczących usługi niezinstytucjonalizowane, czyli oferujące usługi nieregularnie i na mniejszą skalę zaliczono organizacje, których głównym polem aktywności była:

- działalność wychowawcza i formacyjna dzieci i młodzieży (w tym m.in. harcerstwo), kształcenie ustawiczne, edukacja dorosłych i szkolenia uzupełniające i kursy,
- pozostałe działania, w tym wspieranie placówek edukacyjnych lub wychowawczych.

Organizacje zaliczone do tej grupy dodatkowo najwięcej środków przeznaczały na aktywność w ramach dziedziny *Edukacja i wychowanie*, a ich działalność statutowa prowadzona była w formie świadczenia płatnych lub bezpłatnych usług.

W 2016 r. 9,2 tys. organizacji non-profit działało w obszarze edukacji, w tym 1,3 tys. posiadało status organizacji pożytku publicznego. Organizacje świadczące usługi społeczne stanowiły 94,9% wszystkich organizacji działających w dziedzinie edukacji. Wśród nich zanotowano przewagę podmiotów świadczących usługi niezinstytucjonalizowane (56,4%) nad jednostkami oferującymi usługi zinstytucjonalizowane (43,6%). Posiadanie statusu organizacji pożytku publicznego występowało nieco częściej w podmiotach świadczących usługi w formie niezinstytucjonalizowanej.

Tablica 4.7. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi edukacyjne w 2016 r.

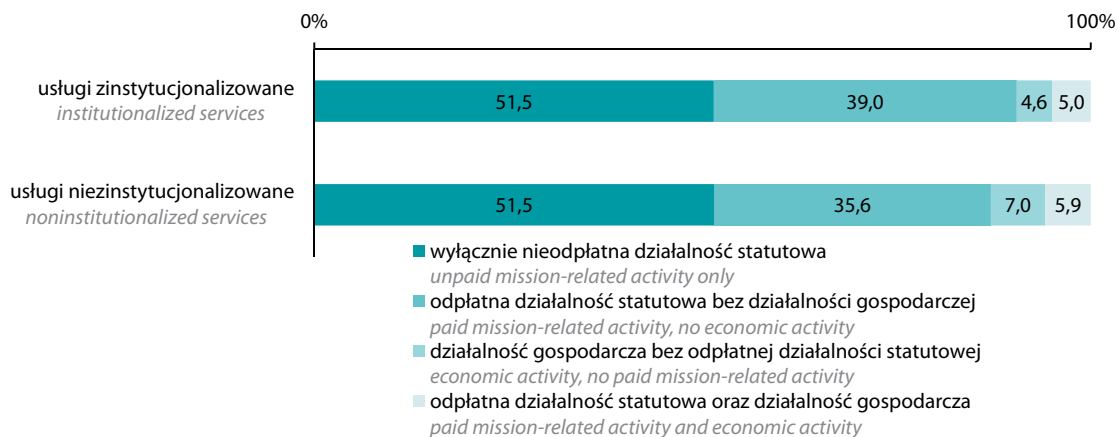
Table 4.7. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized education services in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie edukacji <i>Non-profit organizations operating in the area of education</i>	W tym organizacje świadczące usługi edukacyjne <i>Of which the organizations providing education services</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Ogółem <i>Grand total</i>	9,2	8,8	43,6	56,4
w tym OPP <i>of which PBOs</i>	1,3	1,2	44,4	55,6

W 2016 r. 51,5% organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne i taki sam odsetek jednostek dostarczających usługi niezinstytucjonalizowane zadeklarowało prowadzenie wyłącznie nieodpłatnej działalności statutowej. Natomiast odpłatną działalność statutową podejmowało 44,0% organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane i nieco mniejszy odsetek organizacji oferujących usługi niezinstytucjonalizowane (41,5%).

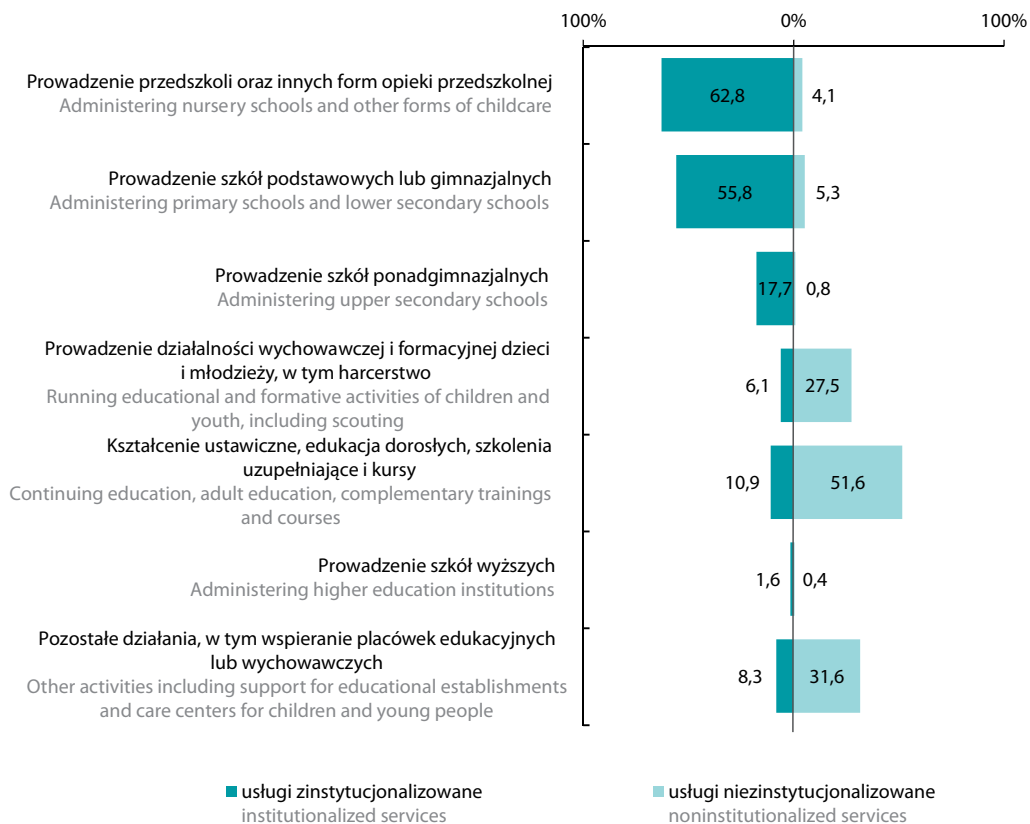
Wykres 4.7. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi edukacyjne według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 4.7. Structure of the non-profit organizations providing education services by the type of activity and institutionalization of services provided in 2016

Wykres 4.8. Organizacje non-profit świadczące usługi edukacyjne według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 4.8. Non-profit organizations providing education services by the fields of activity and institutionalization of services provided in 2016

W ramach zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych organizacje non-profit najczęściej prowadziły przedszkola (62,8%) oraz szkoły podstawowe i gimnazja (55,8%). Blisko 1/5 podmiotów zaangażowała się w świadczenie usług na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, a tylko 1,6% organizacji non-profit prowadziło szkoły wyższe. Wśród usług edukacyjnych zaliczonych do grupy niezinstytucjonalizowanych, najwięcej organizacji zajmowało się kształceniem ustawicznym, edukacją dorosłych i szkoleniami (51,6%). Liczną grupę stanowiły organizacje prowadzące działalność wychowawczą i formacyjną dzieci i młodzieży (27,5%) oraz pozostałe działania wspierające placówki edukacyjne i wychowawcze (31,6%). Warto odnotować, że wśród organizacji oferujących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne 25,3% było zaangażowanych także w świadczenie usług niezinstytucjonalizowanych.

Tablica 4.8. Liczba i rodzaj odbiorców oraz formy działalności organizacji non-profit działających w zakresie edukacji według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 4.8. Number and type of recipients and activity forms of the non-profit organizations providing education services by institutionalization of services provided in 2016

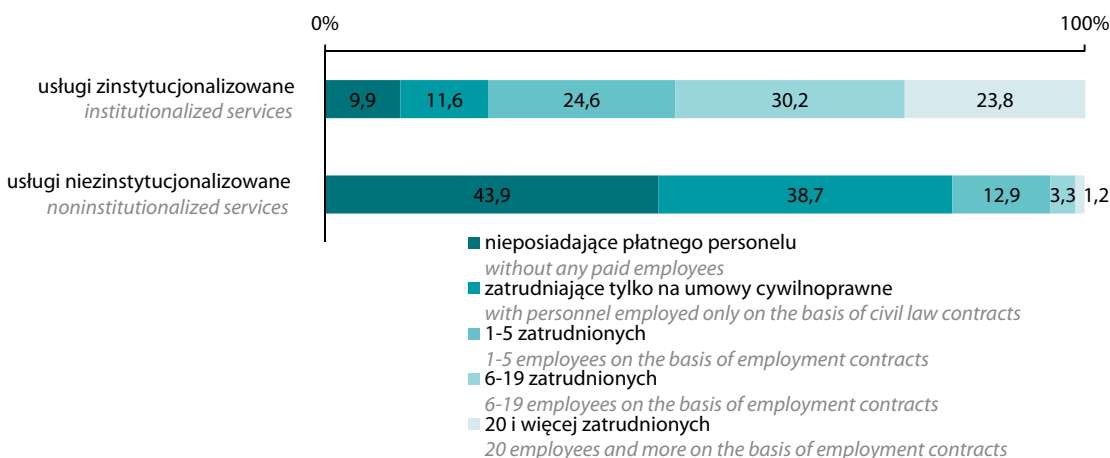
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie edukacji <i>Non-profit organizations operating in the area of education</i>	W tym organizacje świadczące usługi edukacyjne <i>Of which the organizations providing education services</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
		w tys. <i>in thous.</i>	% w wierszu <i>% in row</i>	
Liczba odbiorców działalności organizacji <i>Number of recipients</i>	3054,3	2999,0	51,2	48,8
Rodzaje odbiorców indywidualnych <i>Types of individual recipients</i>				
Dzieci i młodzież <i>Children and youth</i>	6,0	5,7	52,2	47,8
Niepełnosprawni <i>Disabled persons</i>	1,5	1,4	53,0	47,0
Osoby w wieku emerytalnym <i>Elderly persons</i>	1,2	1,2	25,2	74,8
Formy działalności realizowanej na rzecz osób fizycznych <i>Forms of activities for natural persons</i>				
Organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, spotkań <i>Organizing free time, rest, meetings</i>	4,6	4,5	37,3	62,7
Nauczanie (prowadzenie przedszkola, szkoły, uczelni) <i>Teaching (administering nursery school, school, university)</i>	4,0	4,0	82,9	17,1
Szkolenia i kursy <i>Trainings and courses</i>	2,3	2,3	17,7	82,3

Dzieci i młodzież stanowili najczęściej wskazywaną grupę odbiorców dla organizacji świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi edukacyjne. Wśród 5,7 tys. podmiotów 52,2% oferowało miejsca w placówkach kształcenia formalnego, a 47,8% organizacji świadczyło usługi niezinstytucjonalizowane. Osoby z niepełnosprawnością i osoby w wieku emerytalnym to kolejne, najczęściej wskazywane kategorie odbiorców (odpowiednio 1,4 tys. i 1,2 tys. organizacji).

Najczęściej wskazywaną formą działania podejmowaną przez organizacje z obszaru edukacji było organizowanie czasu wolnego, wypoczynku i spotkań (np. prowadzenie zajęć i imprez: sportowych, kulturalnych, plastycznych, muzycznych, komputerowych, itp.). Ten rodzaj aktywności wskazało 4,6 tys. organizacji, w tym 4,5 tys. podmiotów świadczących usługi edukacyjne. Dla organizacji oferujących niezinstytucjonalizowane formy usług najpopularniejszym rodzajem działań podejmowanych na rzecz osób fizycznych była organizacja szkoleń i kursów (np. kursy zawodowe, językowe, na prawo jazdy, szkoła rodzenia). Ich prowadzenie zadeklarowało ponad 82,0% podmiotów świadczących usługi. Z kolei nauczanie należało do tych form aktywności, którą najczęściej podejmowały organizacje non-profit specjalizujące się w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych (82,9%).

Wykres 4.9. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi edukacyjne według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 4.9. Structure of the non-profit organizations providing education services by employment class and institutionalization of services provided in 2016

Tablica 4.9. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie edukacji według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 4.9. Number of persons working voluntarily and persons employed in the non-profit organizations operating in education by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie	Organizacje non-profit działające w dziedzinie edukacji	W tym organizacje świadczące usługi edukacyjne		
		razem	zinstytucjonalizowane	niezinstytucjonalizowane
Specification	Non-profit organizations operating in the area of education	total	institutionalized	noninstitutionalized
w tys. in thous.				
Liczba osób pracujących społecznie	300,2	294,7	135,2	159,5
Number of volunteers in thous.				
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy	74,0	73,9	67,3	6,6
Number of persons employed on the basis of employment contracts				
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych	86,2	85,2	44,8	40,4
Number of persons employed on the basis of civil law contracts				

W 2016 r. 9,9% organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne korzystało wyłącznie z pracy społecznej. W przypadku niezinstytucjonalizowanych usług edukacyjnych odsetek organizacji non-profit bazujących na pracy społecznej wyniósł 43,9%. Sformalizowana działalność usługowa wymagała przede wszystkim zatrudnienia stałego i płatnego personelu. Organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne w większości zatrudniały na podstawie umowy o pracę (78,6%) i tylko niewielka część decydowała się na zawarcie wyłącznie umowy cywilnoprawnej (11,6%). Odwrotna sytuacja miała miejsce wśród podmiotów oferujących usługi niezinstytucjonalizowane – częściej zatrudniano na podstawie umów cywilnoprawnych (38,7%), i rzadziej nawiązywano stosunek pracy (17,4%). Podmioty prowadzące zinstytucjonalizowane usługi w dziedzinie edukacji cechowały się większym zatrudnieniem pracowników na podstawie umowy o pracę. Ponad połowa organizacji prowadzących placówki zinstytucjonalizowane (54,0%) zatrudniała więcej niż 5 osób. Takie rozmiary zatrudnienia zanotowano tylko wśród 4,5% organizacji świadczących usługi niezinstytucjonalizowane.

Organizacje non-profit świadczące usługi edukacyjne korzystały z pracy społecznej 294,7 tys. osób. W ramach stosunku pracy zatrudniały 73,9 tys. pracowników, z kolei pracę w formie umów cywilnoprawnych świadczyły w ich ramach 85,2 tys. osób. Organizacje oferujące usługi zinstytucjonalizowane charakteryzowały się większą liczbą osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (67,3 tys.) niż w oparciu o umowy cywilnoprawne (44,8 tys.). Z kolei w organizacjach świadczących usługi niezinstytucjonalizowane powszechniejszą formą zatrudnienia były umowy cywilnoprawne (40,4 tys.) niż umowy zawierane na podstawie przepisów kodeksu pracy (6,6 tys.).

Tablica 4.10. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie edukacji według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 4.10. Revenues structure of the non-profit organizations operating in education by the revenue sources and institutionalization of services provided in 2016

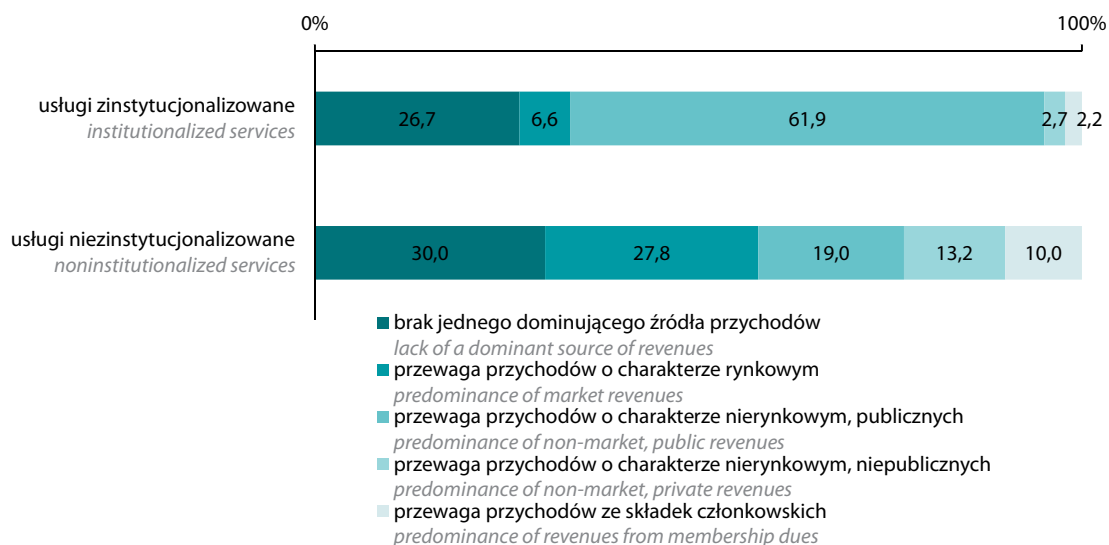
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Przychody organizacji non-profit działających w dziedzinie edukacji <i>Revenues of the non-profit organizations operating in the area of education</i>	W tym organizacje świadczące usługi edukacyjne <i>Of which the organizations providing education services</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Ogółem w mln zł <i>Grand total (in mln PLN)</i>	6464,1	6370,4	4851,7	1518,6
		% w kolumnie <i>% in column</i>		
Przychody o charakterze rynkowym <i>Market revenues</i>	32,1	32,2	26,0	52,1
działalność gospodarcza <i>economic activity</i>	8,4	8,3	4,3	21,1
działalność statutowa odpłatna <i>paid mission-related activity</i>	21,3	21,6	18,9	30,3
zamówienia publiczne lub kontrakty z NFZ <i>public procurement or contracts with NFZ</i>	2,2	2,2	2,8	0,3
Przychody o charakterze nierynkowym <i>Non-market revenues</i>	64,8	64,8	71,6	43,4
ze źródeł publicznych <i>from public funds</i>	55,5	55,8	64,7	27,4
w tym od administracji samorządowej <i>of which from local government</i>	39,1	39,2	47,9	11,4
ze źródeł niepublicznych <i>from private funds</i>	9,3	9,0	6,8	16,0
Składki członkowskie <i>Membership dues</i>	0,8	0,8	0,2	2,8
Pozostałe <i>Other</i>	2,3	2,1	2,2	1,7

W 2016 r. organizacje non-profit działające w dziedzinie edukacji osiągnęły przychód w wysokości 6464,1 mln zł, z czego 98,5% stanowiły przychody organizacji świadczących usługi edukacyjne. Organizacje prowadzące placówki edukacyjne osiągnęły 3-krotnie wyższy przychód niż podmioty świadczące niezinstytucjonalizowane formy usług – odpowiednio 4851,7 mln zł i 1518,6 mln zł.

Dla organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne największe znaczenie miały przychody pochodzące ze źródeł publicznych (64,7%). Placówki oświatowe z mocy prawa otrzymują dotacje na pokrycie bieżących kosztów w zależności od liczby posiadanych odbiorców. Pozostałe przychody placówek edukacyjnych miały charakter rynkowy i pochodziły głównie z odpłatnej działalności statutowej (18,9%). Dla organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi edukacyjne udział źródeł publicznych w osiągniętych przychodach był blisko 2,5-krotnie niższy w stosunku do organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane. Dla tych podmiotów głównym sposobem finansowania były przychody wypracowane za pomocą mechanizmów rynkowych, których głównymi składnikami były przychody z odpłatnej działalności statutowej (30,3%) i prowadzonej działalności gospodarczej (21,1%).

Wykres 4.10. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi edukacyjne według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 4.10. Structure of the non-profit organizations providing education services by the dominant revenue sources and institutionalization of services provided in 2016

Dla większości organizacji zajmujących się kształceniem formalnym głównym źródłem finansowania działalności były środki publiczne o charakterze nierynkowym (61,9%)³⁹. Przewagę pozostałych form finansowania zadeklarowało łącznie 11,5% badanych podmiotów, z kolei 26,7% organizacji nie dysponowało jednym przeważającym źródłem przychodów. Wśród jednostek świadczących niezinstytucjonalizowane formy kształcenia relatywnie wysoki odsetek organizacji finansował swoją działalność z przychodów o charakterze rynkowym (27,8%)⁴⁰. Co piąta organizacja wskazała na dominację przychodów publicznych, natomiast 13,2% podmiotów opierało swoją działalność głównie na źródłach nierynkowych, niepublicznych⁴¹. Dla 10,0% organizacji przeważającym sposobem finansowania były składki członkowskie,

39 Do źródeł o charakterze nierynkowym, publicznym zaliczono: dotacje, subwencje i inne transfery przekazywane przez krajowe organy administracji publicznej, w tym 1% podatku PIT i nawiązki sądowe, a także środki pochodzące z publicznych źródeł zagranicznych i funduszy unijnych.

40 Do kategorii źródeł o charakterze rynkowym zaliczono przychody uzyskiwane z prowadzonej działalności gospodarczej, odpłatnej działalności statutowej, a także środki uzyskane na podstawie ustawy o zamówieniach publicznych oraz odsetki i dywidendy.

41 Źródła o charakterze nierynkowym, niepublicznym stanowiły darowizny i inne środki przekazywane przez osoby fizyczne, przedsiębiorstwa lub podmioty non-profit, a także kwoty pozyskiwane w wyniku zbiórek publicznych.

a blisko 1/3 podmiotów specjalizujących się w niesformalizowanych usługach edukacyjnych nie posiadała jednego dominującego źródła przychodów.

W 2016 r. 3,8 tys. organizacji non-profit świadczyło zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne w placówkach takich jak: przedszkola, szkoły lub uczelnie wyższych. Pozostałe usługi edukacyjne świadczone w mniej zinstytucjonalizowanych formach, obejmujące m.in. edukację pozaszkolną i działania wychowawcze dla dzieci i młodzieży, prowadziło 4,9 tys. organizacji. Analiza zatrudnienia i zasobów finansowych potwierdziła wysoką wagę ekonomiczną podmiotów świadczących zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne. Na podstawie danych za 2016 r. można stwierdzić, że jednostki te rzadziej korzystały z pracy społecznej i z uwagi na charakter prowadzonej działalności usługowej potrzebowały stałego i płatnego personelu. Odwrotnie, niż podmioty zajmujące się usługami niezinstytucjonalizowanymi, częściej decydowały się na zatrudnienie tylko na podstawie stosunku pracy, a rzadziej na podstawie umów cywilnoprawnych. Z kolei potencjał finansowy organizacji non-profit świadczących usługi społeczne można określić poprzez przychody. Najwięcej osiągnęły ich organizacje świadczące usługi w dziedzinie edukacji (6117,7 mln zł), a wśród nich podmioty oferujące usługi zinstytucjonalizowane (75,2%). Różnice pomiędzy organizacjami świadczącymi zinstytucjonalizowane usługi edukacyjne, a tymi które prowadziły je w formach niezinstytucjonalizowanych najlepiej obrazuje średnia wartość przychodów, która w przypadku edukacji wystąpiła w proporcji 4 do 1 (średnia wartość przychodów na jeden podmiot świadczący usługi zinstytucjonalizowane wyniosła 1,2 mln zł, a usługi niezinstytucjonalizowane – 0,3 mln zł).

5. Usługi kulturalne

5. Cultural services

5.1. Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług kulturalnych

5.1. Participation of the non-profit sector in providing institutionalized cultural services

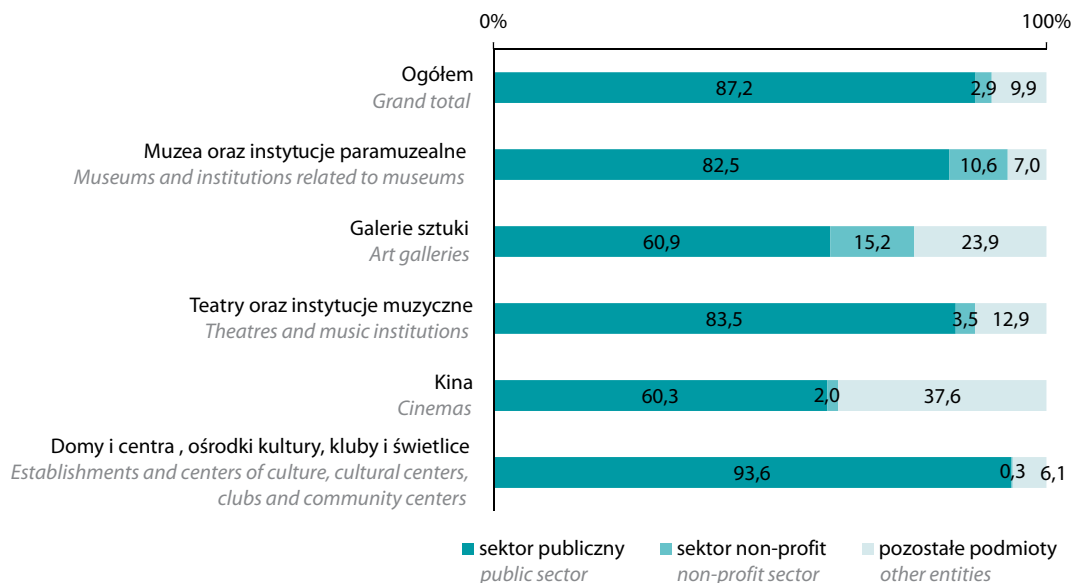
Według definicji określonej w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej działalność w dziedzinie kultury polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Placówkami powołanymi do prowadzenia działalności w sferze kultury są: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. W niniejszym rozdziale gdy opis dotyczy odbiorców usług świadczonych w obszarze kultury zaprezentowane dane obejmują statystyki obliczone na podstawie liczby wszystkich osób, które skorzystały z usług określonego rodzaju instytucji kultury świadczonych w ciągu całego opisywanego roku (tj. widzów, zwiedzających, uczestników imprez etc.). Dlatego w zaprezentowanych statystykach niektórzy odbiorcy zostali uwzględnieni więcej niż raz jeśli skorzystali oni z danego rodzaju usług parokrotnie w ciągu roku (np. parokrotnie w ciągu roku obejrzeli seans filmowy).

Charakterystyka placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi kulturalne objęła następujące grupy:

- muzea oraz instytucje paramuzealne,
- galerie sztuki,
- teatry oraz instytucje muzyczne posiadające własny, stały zespół artystyczny,
- kina; centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice.

Wykres 5.1. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi kulturalne według sektorów w 2016 r.

Chart 5.1. Structure of the units providing institutionalised cultural services by sectors in 2016

Odsetek placówek zakładanych przez organizacje non-profit, w celu świadczenia zinstytucjonalizowanych usług w dziedzinie kultury był niewielki. Wymienione jednostki stanowiły 2,9% placówek kultury występujących w całej opisywanej zbiorowości. Natomiast najwyższy odsetek (87,2%) wszystkich placówek świadczących zinstytucjonalizowaną działalność w sferze kultury stanowiły placówki, dla których

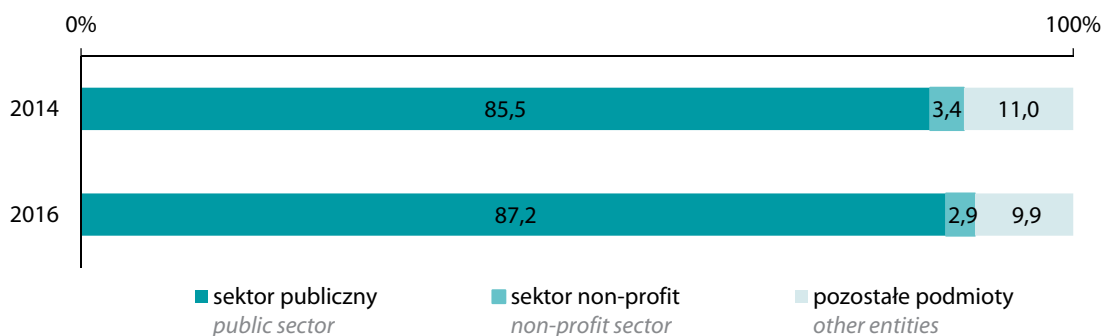
organizatorami były podmioty z sektora publicznego. Na kolejnej pod względem odsetka występowania pozycji znajdowały się placówki, których organizatorami były pozostałe podmioty (9,9%).

Niemal we wszystkich grupach podmiotów placówki prowadzone przez organizacje non-profit stanowiły trzecią – pod względem odsetka występowania – zbiorowość jednostek. Wyjątek stanowiła zbiorowość muzeów oraz instytucji paramuzealnych, w której placówki non-profit występowały częściej niż placówki, których organizatorami były pozostałe podmioty – stanowiły 10,6% w stosunku do 7,0%. Natomiast najmniejszy odsetek placówek, których organizatorem były organizacje non-profit występował w zbiorowości centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic (0,3%), a następnie kin (2,0%) oraz teatrów i instytucji muzycznych (3,5%).

W okresie od 2014 r. do 2016 r. o 1,7 p. proc. wzrósł udział placówek sektora publicznego, na rzecz obniżenia się udziału pozostałych dwóch sektorów. Udział placówek sektora non-profit zmniejszył się o 0,5 p. proc.

Wykres 5.2. Struktura placówek świadczących zinstytucjonalizowane usługi kulturalne według sektorów

Chart 5.2. Structure of the units providing institutionalised cultural services by sectors

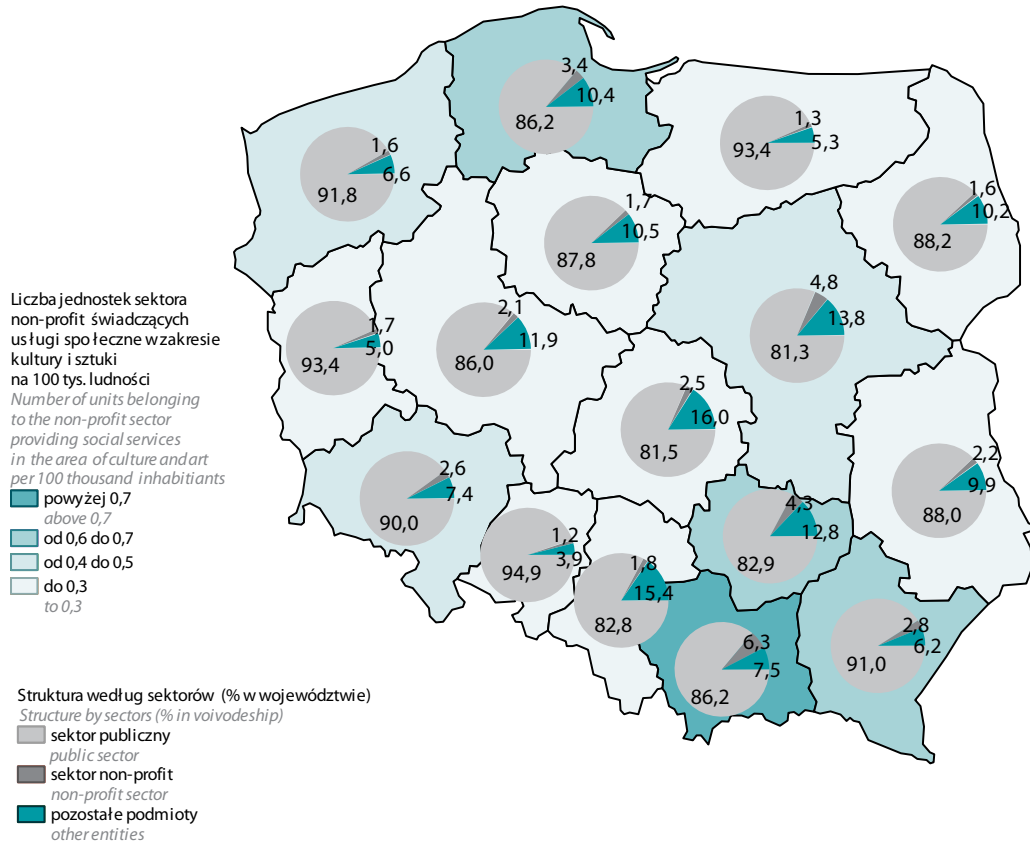
W każdym województwie placówki założone przez organizacje non-profit stanowiły najmniejszą część placówek kultury. Natomiast województwem, które charakteryzowało się najwyższym ich odsetkiem było małopolskie (6,3%). Z kolei najniższy ich odsetek wystąpił w województwie polskim (1,2%).

Warto także odnotować, że największa liczba placówek kultury sektora non-profit przypadająca na 100 tys. ludności wystąpiła w województwie małopolskim (1,3). Z kolei najmniejsza wartość wspomnianej miary wystąpiła w województwach: lubuskim, śląskim, kujawsko-pomorskim oraz warmińsko-mazurskim (po 0,2).

W 2016 r. z różnego rodzaju usług świadczonych przez placówki należące do sektora non-profit skorzystało 3,3% wszystkich odbiorców. Poza tym organizacje zatrudniały jedynie 1,7% wszystkich pracowników zatrudnionych w opisywanych placówkach.

Mapa 5.1. Struktura placówek świadczących usługi kulturalne według sektorów i liczba placówek sektora non-profit w województwach w 2016 r.

Map 5.1. Structure of entities providing cultural services by sectors and the number of non-profit sector units by voivodships in 2016

Tablica 5.1. Placówki kultury według sektorów w 2016 r.

Table 5.1. Cultural units by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>	
			razem <i>total</i>	w tym: <i>of which</i>		razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
				stowarzy- szenia, fundacje, itp. <i>associations, foundations, et al.</i>	podmioty wyznaniowe <i>faith-based charities</i>		
Liczba placówek w tys. ^a <i>Number of units in thous^a</i>	6,2	5,4	0,2	0,2	(0,0)	0,6	0,3
Liczba odbiorców w tys. <i>Number of recipients in thous.</i>	155426,4	97434,7	3642,4	3081,4	561,0	45131,3	829,6
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	46,5	43,7	0,8	0,7	0,1	2,0	0,8
Średnia liczba odbiorców na 1 placówkę <i>Average number of recipients per 1 unit</i>	25097,0	18060,2	19478,1	19880,2	17530,1	73864,6	3166,3
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	8	8	4	5	3	3	3
Średnia liczba odbiorców na 1 pracownika <i>Average number of recipients per 1 employee</i>	3342,2	2228,8	4622,3	4414,7	6232,9	22576,9	1104,6

a W tablicy nie zostały uwzględnione biblioteki ponieważ ich liczebność wśród placówek założonych przez organizacje non-profit jest bardzo mała. W 2016 r. były 23 biblioteki należące do sektora non-profit. Orkiestry symfoniczne, chóry oraz zespoły pieśni i tańca nie zostały uwzględnione w tabeli ponieważ żaden z nich nie występował wśród podmiotów założonych i prowadzonych przez organizacje non-profit.

a Libraries have not been included in the table because their number among institutions established by non-profit organizations was very small. In 2016, there were 23 libraries belonging to the non-profit sector. Symphony orchestras, choruses as well as folk bands of song and dance are not included in the table because none of them existed among entities founded and run by non-profit organizations.

5.1.1. Muzea oraz instytucje paramuzealne

5.1.1. Museums and institutions related to museums

W grupie muzeów (wraz z oddziałami muzealnymi) oraz instytucji paramuzealnych⁴² placówki, których organizatorami były organizacje non-profit stanowiły drugą, co do liczebności grupę podmiotów – 10,6% placówek. Wymienione placówki zatrudniały 2,6% pracowników oraz przyjęły 5,6% zwiedzających, co przekładało się na to, że na jednego członka personelu placówek non-profit przypadła największa liczba

⁴² Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne, rezerваты przyrody i parki kulturowe (o ile – oprócz udostępniania zwiedzającym – prowadzą także działalność wystawienniczą) oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

zwiedzających (4,8 tys. w porównaniu do 2,5 tys. w sektorze publicznym oraz 3,8 tys. w przypadku pozostałych podmiotów).

Tablica 5.2. Muzea oraz instytucje paramuzealne według sektorów w 2016 r.^a

Table 5.2. Museums and institutions related to museums by sectors in 2016^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor Publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	1,0	0,8	0,1	0,1
Liczba zwiedzających w tys. <i>Number of visitors in thous.</i>	48250,0	44531,8	2714,0	1004,3
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	18,3	17,5	0,6	0,3
Średnia liczba zwiedzających na 1 placówkę <i>Average number of visitors per 1 unit</i>	49437	55319	26349	14769
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	19	22	5	4
Średnia liczba zwiedzających na 1 pracownika <i>Average number of visitors per 1 employee</i>	2637	2549	4795	3848

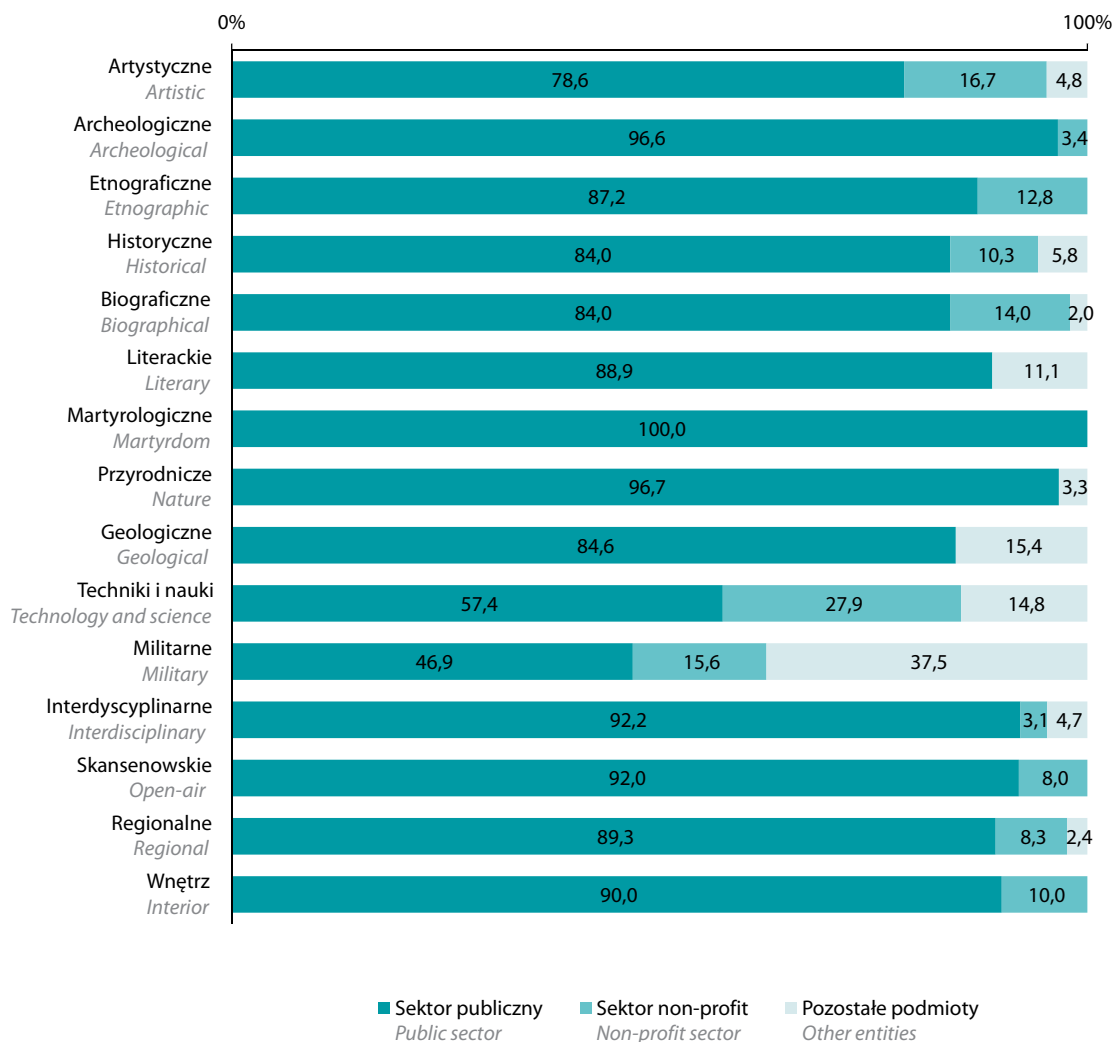
a Dane dla podmiotów należących do sektora non-profit, które zostały założone przez podmioty wyznaniowe oraz dla placówek należących do pozostałych podmiotów założonych przez spółdzielnie nie zostały wyszczególnione, ponieważ liczebności placówek należących do tych grup podmiotów były bardzo małe – poniżej 10 jednostek.

a Data for the units belonging to the non-profit sectors established by faith-based entities as well as data for the entities belonging to the sector of other entities founded by cooperatives were not presented. It was caused by the small number of these units - less than 10 units.

W całej zbiorowości muzeów przeważały muzea regionalne, a następnie historyczne. Stanowiły one (odpowiednio) 19,4% oraz 18,0% wszystkich placówek muzealnych działających w Polsce w 2016 r. Natomiast wśród muzeów prowadzonych przez organizacje non-profit największą grupę stanowiły muzea techniki i nauki (26,6%), regionalne (21,9%) oraz historyczne (10,9%). Z kolei wśród placówek należących do sektora publicznego najliczniejsze były muzea regionalne (20,8%), historyczne (18,2%) oraz artystyczne (9,2%). Natomiast wśród muzeów prowadzonych przez pozostałe podmioty najczęściej występowały muzea techniki i nauki (18,1%), historyczne (17,0%), artystyczne i regionalne (po 14,9%).

Analiza muzeów przeprowadzona z perspektywy rodzajów poszczególnych muzeów – wyróżnionych ze względu na tematykę prezentowanej ekspozycji – wykazała, że placówki należące do sektora publicznego przeważały we wszystkich rodzajach muzeów. Natomiast placówki należące do sektora non-profit najliczniej były reprezentowane wśród muzeów techniki i nauki (27,9%), artystycznych (16,7%), militarnych (15,6%), biograficznych (14,0%) oraz etnograficznych (12,8%). W żadnej pozostałej grupie muzeów udział sektora non-profit nie przekroczył 10%.

Wykres 5.3. Struktura muzeów według rodzajów ekspozycji i sektorów w 2016 r.
 Chart 5.3. Structure of the museums and institutions related to museums by types of exhibition and sectors in 2016

5.1.2. Galerie sztuki

5.1.2. Art galleries

Galerie prowadzone przez sektor non-profit stanowiły 15,2% galerii sztuki i zatrudniały 7,3% wszystkich osób pracujących w tego typu placówkach. W ciągu całego 2016 r. zostały one odwiedzone przez 10,9% osób zwiedzających galerie. W rezultacie na jedną placówkę prowadzoną przez sektor non-profit przypadało średnio 15,6 tys. zwiedzających. Wskazane placówki charakteryzowała niska średnia liczba pracowników przypadająca na jedną galerię (2 osoby wobec 7 w sektorze publicznym), ale relatywnie duża liczba zwiedzających przypadająca na jednego pracownika (6,4 tys. wobec 4,6 tys. w sektorze publicznym).

Tablica 5.3. Galerie sztuki według sektorów w 2016 r.^aTable 5.3. Art galleries by sectors in 2016^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty ^a <i>Other entities</i>
Liczba placówek w tys. ^b <i>Number of units in thous.^b</i>	0,3	0,2	0,1	0,1
Liczba zwiedzających w tys. <i>Number of visitors in thous.</i>	7350,4	6394,3	797,8	158,2
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	1,7	1,4	0,1	0,2
Średnia liczba zwiedzających na 1 placówkę <i>Average number of visitors per 1 unit</i>	21942	31346	15644	1978
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	5	7	2	2
Średnia liczba zwiedzających na 1 pracownika <i>Average number of visitors per 1 employee</i>	4279	4577	6383	808

a Dane dla placówek należących do sektora non-profit, które zostały założone przez podmioty wyznaniowe oraz dla placówek należących do pozostałych podmiotów założonych przez spółdzielnie nie zostały przedstawione, ponieważ liczebności placówek należących do tych grup podmiotów były bardzo małe – poniżej 10 jednostek.

a Data for the units belonging to the non-profit sectors established by faith-based entities as well as data for the entities belonging to the sector of other entities founded by cooperatives were not presented. It was caused by the small number of these units - less than 10 units.

a Suma wartości cząstkowych przewyższa sumę całkowitą ze względu na zastosowanie zaokrągleń
b the sums of partial values exceeds the grand total sum due to the use of rounding

5.1.3. Teatry i instytucje muzyczne

5.1.3. Theatres and music institutions

W 2016 r. działalność sceniczna realizowana była przez 0,2 tys. teatrów oraz instytucji muzycznych posiadających przynajmniej jeden stały zespół artystyczny. Placówki prowadzone przez podmioty non-profit stanowiły 3,7% z nich i zostały odwiedzone przez 6,0% widzów. Średnia liczba widzów przypadająca na jedną placówkę wyniosła 61287 osób i była niższa niż w placówkach sektora publicznego.

Tablica 5.4. Teatry i instytucje muzyczne według sektorów w 2016 r.^aTable 5.4. Theatres and music institutions by sectors in 2016^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty ^a <i>Other entities</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	0,2	0,2	(0,0)	(0,0)
Liczba widzów w tys. <i>Number of visitors in thous.</i>	12317,3	10476,6	735,4	1105,3
Średnia liczba widzów na 1 placówkę <i>Average number of visitors per 1 unit</i>	65171	67591	61287	50243

a Dane dla placówek należących do sektoranon-profit, które były prowadzone przez podmioty wyznaniowe oraz dla placówek należących do pozostałych podmiotów założonych przez spółdzielnie nie zostały wyszczególnione, ponieważ liczebności placówek należących do tych grup podmiotów były bardzo małe – poniżej 10 jednostek. Orkiestry symfoniczne, chóry oraz zespoły pieśni i tańca nie zostały uwzględnione w tablicy ponieważ żaden z nich nie występował wśród podmiotów założonych i prowadzonych przez organizacje non-profit.

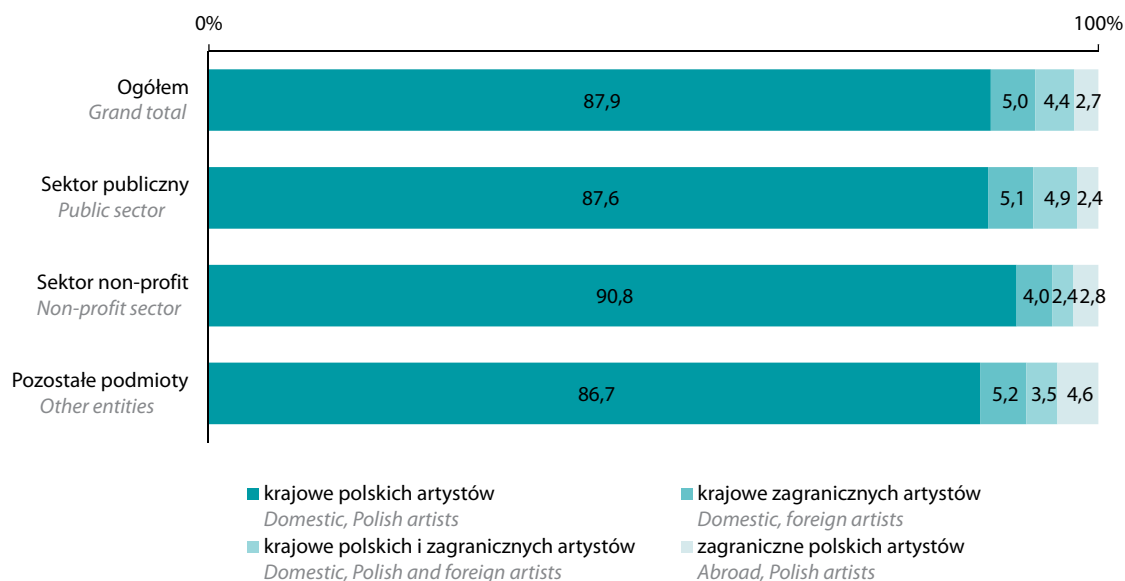
a Data for the units belonging to the non-profit sectors established by faith-based entities as well as data for the entities belonging to the sector of other entities founded by cooperatives were not presented. It was caused by the small number of these units - less than 10 units.

Symphony orchestras, choruses as well as folk bands of song and dance are not included in the table because none of them existed among entities founded and run by non-profit organizations.

Wśród podmiotów prowadzących działalność sceniczną największą grupę stanowiły teatry dramatyczne i lalkowe (64,7%), a następnie opery, operetki, filharmonie i orkiestry symfoniczne (23,5%). W zbiorowości placówek należących do sektora non-profit również najczęściej występowały teatry dramatyczne i lalkowe (66,7%), a następnie teatry muzyczne, a także placówki organizujące imprezy sceniczne (po 16,7%). Wśród placówek sektora non-profit nie było żadnej opery, operetki, filharmonii, orkiestry symfonicznej.

Wykres 5.4. Struktura teatrów i instytucji muzycznych według rodzajów i sektorów w 2016 r.

Chart 5.4. Structure of theatres and music institutions by types and sectors in 2016

5.1.4. Kina

5.1.4. Cinemas

W 2016 r. działało prawie 0,5 tys. kin. Spośród wszystkich podmiotów działających w zakresie kultury były to jednostki, które przyciągnęły największą widownię (ponad 52 mln widzów). Wśród kin przeważały placówki należące do sektora publicznego jednak ich przewaga okazała się być stosunkowo najmniejsza spośród wszystkich opisywanych w tej części publikacji instytucji kultury – wyniosła (60,3%). Wspomniane placówki zostały odwiedzone przez 15,6% widzów. Z kolei udział kin prowadzonych przez organizacje non-profit był bardzo niski (2,0%) – przyjęły one 1,6% widzów. Kina prowadzone przez pozostałe podmioty stanowiły 37,6% i zostały odwiedzone aż przez 82,7% widzów.

Wspomniana dysproporcja występująca pomiędzy sektorem publicznym, sektorem non-profit, a pozostałymi podmiotami dotycząca stosunku liczby placówek do liczby widzów świadczy o bardzo dużej różnicy w wielkości placówek należących do opisywanych sektorów. Kina należące do pozostałych podmiotów były najczęściej placówkami komercyjnymi, które wyświetliły aż 92,3% wszystkich seansów kinowych oraz posiadały 70,0% wszystkich miejsc w salach kinowych, a przeciętnie na jedną ich placówkę przypadało 8-krotnie więcej widzów niż w sektorze publicznym (233,6 tys. w stosunku do 27,2 tys. widzów). Wspomniane kina posiadały także istotną część personelu zatrudnionego w zbiorowości kin (46,5%). Z kolei kina sektora non-profit zatrudniały 4,7% pracowników. Co ciekawe w przypadku tych podmiotów na jedną placówkę przypadało najwięcej pracowników – przeciętnie 8 osób na jedno kino.

Tablica 5.5. Kina według sektorów w 2016 r.^aTable 5.5. Cinemas by sectors in 2016^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty ^a <i>Other entities^a</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	0,5	0,3	(0,0)	0,2
Liczba widzów w tys. <i>Number of viewers in thous.</i>	519602,7	81281,1	8407,1	429914,6
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	1,7	0,8	0,1	0,8
Średnia liczba widzów na 1 placówkę <i>Average number of viewers per 1 unit</i>	106258	27184	84071	233649
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	4	3	8	4
Średnia liczba widzów na 1 pracownika <i>Average number of viewers per 1 employee</i>	29845	9585	10379	52945

a Dane dla placówek należących do sektora non-profit, które były prowadzone przez podmioty wyznaniowe oraz dla placówek należących do pozostałych podmiotów założonych przez spółdzielnie nie zostały wyszczególnione, ponieważ liczebności placówek należących do tych grup podmiotów były bardzo małe – poniżej 10 jednostek.

a Data for the units belonging to the non-profit sectors established by faith-based entities as well as data for the entities belonging to the sector of other entities founded by cooperatives were not presented. It was caused by the small number of these units - less than 10 units.

5.1.5. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

5.1.5. Centers of culture, cultural centers and establishments,, clubs and community centers

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadzą różnorodną działalność w dziedzinie kultury przede wszystkim o zasięgu lokalnym. Zdecydowana większość wymienionych placówek należała do sektora publicznego (93,6%), a następnie do pozostałych podmiotów (6,1%). Do sektora non-profit należało tylko 0,3% tego rodzaju placówek. W sumie w 2016 r. korzystających z usług świadczonych przez wszystkie opisywane jednostki było 35,5 mln osób, w tym udział sektora non-profit wyniósł zaledwie 0,1% osób.

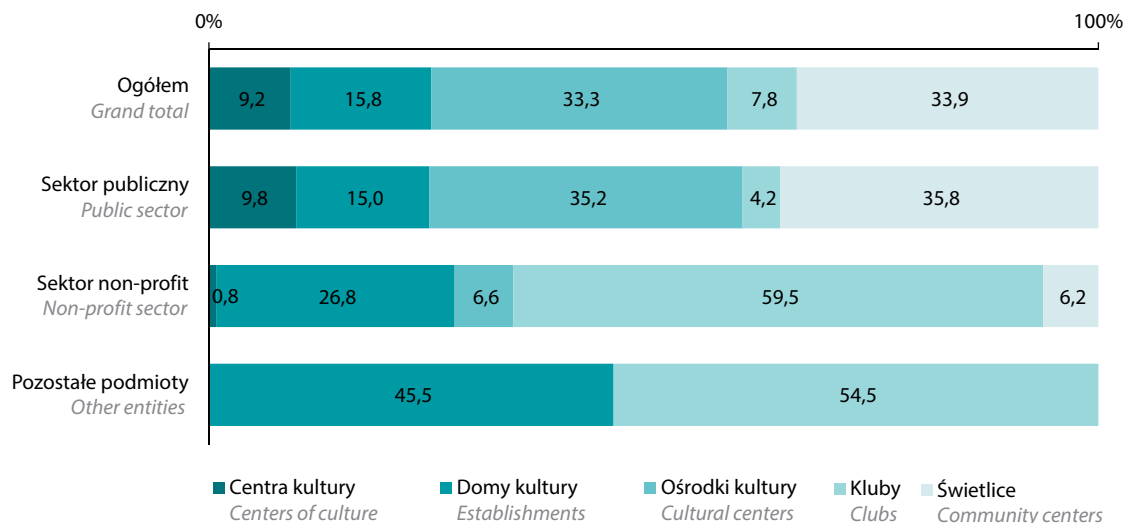
W całej opisywanej zbiorowości przeważały świetlice (33,9%) oraz ośrodki kultury (33,3%). Natomiast w sektorze non-profit jak i wśród pozostałych podmiotów struktura była odmienna. Wśród placówek non-profit największy odsetek stanowiły kluby (59,5%), a następnie domy kultury (26,8%). Z kolei w zbiorowości pozostałych podmiotów odsetek klubów wyniósł 54,5%, a domów kultury 45,5%. Warto także wspomnieć, że wśród placówek należących do sektora pozostałych podmiotów nie było żadnych świetlic, ośrodków oraz centrów kultury.

Tablica 5.6. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2016 r.^a
 Table 5.6. Centers of culture, cultural centers, and establishments, clubs and community centers in 2016^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>	Pozostałe podmioty ^a <i>Other entities^a</i>	
				razem <i>total</i>	w tym spółdzielnie <i>of which cooperatives</i>
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	4,2	3,9	0,01	0,3	0,3
Liczba odbiorców w tys. <i>Number of recipients in thous.</i>	35 548,4	34 671,5	49,7	827,3	819,6
Liczba pracowników w tys. <i>Number of employees in thous.</i>	24,7	24,0	0,0	0,7	0,7
Średnia liczba odbiorców na 1 placówkę <i>Average number of recipients per 1 unit</i>	8 456	8 809	4 515	3 219	3 201
Średnia liczba pracowników na 1 placówkę <i>Average number of employees per 1 unit</i>	6	6	1	3	3
Średnia liczba odbiorców na 1 pracownika <i>Average number of recipients per 1 employee</i>	1 436	1 445	3 104	1 133	1 123

a Dane dla placówek należących do sektora non-profit, które były prowadzone przez podmioty wyznaniowe nie zostały wyszczególnione, ponieważ liczebności placówek należących do tych grup podmiotów były bardzo małe – poniżej 10 jednostek.
 a Data for the units belonging to the non-profit sectors established by faith-based charities were not presented. It was caused by the small number of these units - less than 10 units.

Wykres 5.5. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według sektorów w 2016 r.
 Chart 5.5. Centers of culture, cultural centers and establishments, clubs and community centers by sectors in 2016

5.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie kultury w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

5.2. Characteristics of the non-profit organizations providing social services in the area of culture in an institutionalized and noninstitutionalized form

Organizacje non-profit mogą świadczyć usługi kulturalne w formie zinstytucjonalizowanej lub niezinstytucjonalizowanej. Organizacje non-profit świadczące **zinstytucjonalizowane usługi kulturalne** to jednostki, które prowadziły placówki tj. muzea oraz instytucje paramuzealne, galerie sztuki, teatry oraz instytucje muzyczne, kina, centra, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice. Organizacje non-profit świadczące usługi kultury w formie niezinstytucjonalizowanej to jednostki, które jednocześnie spełniły trzy założenia:

- ich działalność statutowa obejmowała co najmniej jedno z pól:
 - środki masowego przekazu, produkcja telewizyjna lub radiowa, wydawanie czasopism lub książek;
 - sztuki plastyczne, rzeźba, fotografia, architektura, wzornictwo;
 - działalność sceniczna, teatr, muzyka, kinematografia;
 - ochrona zabytków i miejsc pamięci narodowej, podtrzymywanie tradycji narodowych, regionalnych, kulturowych;
 - działalność wystawiennicza, muzealna;
 - pozostałe działania, w tym wspieranie placówek kultury;
- najwięcej środków przeznaczonych na działalność wydatkowały w ramach dziedziny *Kultura i sztuka*;
- działalność statutowa jednostki była prowadzona w formie usług.

Przyjęto, że organizacje non-profit działające w dziedzinie kultury to suma organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane oraz podmiotów non-profit, których główną dziedziną działalności statutowej była *Kultura i sztuka*⁴³.

W 2016 r. 10,3 tys. organizacji non-profit działało w dziedzinie kultury, z czego 1,0 tys. posiadało status OPP. Usługi społeczne w zakresie kultury świadczyło 9,7 tys. organizacji, w tym większość prowadziła je wyłącznie w formie niezinstytucjonalizowanej (97,2%).

Tablica 5.7. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi kulturalne w 2016 r.

Table 5.7. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized cultural services in 2016

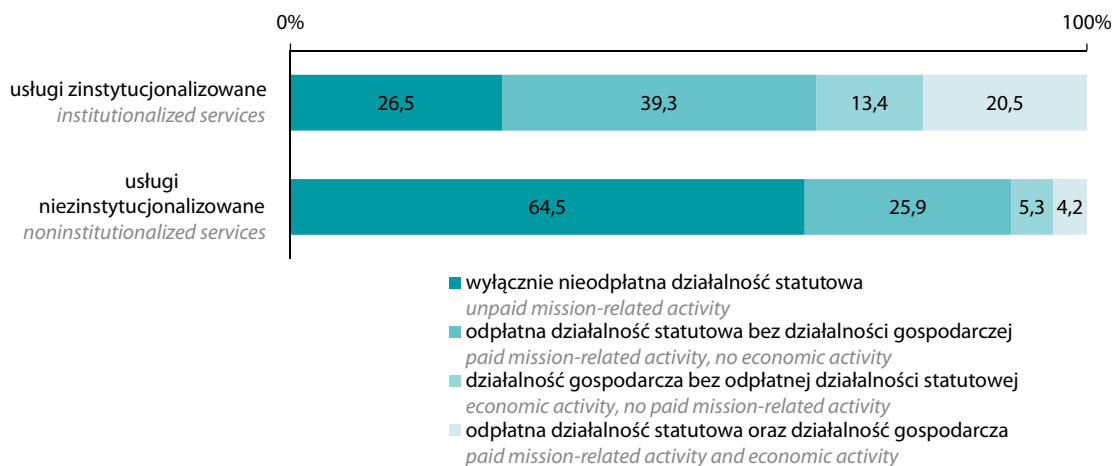
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w dziedzinie kultury <i>Non-profit organizations operating in the area of culture</i>	W tym organizacje świadczące usługi kulturalne <i>Of which the organizations providing cultural services</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>	
Ogółem <i>Grand total</i>	10,3	9,7	2,8	97,2

⁴³ W dalszej części tekstu organizacje te nazywane są wymiennie: organizacjami non-profit działającymi w dziedzinie kultury lub organizacjami/jednostkami/podmiotami kultury.

Działalność statutowa organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi kulturalne miała przeważnie charakter odpłatny. W sumie 73,2% tych podmiotów prowadziło odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą. Natomiast działalność statutowa organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi kulturalne miała najczęściej charakter nieodpłatny (64,5%).

Wykres 5.6. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi kulturalne według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 5.6. Structure of the non-profit organizations providing cultural services by the type of activity and institutionalization of services provided in 2016

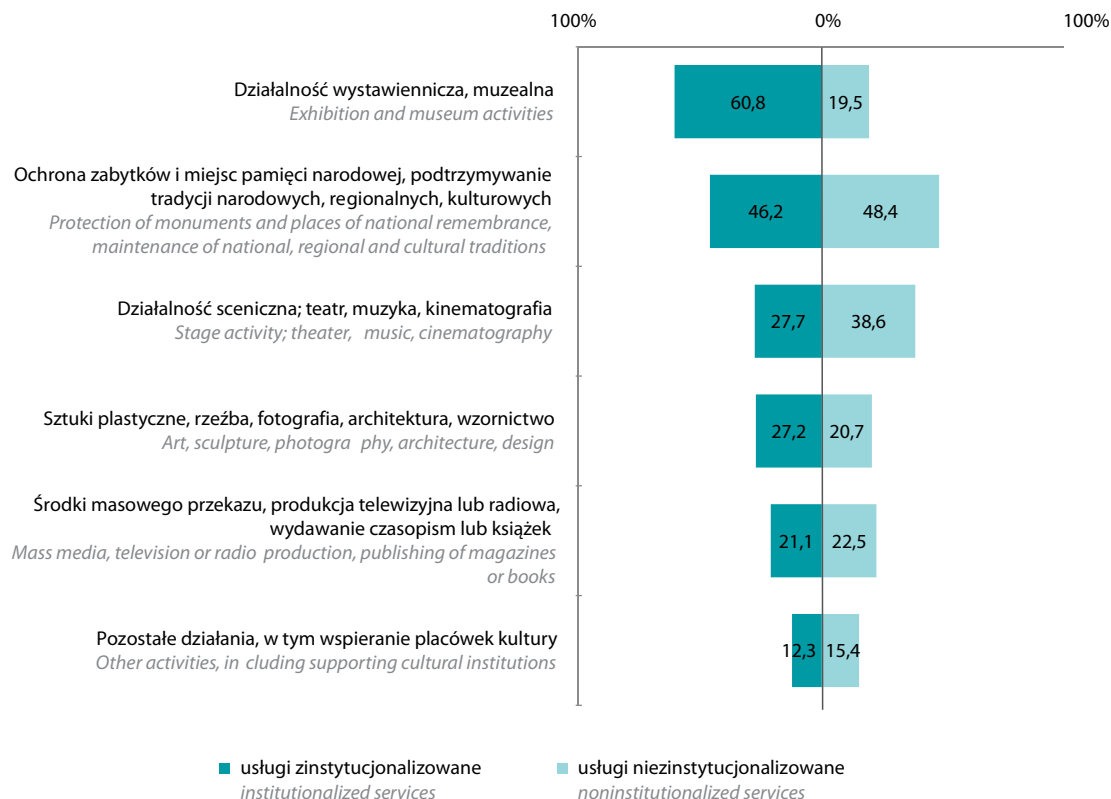

Pod względem pól działalności statutowej, organizacje non-profit świadczące zinstytucjonalizowane usługi kulturalne najczęściej prowadziły działalność wystawienniczą, muzealną – 60,8%. Drugą najczęściej prowadzoną działalnością wśród tej grupy podmiotów i jednocześnie najczęściej deklarowanym polem działalności statutowej organizacji świadczących usługi niezinstytucjonalizowane, była ochrona zabytków i miejsc pamięci narodowej, podtrzymywanie tradycji narodowych, regionalnych i kulturowych (odpowiednio 46,2% i 48,4%), a następnie działalność sceniczna, teatr, muzyka, kinematografia (odpowiednio 27,7% i 38,6%).

Podmioty non-profit działające w dziedzinie kultury objęły swoją działalnością w sumie 2,6 mln odbiorców. Liczba beneficjentów organizacji świadczących usługi kulturalne wyniosła 2,5 mln, przy czym większość stanowili odbiorcy organizacji świadczących wyłącznie niezinstytucjonalizowane usługi kulturalne – 2,1 mln (86,2%).

Wykres 5.7. Organizacje non-profit świadczące usługi kulturalne według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.^a

Chart 5.7. The non-profit organizations providing cultural services by the fields of mission-related activity and institutionalization of services provided in 2016^a

a Dane nie sumują się do 100%, gdyż poszczególne organizacje mogły działać w zakresie kilku pól.
a Percentages on the chart do not add up to 100,0% because an individual organization could run activity in several fields of activity.

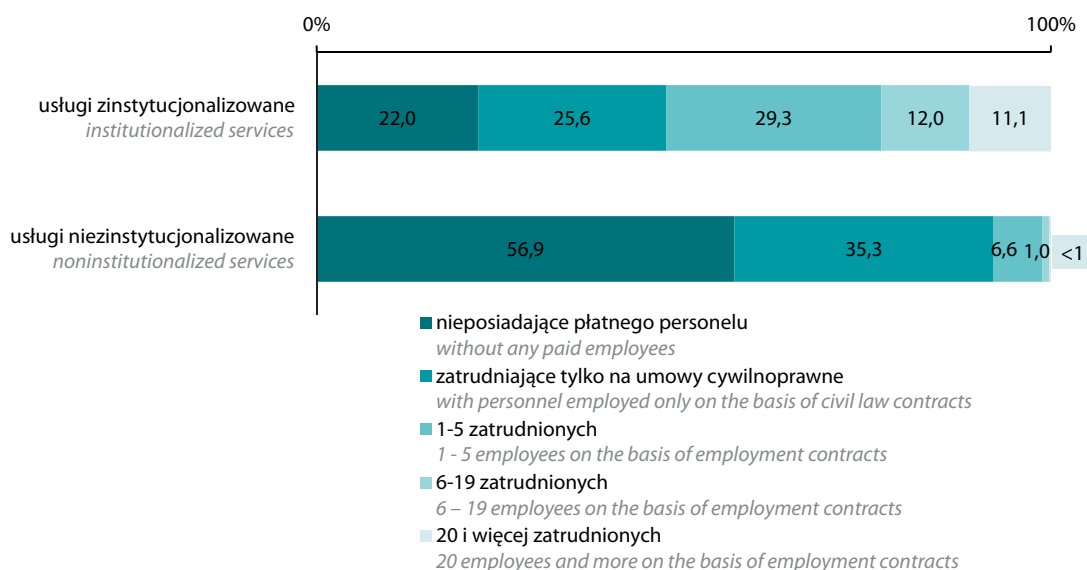
Tablica 5.8. Liczba odbiorców organizacji non-profit działających w zakresie kultury według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 5.8. Number of the recipients of the non-profit organizations cultural services by institutionalization services provided in 2016

Wyszczególnienie Specification	Organizacje non-profit działające w dziedzinie kultury Non-profit organizations operating in the area of culture	W tym organizacje świadczące usługi kulturalne Of which the organizations providing cultural services		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
	w tys. in thous.		% w wierszu % in row	
Liczba odbiorców działalności organizacji Number of recipients of the organization's activity	2570,6	2455,7	13,8	86,2

Wykres 5.8. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi kulturalne według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 5.8. Number of the non-profit organizations providing cultural services by employment class and institutionalization of services provided in 2016

Organizacje non-profit świadczące usługi kulturalne w sposób zinstytucjonalizowany częściej od pozostałych zatrudniały pracowników. Z płatnego personelu korzystało 78,0, natomiast w podmiotach świadczących usługi niezinstytucjonalizowane - 43,1%. Ponad połowa organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane zatrudniała pracowników na podstawie stosunku pracy.

Tablica 5.9. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie kultury według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 5.9. Number of persons working voluntarily and persons employed in the non-profit organizations operating in the area of culture by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie Specification	Organizacje non-profit działające w dziedzinie kultury Non-profit organizations operating in the area of culture	W tym organizacje świadczące usługi kulturalne Of which the organizations providing cultural services		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
w tys. in thous.				
Liczba osób pracujących społecznie Number of volunteers	266,5	230,8	63,4	167,4
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy Number of persons employed on the basis of employment contracts	9,1	8,6	5,7	2,9
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych Number of persons employed on the basis of civil law contracts	71,7	70,0	15,1	54,9

W organizacjach non-profit działających w dziedzinie kultury społecznie pracowało 266,5 tys. osób, natomiast w podmiotach świadczących usługi 230,8 tys., w tym w prowadzących wyłącznie usługi zinstytucjonalizowane – 63,4 tys., a w usługach niezinstytucjonalizowanych – 167,4 tys. osób. Na podstawie stosunku pracy, w organizacjach działających w dziedzinie kultury było zatrudnionych 9,1 tys. osób. Z 8,6 tys. pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w organizacjach świadczących usługi kulturalne, 65,9% stanowili zatrudnieni w podmiotach świadczących usługi zinstytucjonalizowane.

We wszystkich podmiotach działających w dziedzinie kultury, na podstawie umów cywilnoprawnych zatrudnionych było 71,7 tys. osób, w organizacjach usługowych – 70,0 tys., w tym 15,1 tys. - w świadczących usługi zinstytucjonalizowane, a 54,9 tys. – niezinstytucjonalizowane.

Tablica 5.10. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie kultury według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 5.10. Revenues structure of the non-profit organizations operating in the area of culture by revenue sources and institutionalization of services provided in 2016

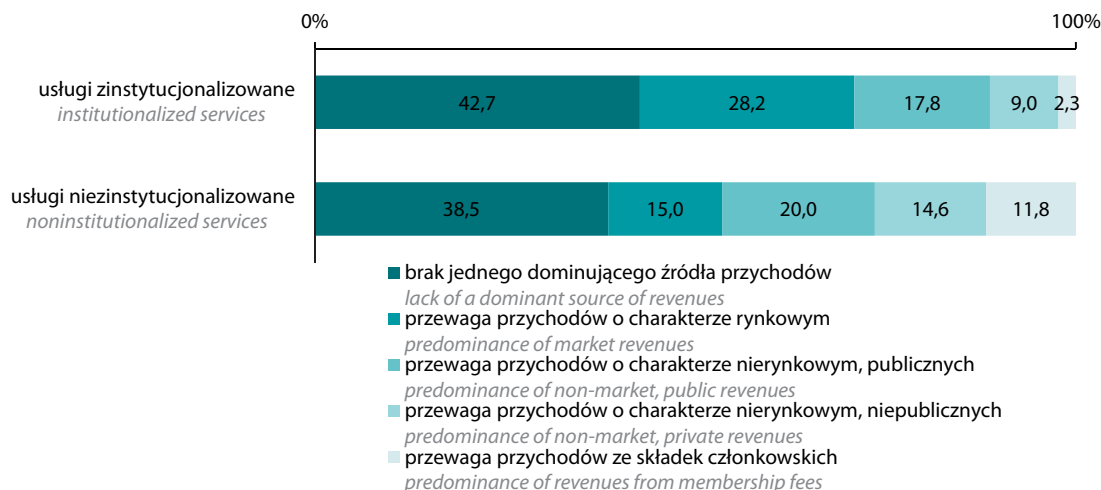
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Przychody organizacji non-profit działających w dziedzinie kultury <i>Revenue of the non-profit organizations operating in the area of culture</i>	W tym organizacje świadczące usługi kulturalne <i>Of which the organizations providing cultural services</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
Ogółem w mln zł <i>Grand total in mln PLN</i>	2689,6	2431,2	948,9	1482,3
		% w kolumnie <i>% in column</i>		
Przychody o charakterze rynkowym <i>Market revenues</i>	36,2	35,2	41,0	31,5
działalność gospodarcza <i>economic activity</i>	18,7	15,7	17,2	14,7
działalność odpłatna statutowa <i>paid mission-related activity</i>	15,9	17,6	20,2	15,9
zamówienia publiczne lub kontrakty z NFZ <i>public procurement or contracts with NFZ</i>	0,5	0,6	0,8	0,5
Przychody o charakterze nierynkowym <i>Non-market revenues</i>	54,3	57,7	47,4	64,4
ze źródeł publicznych <i>from public sources</i>	43,8	48,1	41,0	52,7
w tym od administracji samorządowej <i>of which from local government</i>	8,1	8,6	10,2	7,6
ze źródeł niepublicznych <i>from non-public sources</i>	10,5	9,6	6,3	11,7
Składki członkowskie <i>Membership dues</i>	4,0	4,3	6,6	2,8
Pozostałe <i>Other</i>	5,3	2,8	5,0	1,4

Suma przychodów podmiotów non-profit działających w dziedzinie kultury wyniosła blisko 2,7 mld zł. Ponad połowę tej kwoty stanowiły przychody o charakterze nierynkowym (54,3%), w tym 43,8% ze źródeł publicznych. Organizacje świadczące usługi kulturalne osiągnęły przychód w wysokości 2,4 mld zł, z czego 39,0% stanowiły przychody jednostek oferujących usługi o charakterze zinstytucjonalizowanym. Na budżet

organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi kulturalne składały się, w podobnym stopniu przychody o charakterze rynkowym (41,0%) i nierynkowym (47,4%). Budżet organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie kultury składał się przede wszystkim z przychodów o charakterze nierynkowym (64,4%), w tym większość stanowiły przychody ze źródeł publicznych (52,7%). Przychody o charakterze rynkowym stanowiły 31,5%, a składki członkowskie – 2,8%.

Wykres 5.9. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi kulturalne według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 5.9. Structure of the non-profit organizations providing cultural services by the dominant source of revenue and institutionalization of services provided in 2016

Organizacje świadczące usługi kulturalne najczęściej nie posiadały jednego dominującego źródła przychodów. Wśród podmiotów świadczących usługi zinstytucjonalizowane 42,7% nie miało dominującego źródła przychodów, a wśród niezinstytucjonalizowanych - 38,5%. W strukturze organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi dominacja przychodów o charakterze rynkowym i nierynkowym rozkładała się podobnie (odpowiednio 28,2% i 26,8%).

W 2016 r. usługi kulturalne świadczyły 9,7 tys. organizacji non-profit, przy czym większą grupę stanowiły organizacje świadczące je wyłącznie w formie niezinstytucjonalizowanej (97,2%) niż zinstytucjonalizowanej (2,8%). Działania, organizacji non-profit świadczących usługi kulturalne, najczęściej kierowane były do dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych. Działalność na rzecz beneficjentów realizowana była głównie w formie: organizowania czasu wolnego, wypoczynku, spotkań, szkoleń i kursów oraz doradztwa i poradnictwa specjalistycznego.

Organizacje świadczące zinstytucjonalizowane usługi kulturalne przeważnie prowadziły odpłatną działalność statutową. Ponadto najczęściej prowadziły działalności wystawienniczą i muzealną. 78,0% organizacji świadczących zinstytucjonalizowane usługi w zakresie kultury zatrudniało pracowników, najczęściej na podstawie stosunku pracy. Budżet tych organizacji składał się, w podobnym stopniu z przychodów o charakterze rynkowym i nierynkowym.

Organizacje świadczące niezinstytucjonalizowane usługi społeczne w zakresie kultury przeważnie prowadziły nieodpłatną działalność statutową. Najczęściej zajmowały się ochroną zabytków i miejsc pamięci narodowej, podtrzymywaniem tradycji narodowych, regionalnych i kulturowych. Ponad połowa organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie kultury w ogóle nie posiadała płatnego personelu. Budżet organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie kultury składał się przede wszystkim z przychodów o charakterze nierynkowym, w tym ponad połowę stanowiły przychody ze źródeł publicznych.

6. Usługi sportowe

6. Social services in sport

Sport w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie został zdefiniowany jako wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach. Za sport uważa się również współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego. W ustawie określono, że podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie sportu jest **klub sportowy**. Zinstytucjonalizowane usługi sportowe zostaną opisane z perspektywy działających w Polsce klubów sportowych.

Kluby sportowe działają głównie w formie:

- stowarzyszeń lub fundacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- stowarzyszeń wpisanych do ewidencji klubów sportowych starosty właściwego ze względu na siedzibę klubu (w tym uczniowskie kluby sportowe⁴⁴; warunkiem jest nie prowadzenie działalności gospodarczej; statut organizacji także nie przewiduje jej prowadzenia),
- spółek z o.o. lub spółek akcyjnych.

Zinstytucjonalizowane usługi sportowe świadczą również polskie związki sportowe. Stowarzyszenie lub związek stowarzyszeń zrzeszający co najmniej 3 kluby sportowe może utworzyć związek sportowy, który może uzyskać od ministra właściwego do spraw sportu i turystyki statusu polskiego związku sportowego.

6.1. Udział sektora non-profit w świadczeniu zinstytucjonalizowanych usług sportowych

6.1. Participation of the non-profit sector in providing institutionalised sport services

W 2016 r. w Polsce działało 14,9 tys. klubów sportowych. W stosunku do 2014 r.⁴⁵ (14,0 tys.) ich liczba wzrosła o 6,1%. Z usług klubów sportowych w 2016 r. skorzystało 1030,2 tys. ćwiczących⁴⁶. W stosunku do 2014 r. (919,3 tys.) ich liczba wzrosła o 12,1%. Uczniowskie kluby sportowe stanowiły 40,3% klubów sportowych, a udział odbiorców ich usług wśród wszystkich ćwiczących w klubach sportowych wyniósł w 2016 r. 35,2%. Ponadto w Polsce w 2016 r. działało 68 polskich związków sportowych oraz 581 okręgowych związków sportowych. Polskie związki sportowe skupiały 9,1 tys. członków kadry narodowej, 1252,2 tys. zarejestrowanych zawodników⁴⁷ oraz 45,8 tys. sędziów sportowych⁴⁸ (w tym 1,8 tys. z klasą międzynarodową).

44 Uczniowskie kluby sportowe działają w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych. Posiadają one osobowość prawną, a prowadzona przez nie działalność ma głównie charakter rekreacji ruchowej.

45 Badanie klubów sportowych prowadzone przez GUS na formularzu KFT-1 cyklicznie co dwa lata.

46 Na potrzeby tego opracowania przez odbiorców usług klubów sportowych należy rozumieć ćwiczących w klubach. Ćwiczący to osoba, która czynnie uprawia dany rodzaj sportu uczestnicząc systematycznie w treningach bądź w innej formie zajęć sportowych oraz w imprezach sportowych lub rekreacyjnych. Do tej liczby nie wliczono np. kibiców i widzów imprez sportowych. Liczba członków klubów sportowych nie jest tożsama z liczbą osób ćwiczących w klubach, gdyż w ćwiczeniach mogą uczestniczyć również osoby niebędące członkami klubu.

47 Łącznie z zawodnikami zagranicznymi występującymi w Polsce. Zawodnicy mogą być wykazywani wielokrotnie, jeśli posiadają licencje w kilku sportach nadzorowanych przez jeden związek sportowy.

48 Sędziowie sportowi mogą być wykazywani wielokrotnie, jeśli posiadają licencje w kilku sportach nadzorowanych przez jeden związek sportowy.

Tablica 6.1. Kluby sportowe według sektorów w 2016 r.
Table 6.1. Sports clubs by sectors in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>			Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		
				stowarzyszenia i fundacje <i>associations, foundation.</i>	podmioty wyznaniowe ⁴⁹ <i>faith-based charities</i>	
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	14,9	(0,0)	14,7	14,6	0,1	0,1
Liczba ćwiczących w tys. <i>Number of persons practising sports in thous.</i>	1030,2	5,7	1008,0	1003,1	4,9	16,5
Liczba członków kadry szkoleniowej w tys. <i>Number of members of coaching staff in thous.</i>	54,5	0,3	53,2	52,9	0,3	1,0
Średnia liczba ćwiczących na 1 placówkę <i>Average number of persons practising sports per 1 unit</i>	69	189	69	69	81	115
Średnia liczba członków kadry szkoleniowej na 1 placówkę <i>Average number of members of coaching staff per 1 unit</i>	4	11	4	4	5	7
Średnia liczba ćwiczących na 1 członka kadry szkoleniowej <i>Average number of persons practising sports per 1 member of coaching staff</i>	19	18	19	19	16	17

Tablica 6.2. Uczniowskie kluby sportowe według sektorów w 2016 r.
Table 6.2. Student sports clubs by sectors in 2016

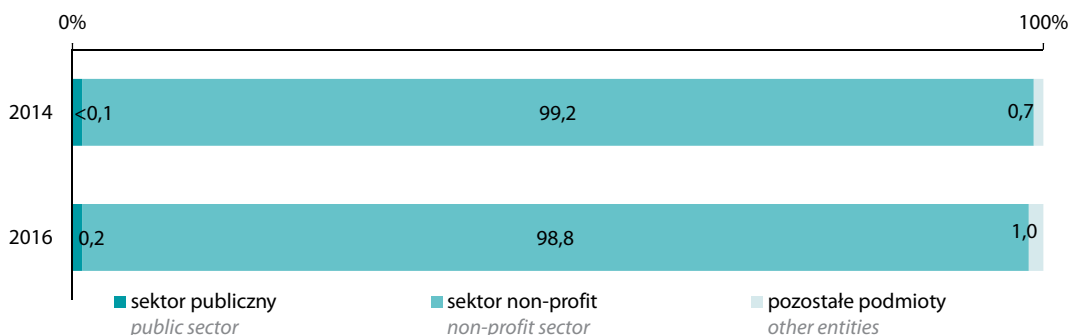
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Sektor publiczny <i>Public sector</i>	Sektor non-profit <i>Non-profit sector</i>		Pozostałe podmioty <i>Other entities</i>
			razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>	
				stowarzyszenia i fundacje <i>associations, foundation</i>	
Liczba placówek w tys. <i>Number of units in thous.</i>	6,0	(0,0)	6,0	6,0	(0,0)
Liczba ćwiczących w tys. <i>Number of persons practising sports in thous.</i>	363,1	0,1	362,8	362,8	0,1
Liczba członków kadry szkoleniowej w tys. <i>Number of members of coaching staff in thous.</i>	19,5	(0,0)	19,5	19,5	(0,0)
Średnia liczba ćwiczących na 1 placówkę <i>Average number of persons practising sports per 1 unit</i>	61	134	61	61	75
Średnia liczba członków kadry szkoleniowej na 1 placówkę <i>Average number of members of coaching staff per 1 unit</i>	3	10	3	3	5
Średnia liczba ćwiczących na 1 członka kadry szkoleniowej <i>Average number of persons practising sports per 1 member of coaching staff</i>	19	13	19	19	15

49 Kluby wyznaniowe – kluby Katolickiego Stowarzyszenia Sportowego RP, Luterańskiego Towarzystwa Sportowego oraz innych organizacji wyznaniowych. Sieć tych klubów sportowych tworzona jest głównie przy parafiach.

Blisko 100% wszystkich podmiotów świadczących usługi społeczne w zakresie sportu należało do sektora non-profit. Tak duża reprezentacja tej grupy podmiotów była związana z tym, że działalność w zakresie sportu jest rejestrowana i prowadzona w formie stowarzyszeń. Nieznaczny odsetek klubów sportowych działał w formie spółek prawa handlowego (pozostałe podmioty) oraz jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (sektor publiczny).

Wykres 6.1. Struktura klubów sportowych według sektorów

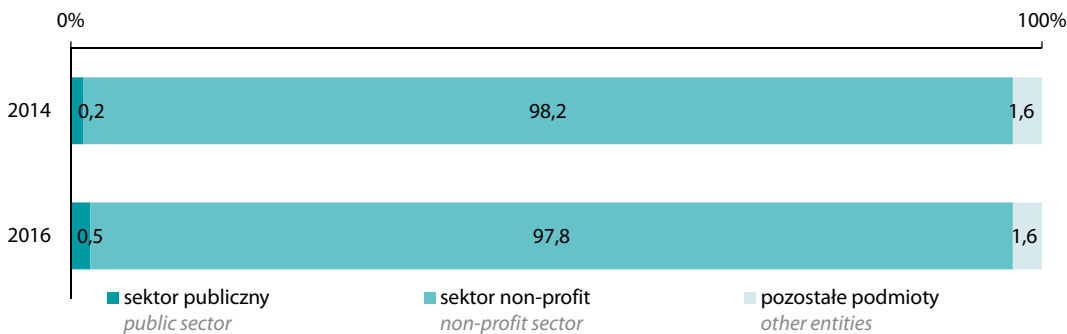
Chart 6.1. Structure of sports clubs by sectors

Ze względu na dominujący udział klubów sportowych sektora non-profit, sektor instytucji publicznych oraz pozostałe podmioty skupiały w 2016 r. 2,2% ćwiczących w klubach.

Wykres 6.2. Struktura ćwiczących w klubach sportowych według sektorów

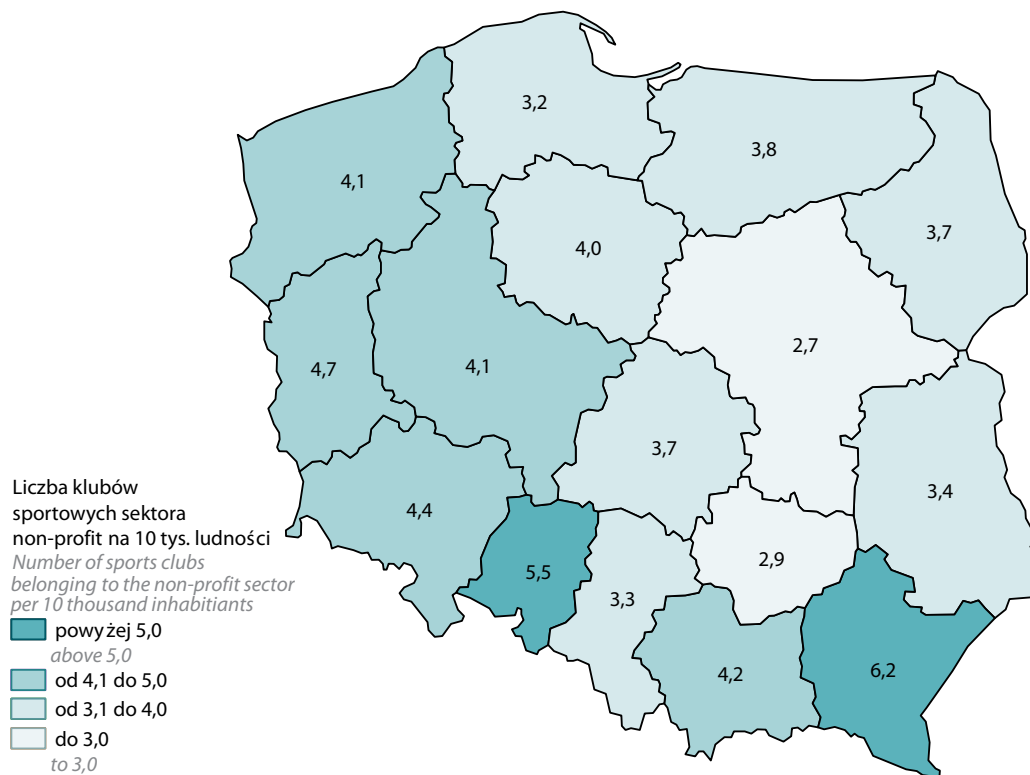
Chart 6.2. Structure of persons training in sports clubs by sectors

W sektorze organizacji non-profit średnia liczba ćwiczących w klubach sportowych wyniosła 69 osób. Średnio najwięcej odbiorców usług sportowych przypadało na jedną placówkę w sektorze publicznym (2,5-krotnie więcej niż w organizacjach non-profit i 1,5-krotnie więcej niż w pozostałych podmiotach). Kluby sportowe należące do sektora publicznego cechowała także najwyższa średnia liczba członków kadry szkoleniowej przypadająca na jedną placówkę (11), chociaż w klubach zarejestrowanych w formie spółek była ona niższa o 4 osoby (7). Z kolei ta sama średnia dla klubów sektora non-profit była 3-krotnie niższa (4). Kluby sportowe sektora non-profit cechowała najwyższa średnia liczba ćwiczących przypadająca na jednego członka kadry szkoleniowej. Dla sektora publicznego ta sama średnia była o 1 odbiorcę usług sportowych niższa, a dla pozostałych podmiotów niższa o 2 osoby.

W 2016 r. najwięcej klubów sportowych sektora non-profit w przeliczeniu na 10 tys. ludności działało w województwie podkarpackim (6,2). Najmniejsza dostępność klubów sportowych sektora non-profit występowała w centralnej Polsce - w województwie mazowieckim (2,7). Ogółem w Polsce działało 3,8 klubów sportowych sektora non-profit w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W żadnym z województw udział sektora non-profit nie był niższy niż 98,0%, a w województwach: lubuskim, łódzkim, opolskim i podlaskim nie działał żaden klub sektora publicznego.

Mapa 6.1. Kluby sportowe sektora non-profit według województw w 2016 r.
 Map 6.1. Sports clubs belonging to the non-profit sectors by voivodeships in 2016

6.2. Charakterystyka organizacji sektora non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie sportu w formie zinstytucjonalizowanej i niezinstytucjonalizowanej

6.2. Characteristics of the non-profit organizations providing social services in the area of sport in an institutionalized and noninstitutionalized form

Grupę organizacji non-profit świadczących **zinstytucjonalizowane usługi sportowe** stanowią działające w Polsce kluby sportowe i polskie związki sportowe⁵¹.

Do organizacji non-profit świadczących **usługi sportowe w formie niezinstytucjonalizowanej** zaliczono, spośród pozostałych organizacji, podmioty których działalność polega na: prowadzeniu zajęć w zakresie kultury fizycznej, organizowaniu zawodów sportowych, prowadzeniu obiektów sportowych lub turystycznych, a także innych działaniach w sporcie, w tym wspieranie placówek sportowych lub turystycznych. Dodatkowo organizacje te wydatkowały na dziedzinę jaką jest *sport* najwięcej środków przeznaczonych na działalność statutową.

⁵¹ Ilekroć jest mowa o klubach sportowych jako podmiotach świadczących zinstytucjonalizowane usługi społeczne, należy brać pod uwagę także zarejestrowane w Polsce polskie związki sportowe.

Tablica 6.3. Liczba organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi sportowe w 2016 r.

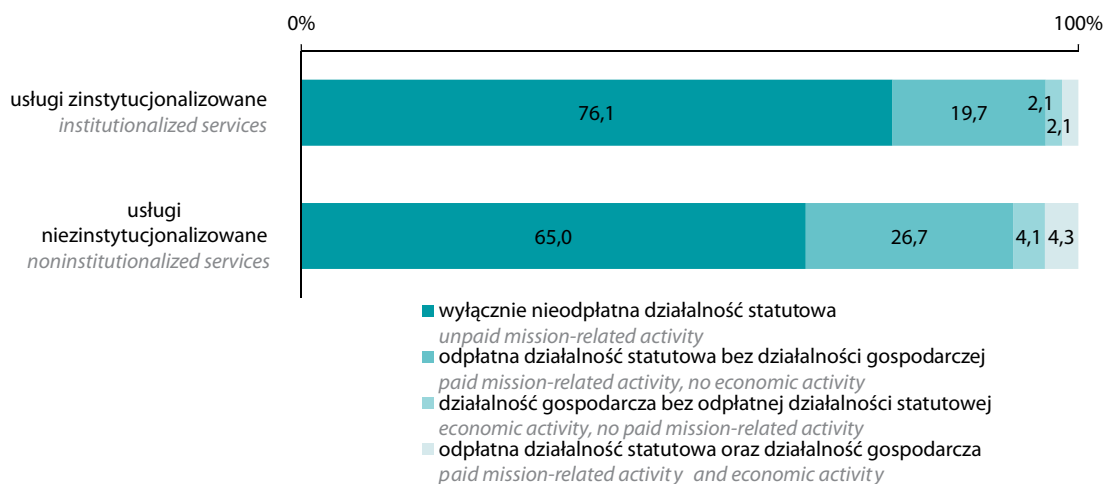
Table 6.3. Number of the non-profit organizations providing institutionalized and noninstitutionalized sport services in 2016

Wyszczególnienie Specification	Liczba organizacji działających w zakresie sportu Number of organizations operating in the area of sport	W tym organizacje świadczące usługi sportowe Of which the organizations providing services in the area of sport		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
	w tys. in thous.	% w wierszu % in row		
Ogółem Grand total	22,7	22,6	73,5	26,5
w tym OPP of which PBOs	1,6	1,5	71,9	28,1

Organizacje sektora non-profit świadczące usługi w zakresie sportu stanowiły najwięcej, bo ponad 43,5% organizacji non-profit realizujących usługi społeczne⁵². Niemal wszystkie organizacje, które działały w zakresie sportu, wykazały świadczenie w tej dziedzinie usług społecznych. Przeważały organizacje realizujące usługi zinstytucjonalizowane (73,5%), które zarejestrowały swoją działalność w Krajowym Rejestrze Sądowym jako stowarzyszenia kultury fizycznej albo wpisane do ewidencji klubów sportowych prowadzonej w starostwach powiatowych. Organizacje sektora non-profit niebędące klubami sportowymi, ale realizujące usługi społeczne w zakresie sportu stanowiły 26,5%. Organizacje posiadające status OPP stanowiły 6,7% zbiorowości świadczącej usługi sportowe.

Wykres 6.3. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi sportowe według rodzaju działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 6.3. Structure of the non-profit organizations providing social services in the area of sport by the type of activity and the level of institutionalization of services provided in 2016

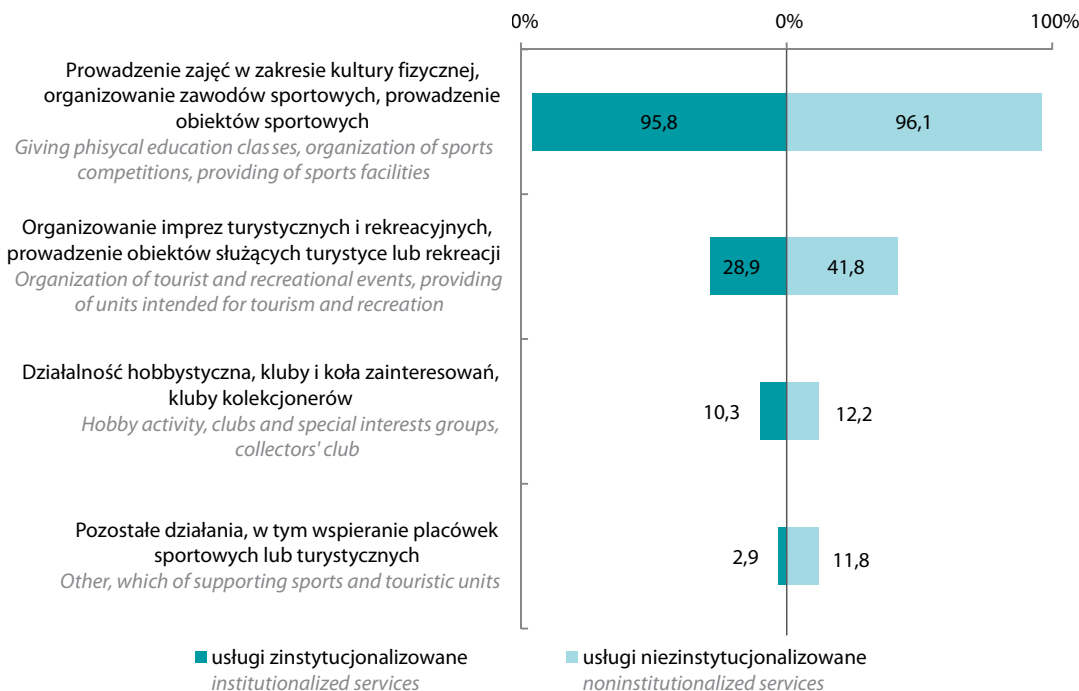

Z usług sportowych organizacji non-profit odbiorcy najczęściej korzystali nieodpłatnie, zarówno w przypadku organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane (76,1%), jak i niezinstytucjonalizowane (65,0%). Odpłatną działalność statutową prowadziło 21,8% organizacji realizujących zinstytucjonalizowane usługi sportowe i 30,9% niezinstytucjonalizowane. Działalność gospodarczą prowadziło jedynie 4,2% podmiotów świadczących zinstytucjonalizowane usługi sportowe, udział ten był dwukrotnie wyższy w przypadku usług niezinstytucjonalizowanych (8,4%).

⁵² Wśród dziedzin: kultura i sztuka, pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, reintegracja społeczno-zawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, sport.

Wykres 6.4. Organizacje non-profit świadczące usługi sportowe według pól działalności statutowej oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 6.4. Non-profit organizations providing sport services by the fields of mission-related activity and institutionalization of services provided in 2016

Prowadzenie zajęć w zakresie kultury fizycznej, organizowanie zawodów sportowych, a także prowadzenie obiektów sportowych było domeną organizacji non-profit świadczących usługi sportowe. W 2016 r. tego typu usługi świadczyło 95,8% organizacji realizujących usługi zinstytucjonalizowane i nieco więcej niezinstytucjonalizowane (96,1%). W pozostałych polach działalności wpisujących się w dziedzinę *sportu, turystyki, rekreacji i hobby*, kluby sportowe realizowały usługi społeczne rzadziej niż organizacje świadczące niezinstytucjonalizowane usługi sportowe.

Ponad 98% odbiorców organizacji non-profit działających w zakresie sportu stanowili odbiorcy organizacji świadczących usługi. Najwyższa średnia liczba odbiorców cechowała organizacje świadczące niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie sportu i była niemal 4,5-krotnie wyższa niż w klubach sportowych.

Docelową, najliczniejszą grupą odbiorców regularnych działań organizacji świadczących usługi sportowe były dzieci i młodzież, przy czym częściej, bo 77,6% klubów realizowało usługi dla tej grupy odbiorców, zaś rzadziej w przypadku organizacji realizujących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe (58,6%). Niemal wszystkie kluby sportowe (99,1%) zadeklarowały organizowanie czasu wolnego, wypoczynku i spotkań. To pole działalności wskazało 90,8% organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi społeczne w zakresie sportu.

W organizacjach non-profit świadczących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe przeważały organizacje opierające działalność wyłącznie na pracy społecznej (62,1%), która była również jedyną podstawą prowadzenia działalności dla połowy podmiotów realizujących zinstytucjonalizowane usługi sportowe (51,1%). Personel płatny był częściej zatrudniany na podstawie umów cywilnoprawnych niż na podstawie umowy o pracę, przy czym wśród organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe posiadających personel płatny, udział podmiotów zatrudniających na podstawie umowy o pracę był wyższy (27,2%) niż w klubach sportowych (15,7%).

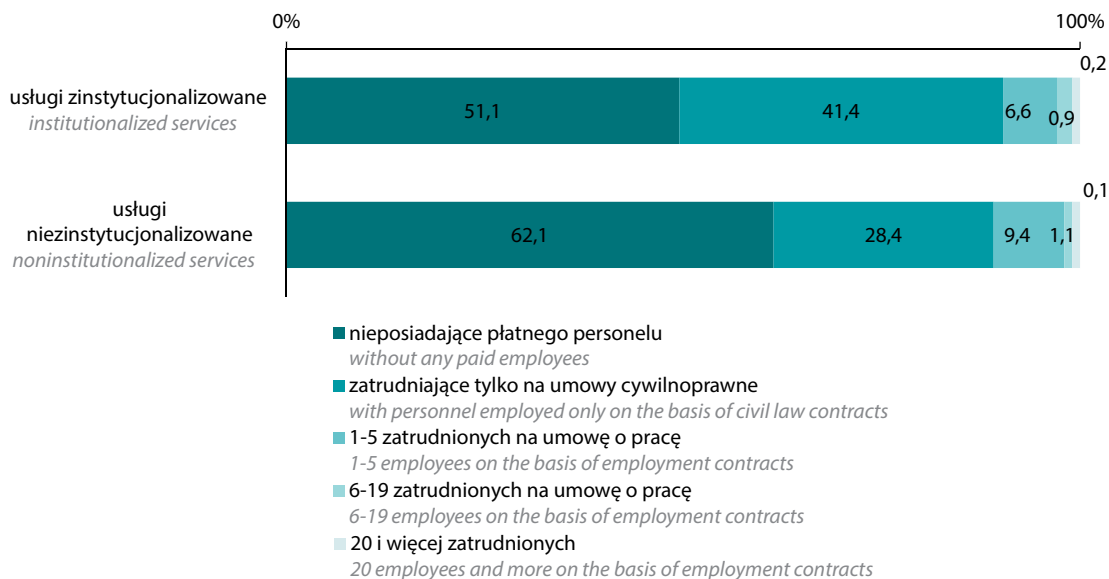
Tablica 6.4. Liczba i rodzaj odbiorców oraz formy działalności organizacji non-profit działających w zakresie sportu według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 6.4. Number and type of recipients and activity forms of the non-profit organizations providing sport services by institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie Specification	Organizacje non-profit działające w zakresie sportu Number of organizations operating in the area of sport	W tym organizacje świadczące usługi sportowe Of which the organizations providing services in the area of sport		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
		w tys. in thous.	% w wierszu % in row	
Liczba odbiorców Number of recipients	4039,2	4023,6	38,9	61,1
		Rodzaje najważniejszych odbiorców indywidualnych Types of the most important recipients		
		w tys. in thous.	% w kolumnie % in column	
Dzieci i młodzież Children and youth	16,5	16,4	77,6	58,6
w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym which of at risk of social exclusion	3,0	3,0	13,2	13,1
		Formy działalności realizowanej na rzecz osób fizycznych Form of activity for natural persons		
		w tys. in thous.	% w kolumnie % in column	
Organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, spotkań Recreational services, organizing free time, rest, meetings	22,0	21,9	99,1	90,8

Wykres 6.5. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi sportowe według klasy zatrudnienia oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 6.5. Structure of the non-profit organizations providing social services in the area of sport by employment class and the level of institutionalization of services provided in 2016

Tablica 6.5. Liczba osób pracujących społecznie i zatrudnionych w organizacjach non-profit działających w zakresie sportu według zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 6.5. Number of persons working voluntarily and persons employed in the non-profit organizations operating in the area of sport by the institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Organizacje non-profit działające w zakresie sportu <i>Number of organizations operating in the area of sport</i>	W tym organizacje świadczące usługi sportowe <i>Of which the organizations providing services in the area of sport</i>		
		razem <i>total</i>	zinstytucjonalizowane <i>institutionalized</i>	niezinstytucjonalizowane <i>noninstitutionalized</i>
		w tys. <i>in thous.</i>		% w wierszu <i>% in row</i>
Liczba osób pracujących społecznie <i>Number of volunteers</i>	348,1	340,7	61,7	38,3
Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy <i>Number of persons employed on the basis of employment contracts</i>	8,9	8,8	74,8	25,2
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych <i>Number of persons employed on the basis of civil law contracts</i>	97,0	96,4	59,6	40,4
Wybrane wskaźniki dotyczące zatrudnienia <i>Indicators of employment</i>				
Średnia liczba osób pracujących społecznie <i>Average of number of volunteers</i>	15	15	13	22
Średnia Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych <i>Average of number of persons employed on the basis of civil law contracts</i>	4	4	3	7

W organizacjach działających w dziedzinie sport zdecydowanie więcej osób znalazło zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych niż umowy o pracę, stanowiły one 91,6% personelu płatnego. W organizacjach świadczących zinstytucjonalizowane usługi sportowe pracowało społecznie 61,7% wszystkich osób pracujących społecznie w organizacjach świadczących usługi sportowe. W przypadku personelu płatnego, w klubach sportowych pracowało 74,8% osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w organizacjach świadczących usługi sportowe i 59,6% osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych. Między organizacjami świadczącymi zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane usługi sportowe wystąpiła znaczna różnica w przypadku średniej liczby osób pracujących społecznie (13 osób w stosunku do 22). Mniej zróżnicowane było zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych; kluby sportowe średnio zatrudniały 3 pracowników, a pozostałe organizacje świadczące usługi w zakresie sportu – 7.

Najczęściej źródła przychodów organizacji świadczących usługi sportowe były na tyle zróżnicowane, że trudno określić jedno dominujące źródło – taka struktura przychodów występowała w 2016 r. w przypadku 42,6% klubów sportowych i 35,5% organizacji świadczących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe. Działalność 1/3 klubów sportowych opierała się głównie na przychodach nierynkowych publicznych, które były głównym źródłem przychodów dla 1/5 podmiotów realizujących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe. W obu kategoriach podmiotów przychody nierynkowe niepubliczne dominowały najrzadziej.

Wykres 6.6. Struktura organizacji non-profit świadczących usługi społeczne w zakresie sportu według dominującego źródła przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Chart 6.6. Structure of the non-profit organizations providing sport services by the dominant source of revenue and institutionalization of services provided in 2016

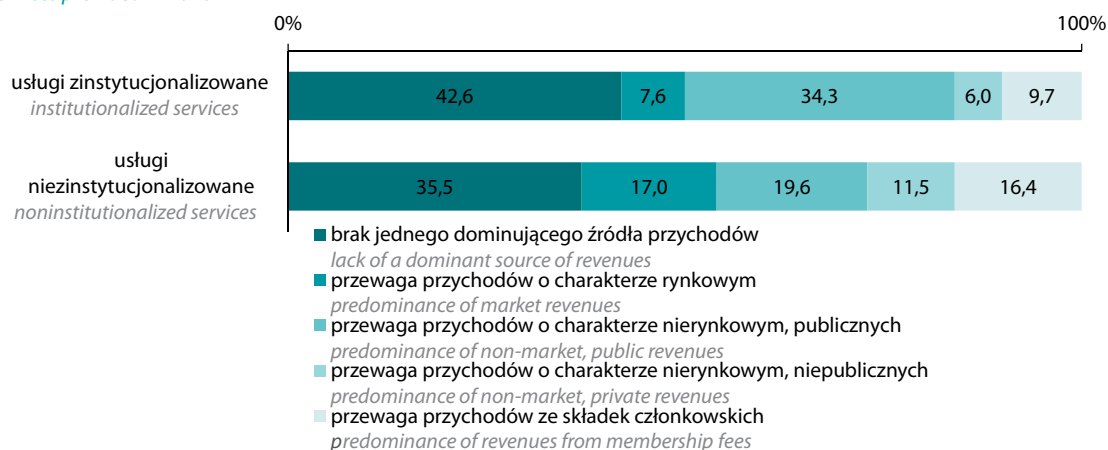

Tablica 6.6. Struktura przychodów organizacji non-profit działających w zakresie sportu według źródeł przychodów oraz zinstytucjonalizowania świadczonych usług w 2016 r.

Table 6.6. Revenues structure of the non-profit organizations operating in the area of sport by revenue sources and institutionalization of services provided in 2016

Wyszczególnienie Specification	Suma przychodów organizacji non-profit działających w zakresie sportu Revenues of the non-profit organizations operating in the area of sport	W tym organizacje świadczące usługi społeczne w zakresie sportu Of which the organizations providing services in the area of sport		
		razem total	zinstytucjonalizowane institutionalized	niezinstytucjonalizowane noninstitutionalized
Ogółem (w mln zł) Grand total (in mln PLN)	3857,9	3828,6	2759,7	1069,0
		% w kolumnie % in column		
Przychody o charakterze rynkowym Market revenues	42,3	42,2	42,8	40,9
działalność gospodarcza economic activity	16,8	16,7	16,1	18,3
działalność statutowa odpłatna paid mission-related activity	24,6	24,6	25,6	22,1
zamówienia publiczne lub kontrakt w tym z NFZ public procurement or contracts with NFZ	0,6	0,6	0,7	0,3
Przychody o charakterze nierynkowym Non-market revenues	47,5	47,5	46,4	50,4
ze źródeł publicznych from public sources	34,3	34,5	34,3	35,0
w tym od administracji samorządowej of which from local government	17,6	17,8	18,4	16,1
ze źródeł niepublicznych from private funds	13,2	13,1	12,1	15,4
Składki członkowskie Membership dues	7,8	7,8	8,1	6,9
Pozostałe Other	2,5	2,5	2,8	1,8
Wybrane wskaźniki dotyczące przychodów Indicators of revenues				
Średnie przychody ogółem (w tys. zł) Average of total revenues (in mln PLN)	169,6	169,7	166,5	178,6

Najczęściej wpływy do budżetu organizacji świadczących usługi sportowe stanowiły przychody o charakterze nierynkowym (47,5%), w tym ze źródeł publicznych (34,5%). Znaczący udział przychodów miały także wpływy z działalności o charakterze rynkowym (41,3%), z przewagą odpłatnej działalności statutowej (24,6%) nad działalnością gospodarczą (16,7%). Udział przychodów z działalności o charakterze rynkowym był nieznacznie wyższy w klubach sportowych niż w organizacjach realizujących niezinstytucjonalizowane usługi sportowe, których budżet z kolei znacznie niż klubów sportowych zasilają przychody nierynkowe. Większymi przychodami dysponowała przeciętna organizacja świadcząca niezinstytucjonalizowane usługi w zakresie sportu, niż przeciętny klub sportowy.

Działalność klubów sportowych to domena sektora non-profit, jedynie 0,2% klubów prowadził sektor publiczny, a 1,0% pozostałe podmioty. Usługi społeczne w zakresie sportu częściej były świadczone w formie zinstytucjonalizowanej (73,5%) niż niezinstytucjonalizowanej (26,5%). Z kolei organizacje realizujące niezinstytucjonalizowane usługi sportowe obejmowały swoim zasięgiem więcej beneficjentów usług sportowych (61,1%) niż kluby sportowe (38,9%). Usługi sportowe świadczone były głównie nieodpłatnie, częściej przez organizacje świadczące usługi zinstytucjonalizowane (76,1%) niż niezinstytucjonalizowane (65,0%). Głównymi odbiorcami usług sportowych dla 72,5% organizacji świadczących usługi sportowe były dzieci i młodzież, a ich realizacja polegała w zdecydowanej większości (96,9%) na organizowaniu czasu wolnego, wypoczynku, spotkań. W organizacjach świadczących usługi sportowe dominowała praca społeczna (76,4% pracujących nie otrzymywało z tego tytułu wynagrodzenia), a podstawą zatrudnienia, jeśli występowało, były najczęściej umowy cywilnoprawne (91,6% zatrudnionych). 1/3 budżetu organizacji świadczących usługi społeczne w zakresie sportu stanowiły środki pochodzące ze źródeł publicznych, 1/4 z odpłatnej działalności statutowej, a 1/6 z działalności gospodarczej. Organizacje świadczące niezinstytucjonalizowane usługi sportowe dysponowały średnio większymi przychodami niż kluby sportowe.

Uwagi metodologiczne

Podstawowe wyjaśnienia metodologiczne

1. Dane dotyczące udziału sektora non-profit w świadczeniu usług społecznych zostały zaprezentowane według typu organizatora lub organu prowadzącego placówki (w podziale na sektory non-profit i publiczny oraz pozostałe podmioty). Do **sektora non-profit** zalicza się podmioty, które są sformalizowane, są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej, działalność ma charakter niezarobkowy, są samorządne, charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji, głównie: fundacje, stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, społeczne podmioty wyznaniowe. Do **sektora publicznego** zaklasyfikowano ogół podmiotów gospodarki narodowej zaliczanych do sektora finansów publicznych w myśl ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵³ m.in. administracja rządowa, administracja samorządowa, państwowe jednostki organizacyjne, samorządowe jednostki organizacyjne, instytucje gospodarki budżetowej, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, uczelnie publiczne. Ponadto zostały zaliczone także instytuty badawcze i spółki, w których przeważa własność sektora publicznego. Przez **pozostałe podmioty** należy rozumieć ogół podmiotów gospodarki narodowej niezaliczanych do sektora publicznego i sektora non-profit m.in. spółki, osoby fizyczne prowadzące samodzielną działalność gospodarczą, spółdzielnie.
2. Podział jednostek na sektor non-profit i sektor publiczny oraz pozostałe podmioty został przeprowadzony na podstawie informacji o organie prowadzącym/organizatorze. W pierwszej kolejności bazowano na informacjach pozyskanych od jednostek, które wskazywały organ prowadzący/organizatora wypełniając sprawozdania GUS⁵⁴ lub przekazując dane do systemów teleinformatycznych⁵⁵. W przypadku braku informacji ze sprawozdań, systemów teleinformatycznych lub gdy sprawozdawca oznaczył kategorie np. pozostałe podmioty, wykorzystano informacje zawarte w Bazie Jednostek Statystycznych w zakresie formy prawnej i formy własności⁵⁶.
3. Prezentacje danych w przekroju terytorialnym dokonano według lokalizacji siedziby jednostek.
4. Ze względu na zaokrąglenia niektóre wartości w publikacji mogą się nie sumować do ogółem oraz 100%.
5. Do organizacji non-profit świadczących zinstytucjonalizowane usługi społeczne, w ramach poszczególnej dziedziny, zostały zaliczone stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe, które prowadziły placówki świadczące usługi wymienione w sprawozdaniach branżowych lub źródłach administracyjnych. Organizacje te mogły prowadzić również inne działalności, w tym świadczyć usługi niezinstytucjonalizowane. Jedna organizacja mogła być zaklasyfikowana do więcej niż jednej dziedziny, jeśli prowadziła różnego typu placówki (np. żłobek i przedszkole).
6. Do organizacji non-profit świadczących niezinstytucjonalizowane usługi społeczne, w ramach poszczególnej dziedziny, zostały zaklasyfikowane organizacje, które spełniały łącznie następujące warunki:
 - a. w ramach tej dziedziny nie prowadziły zinstytucjonalizowanych placówek,
 - b. prowadziły działalność usługową⁵⁷,
 - c. wskazały przynajmniej jedno pole działalności w obrębie danej dziedziny,
 - d. wydatkowały największą część swoich środków na działalność w obrębie tej dziedziny.

53 Dz. U. 2017 poz. 2077 z późn. zm.

54 K-01, K-02, K-05, K-07, K-08, OD-1, PS-01, PS-03, ZD-3.

55 System Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej, System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego), System Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych PFRON, Rejestr klubów integracji społeczni i centrów integracji społecznej oraz wykaz zakładów aktywności zawodowej prowadzony przez wojewodów.

56 Wykorzystano zmienną formę własności w przypadku przyporządkowania spółek do sektora publicznego lub pozostały podmiotów.

57 Do prowadzących działalność usługową zostały zaliczone organizacje, które oznaczyły na sprawozdaniu SOF-1 następujące formy działalności statutowej: reprezentowanie oraz obrona praw członków jednostki lub jej podopiecznych, a także innych grup ludzi, społeczeństwa, środowiska naturalnego, organizacji, instytucji, firm; animowanie współpracy między organizacjami/instytucjami (inicjowanie wspólnych akcji, spotkań, wymiana doświadczeń itp.); mobilizowanie, edukowanie opinii publicznej (kampanie społeczne, debaty, konferencje, wydawanie czasopism, raportów itp.); świadczenie innych bezpłatnych usług; świadczenie płatnych usług.

7. Dokonując sumowania organizacji w ramach danej dziedziny działalności uwzględniono obok organizacji świadczących usługi zinstytucjonalizowane i niezinstytucjonalizowane również podmioty prowadzące działalność nieusługową, ale wydatkujące w obrębie danej dziedziny największą część swoich środków.
8. W publikacji pojęcie podmiot, organizacja, jednostka są stosowane wymiennie.
9. W związku z dostępnością danych część prezentowanych danych nie jest spójna we wszystkich typach usług.
10. Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych nie została przedstawiona w zakresie jakości świadczonych usług.
11. W publikacji przychody są prezentowane w zł.

Źródła danych

Publikacja powstała na podstawie wyników badań prowadzonych przez resort statystyki publicznej oraz źródeł danych administracyjnych. Do przygotowania pierwszej części analizy opisującej zaangażowanie sektora non-profit w świadczenie usług społecznych wykorzystano dane w następującym zakresie:

1. **pomoc społeczna** oraz opieka nad dzieckiem - sprawozdania PS-01, PS-03, OD-1,
2. **integracja społeczno-zawodowa** – dane z Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej i Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, System Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych PFRON, dane z rejestrów prowadzonych przez wojewodów, sprawozdania z działalności ZAZ, WTZ i CIS,
3. **zdrowie** - sprawozdanie ZD-3 oraz system statystyki resortowej Ministerstwa Zdrowia,
4. **edukacja** - sprawozdania S-10, S-12, UTW-1, System Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
5. **kultura** - sprawozdania K-01, K-02, K-05, K-07, K-08,
6. **sport** - sprawozdanie KFT-1.

Ad 1) *Sprawozdanie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego* PS-01 obejmuje dwa rodzaje placówek: placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne), placówki wsparcia dziennego. Badanie dostarcza danych o publicznych i niepublicznych placówkach m. in. według ich liczby i typu, liczby miejsc oraz liczby wychowanków według stanu w dniu 31 XII i w ciągu roku, a także wybranych cechach społeczno-demograficznych wychowanków tych placówek.

Sprawozdanie zakładu stacjonarnej pomocy społecznej PS-03 uwzględnia: domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, wybrane środowiskowe domy samopomocy, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, noclegownie i schroniska lub domy dla bezdomnych. Badanie dostarcza danych o publicznych i niepublicznych zakładach stacjonarnej pomocy społecznej m. in. pod względem ich liczby, liczby miejsc, liczby oczekujących na umieszczenie w tych zakładach, liczby osób pracujących w nich według zawodu oraz liczby mieszkańców według wieku i płci, stanu w dniu 31 XII i w ciągu roku, a także źródłach finansowania ich pobytu.

Sprawozdanie OD-1 *Żłobki i kluby dziecięce* dotyczy instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3, na które składają się żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce. Badanie uwzględnia m. in. informacje o liczbie placówek według organu założycielskiego, liczbie miejsc, liczbie opiekunów oraz liczbie dzieci przebywających w tego rodzaju placówkach według wieku i płci oraz stanu w dniu 31 XII i w ciągu roku.

Prezentowane w publikacji dane, pochodzące ze sprawozdań PS-01, PS-03 i OD-1 obejmują lata 2014-2016. Najnowsze dane pochodzące z tych sprawozdań zostały przedstawione w publikacji *Pomoc społeczna i opieka*

nad dzieckiem i rodziną w 2016 r., gdzie znajduje się opis metodologiczny tych badań⁵⁸. Dane udostępnione są na portalu BDL w kategorii Ochrona zdrowia i opieka społeczna⁵⁹.

Ad 2) Dane z Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej MRPiPS (w zakresie CIS), dane Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych MRPiPS (w zakresie ZAZ), dane z Systemu Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych PFRON (w zakresie WTZ) oraz dane z rejestrów prowadzonych przez wojewodów były pozyskiwane w ramach badania *GUS Jednostki nowej gospodarki społecznej: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej*. Dodatkowo dzięki uprzejmości Departamentu ds. Finansowych PFRON oraz Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MRPiPS skorzystano z danych jednostkowych ze sprawozdań z działalności ZAZ, WTZ i CIS. Dane na temat KIS pozyskano ze sprawozdań składanych do wojewodów. Dane z różnych źródeł były ze sobą zestawiane i weryfikowane, a stwierdzone niespójności i braki były wyjaśniane, a następnie poprawiane. Informacje dotyczące powyższych podmiotów w szerszym zakresie zostały zaprezentowane w ramach notatki informacyjnej GUS pt. *Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej w 2016 r.*

Ad 3) *Sprawozdanie z ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ZD- 3* - dane przekazują podmioty wykonujące działalność leczniczą w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i świadczące usługi zdrowotne, zarejestrowane w Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą oraz praktyki lekarskie (indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe) realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych. Badanie dostarcza informacji wynikowych dotyczących liczby przychodni i praktyk lekarskich oraz porad udzielonych przez lekarzy i lekarzy dentyków w przychodniach, a także w ramach praktyk lekarskich. Sprawozdawczością obejmuje się podstawową i specjalistyczną ambulatoryjną opiekę zdrowotną, zarówno w miastach, jak i na wsi. Dane na temat liczby porad gromadzone są z uwzględnieniem płci i wieku pacjentów. Dane udostępniane są w formie tablic na portalu BDL⁶⁰ i w publikacji *Zdrowie i ochrona zdrowia w 2016 r.*, w której znajduje się opis metodologiczny badania⁶¹.

Dane ze sprawozdań resortowych Ministerstwa Zdrowia obejmują podmioty ochrony zdrowia⁶² takie jak: szpitale zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja stacjonarne i oddziały opieki paliatywnej, zakłady stacjonarnej opieki psychiatrycznej. Dane zostały przygotowane na zamówienie Urzędu Statystycznego w Krakowie przez CSIOZ. Źródłem pozyskania danych były sprawozdania: MZ-29, MZ-29A, MZ-88, MZ-89 za 2014 r. i 2016 r. Dane z tych sprawozdań bez wyodrębnienia sektorów udostępniane są przez GUS w formie tablic na portalu BDL w kategorii Ochrona zdrowia i opieka społeczna⁶³.

Ad 4) W zakresie edukacji szkolnej wykorzystano dane z SIO, który jest centralnym zbiorem danych, prowadzonym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W skład SIO wchodzi zbiory danych o: szkołach i placówkach oświatowych oraz ich zespołach, innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty, uczniach i nauczycielach oraz dane dotyczące lokalizacji przestrzennej szkół i placówek oświatowych, prezentowane według stanu na dzień 30 września. Obowiązek przekazywania danych przez szkoły i placówki oświatowe, jak również inne jednostki wykonujące zadania z zakresu oświaty, zapisany jest w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej⁶⁴. Z SIO pozyskano dane dotyczące placówek wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Dane przekazało do GUS Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach badań *Placówki wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne oraz Opieka nad dziećmi i młodzieżą*⁶⁵. Prezentowane w publikacji dane dotyczyły stanu na dzień 30 września 2016 r.

58 Zob. *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2016 r.*, Główny Urząd Statystyczny Warszawa 2017 r. s. 11.

59 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.

60 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.

61 Zob. *Zdrowie i ochrona zdrowia w 2016 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 24.

62 Z wyłączeniem podmiotów podległych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

63 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.

64 Dz.U. 2017 poz. 2159 z późn. zm.

65 Zob. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017.

Dane ze sprawozdań S-10 (*Sprawozdanie o studiach wyższych*), S-12 (*Sprawozdanie o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych i doktoranckich oraz zatrudnieniu w szkołach wyższych, instytucjach naukowych i badawczych*) wykorzystano do opracowania opisu udziału sektora non-profit w usługach edukacyjnych świadczonych przez szkoły wyższe. Badania za pomocą tych sprawozdań są przeprowadzane corocznie. Badania dostarczają informacji dotyczących m.in. szkół wyższych według typów szkół; studentów i absolwentów według typów szkół, płci, roku urodzenia oraz form studiów; poziomu studiów i kierunków studiów; cudzoziemców według kierunków studiów i kraju pochodzenia; zatrudnienia w szkołach wyższych oraz finansów szkół wyższych⁶⁶. Dane zostały zaprezentowane w publikacji *Szkoły wyższe i ich finanse w 2016 r.*, zawierającej opis metodologiczny badań oraz tablice wynikowe⁶⁷.

Badanie uniwersytetów trzeciego wieku z wykorzystaniem sprawozdania UTW-1 (*Sprawozdanie z działalności uniwersytetów trzeciego wieku*) realizowane jest w cyklu 3-letnim. Badanie dostarczyło informacji m.in. o celach i formach działalności UTW, formach organizacyjno-prawnych oraz roku powstania, powiązaniach ze szkołami wyższymi, kryteriach naboru i strukturze demograficzno-społecznej osób przyjętych na UTW, liczbie słuchaczy, ofercie edukacyjnej oraz kulturalnej UTW, kadrze dydaktycznej i innych osobach pracujących na UTW, źródłach finansowania, środkach trwałych i wyposażeniu oraz czynnikach utrudniających działalność UTW⁶⁸. Wyniki badania zaprezentowano w ramach publikacji GUS *Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2014/2015*⁶⁹.

Dane z Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on obejmowały listę szkół wyższych. Dane zostały wykorzystane do opracowania listy szkół niepublicznych prowadzonych przez organizacje non-profit oraz pozostałe podmioty.

Ad 5) Dane z badań realizowanych na sprawozdaniach: *Sprawozdanie z działalności artystycznej i rozrywkowej K-01*, *Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej K-02* *Sprawozdanie z działalności wystawienniczej K-05*, *Sprawozdanie z działalności centrum kultury, domu kultury, ośrodka kultury, klubu, świetlicy K-07*, *Sprawozdanie kina K-08* wykorzystano do opracowania części opisującej udział sektora non-profit w usługach kulturalnych.

Badania dostarczają informacji dotyczących rodzajów, struktury i działalności placówek kultury, dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, oferty i zasobów placówek kultury, liczby uczestników, informatyzacji placówek kultury, wielkości zasobów cyfrowych, zbiorów przeznaczonych dla osób niewidzących i słabowidzących, zatrudnienia i źródeł finansowania. Informacje objęte zakresem przedmiotowym badania są opracowywane według regionów, województw, podregionów i powiatów, w podziale na miasto – wieś, według rodzajów działalności i instytucji; organu założycielskiego. Prezentowane w publikacji dane z ww. sprawozdań dotyczą lat 2014 – 2016. Wyniki prezentowane są w ramach corocznej publikacji GUS *Kultura w 2016 r.*, w której znajduje się również opis metodologiczny badania⁷⁰, jak również w formie elektronicznych tablic wynikowych oraz tablic udostępnianych w BDL w kategorii Kultura i sztuka⁷¹.

Ad 6) *Sprawozdanie z działalności klubu sportowego KFT-1*. Badanie z wykorzystaniem sprawozdania KFT-1 jest realizowane w cyklu 2-letnim. Z badania prezentowane są informacje wynikowe o: klubach sportowych, sekcjach, członkach klubów, ćwiczących w podziale na mężczyzn i kobiety z wyodrębnieniem młodzieży do lat 18; zawodnikach zarejestrowanych w polskim lub okręgowym związku sportowym, kadrze szkoleniowej, medycznej i administracyjnej z wyodrębnieniem kobiet; ćwiczących, trenerach, instruktorach i innych osobach prowadzących zajęcia sportowe. Prezentowane w publikacji dane dotyczą roku 2014 i 2016. Dane udostępniane są w formie tablic wynikowych w BDL, w kategorii Kultura fizyczna, sport i rekreacja⁷². Ponadto

66 Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2016, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015, s. 195.

67 Zob. *Szkoły wyższe i ich finanse w 2016 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017.

68 Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, s. 185.

69 Zob. *Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2014/2015* Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 195.

70 Zob. *Kultura w 2016 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017 r., s. 18.

71 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.

72 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.

najnowsze dane zostały opublikowane w formie publikacji *Kultura fizyczna w Polsce w latach 2015-2016*, w której także znajduje się opis metodologii badania⁷³, jak również w formie tablic wynikowych dostępnych on-line.

W drugiej części publikacji, która opisuje potencjał społeczny i ekonomiczny organizacji świadczących usługi społeczne wykorzystano dane z badania *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe* realizowanego w 2017 r. na sprawozdaniu SOF-1 za 2016 r. Sprawozdanie SOF-1 wypełniały wybrane typy organizacji non-profit, posiadające osobowość prawną: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność społeczną. Badaniem objęto wszystkie z ww. podmiotów, które spełniały co najmniej jeden z następujących warunków: posiadały status OPP, zatrudniały po wyżej 5 osób, miały zarejestrowaną działalność gospodarczą, były projektodawcami Europejskiego Funduszu Społecznego UE świadczyły zinstytucjonalizowane usługi społeczne; były społecznymi podmiotami wyznaniowymi lub stowarzyszeniami mniejszości narodowych, etnicznych i cudzoziemców. Spośród podmiotów niespełniających tych warunków wylosowano próbę warstwowo-losową w obrębie każdego województwa i formy prawnej. Ostatecznie do badania na formularzu SOF-1 zostało wybranych ponad 34,3 tys. organizacji. Badanie zostało zrealizowane wiosną 2017 r. przez Urząd Statystyczny w Krakowie. Uzyskano sprawozdania pozytywne⁷⁴ od ponad 24,9 tys. podmiotów. Sprawozdania SOF-1 były zbierane w formie elektronicznej przez Portal Sprawozdawczy GUS (55,6% uzyskanych sprawozdań) oraz za pomocą formularzy papierowych (44,4%). Kompletność realizacji sprawozdania SOF-1 według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. wyniosła 72,5%, a informacje o stanie aktywności prawno-ekonomicznej ustalono dla 97,7% jednostek z kartoteki badania. Ponadto we wrześniu i październiku 2017 r. zrealizowano badanie ewidencyjne. Celem tego badania było przede wszystkim rozpoznanie stanu aktywności jednostek, z którymi nie udało się nawiązać kontaktu w trakcie zbierania sprawozdań SOF-1. Dodatkowo w badaniu pozyskiwano informacje o przyczynach niespełnienia przez organizacje obowiązku sprawozdawczego, a także informacje potrzebne do aktualizacji danych teleadresowych. Wyniki badania ewidencyjnego, a także dane administracyjne o zatrudnieniu z ZUS i o przychodach z Ministerstwa Finansów posłużyły do konstruowania wag do zbioru wynikowego i pozwoliły na uogólnienie danych z badania właściwego. Przy konstrukcji wag uwzględnione zostały następujące warstwy: województwa, rodzaje organizacji, status organizacji pożytku publicznego.

⁷³ Zob. *Kultura fizyczna w Polsce w latach 2015 i 2016*, Główny Urząd Statystyczny Warszawa-Rzeszów, 2017 r., s. 10.

⁷⁴ Jednostki, które wypełniły sprawozdanie, z wyłączeniem tych, które zaznaczyły wyłącznie informację o braku aktywności.